

MIHAI EMINESCU

POEZII DIN PERIOADA 1866-1874

* LA MORMÂNTUL LUI ARON PUMNUL

Îmbracă-te în doliu, frumoasă Bucovină,
Cu cipru verde-ncinge- antică fruntea ta;
Acuma din pleiada-ți auroasă și senină
Se stinse un luceafăr; se stinse o lumină,
Se stinse-o dalbă stea!

Metalica vibrândă a clopotelor jale
Vuieste în cadență și sună întristat;
Căci, ah! geniul mare al deșteptării tale
Pășe, se duse-acuma pe-a nemuririi cale
Și-n urmă-i ne-a lăsat!

Te-ai dus, te-ai dus din lume, o! geniu nalt și mare,
Colo unde te-așteaptă toți îngerii în cor,
Ce-ntoană tainic, dulce a sferelor cântare
Și-ți împletesc ghirlande, cununi mirositoare,
Cununi de albe flori!

Te plânge Bucovina, te plânge-n voce tare,
Te plânge-n tânguire și locul tău natal;

Căci umbra ta măreață în falnica-i zburare
O urmă-ncet cu ochiul în tristă lăcrimare
Ce-i simț, național!
Urmeze încă-n cale-ți și lacrima duioasă,
Ce junii toți o varsă pe trist mormântul tău,
Urmeze-ți ea prin zboru-ți în cânturi tânguioase,
În cânturi răsunânde, suspine-armonioase,
Colo, în Eliseu!...

[1866]

* **DE-AȘ AVEA...**

De-aș avea și eu o floare
Mândră, dulce, răpitoare,
Ca și florile din mai,
Fiice dulci a unui plai,
Plai râzând de iarbă verde,
Ce se leagănă, se pierde,
Undoind încetișor,
Șoptind șoapte de amor;
[De-aș avea o floricică
Gingașă și tinerică,
Ca și floarea crinului,
Alb ca neaua sânului,
Amalgam de-o roz-albie
Și de una purpurie,
Cântând vesel și ușor,
Șoptind șoapte de amor;]
De-aș avea o porumbiță
Cu chip alb de copiliță,
Copiliță blândișoară,
Ca o zi de primăvară,
Cât îți ține ziulița
I-aș cânta doina, doinița,
I-aș cânta-o-ncetișor,

Șoptind șoapte de amor.

[1866]

* O CĂLĂRIRE ÎN ZORI

A nopții gigantică umbră ușoară,
Purtată de vânt,
Se-ncovoie tainic, se leagănă, zboară
Din aripi bătând.
Roz-alb-aurora, cu bucle de aur
Sclipinde-n rubin,
Revarsă din ochii-i de lacrimi tezaur
Pe-a florilor sân;
Răspânde suflarea narciselor albe
Balsamu-i divin,
Și Chloris din roze își pune la salbe
Pe fruntea-i de crin;
Iar râul suspină de blânda-i durere
Poetic murmur,
Pe-oglanda-i de unde răsfrânge-n tăcere
Fantastic purpur;
Și pasărea cântă suspine-imitândă
Un cântec de-amor,
Ecou-i răspunde cu vocea-i vuindă
La plânsu-i de dor.
Pe câmp se văd două ființe ușoare
Săltânde pe-un cal,
Pe care le-ncinge de flutură-n boare
Subțire voal;
Ca Eol, ce zboară prin valuri și țiță
Fugariul ușor
Nechează, s-aruncă de spintecă-n pripă
A negurei flor,
O dalbă fecioară adoarme pe sânul
De-un june frumos,

Astfel cum dormită oftarea, suspinul
În cântul duios;
Iar talia-i naltă, gingașă, subțire
Se mlădie-n vânt,
Și negrele-i bucle ondoală-n zefire,
Sclipese fluturând.
I-adoarme pe sânul-i, se leagănă-n brațe
În tandre visări;
Pe când ca profume pe blânda ei față
Plutese sărutări.
Iar aerul-n munte, în vale vibrează
De tainici oftări;
Căci junele astfel din pieptul-i oftează
În dalbe cântări:
„Ah! ascultă, mândruliță,
Drăguliță,
Șoapta-mi blândă de amor,
Să-ți cânt dulce, dulce tainic,
Cântul jalnic
Ce-ți cântam adeseori.
De-ai fi, dragă, zefir dulce,
Care duce
Cu-al său murmur frunze, flori,
Aș fi frunză, aș fi floare,
Aș zburare
Pe-al tău sân gemând de dor;
De-ai fi noapte, -aș fi lumină,
Blândă, lină,
Te-aș cuprinde cu-un suspin
Și în nunta de iubire,
În unire,
Naște-am zorii de rubin;
De-aș fi, mândră, râșorul,
Care dorul

Și-l confie câmpului,
Ți-aș spăla c-o sărutare,
Murmurare,
Crinii albi ai sânului!”
Ca Eol, ce zboară prin valuri și ți-pă,
Fugariul ușor
Nechează, s-aruncă de spintecă-n pripă
A negurei flori
Vergina îl strânge pe-amantu-i mai tare
La sânu-i de crin;
Și fața-și ascunde l-a lui sărutare
În păr ebenin.
Iar Eco își râde de blânde plângeri,
De junii amanți,
Și râul repetă ca cântul de înger
În repede danț
„De-aș fi, mândră, râușorul,
Care dorul
Și-l confie câmpului,
Ți-aș spăla c-o sărutare,
Murmurare,
Crinii albi ai sânului!”

[1866]

* **DIN STRĂINĂTATE**

Când tot se-nveselește, când toți aci se-ncântă,
Când toți își au plăcerea și zile fără nori,
Un suflet numai plânge, în doru-i se avântă
L-a patriei dulci plaiuri, la câmpii-i răsători
Și inima aceea ce geme de durere
Și sufletul acela, ce cântă amorțit,
E inima mea tristă, ce n-are mângâiere,
E sufletu-mi, ce arde de dor nemărginit.
Aș vrea să văd acuma natala mea vâlcioară

Scăldată în cristalul pârăului de-argint,
Să văd ce eu atâta iubeam odinioară:
A codrului tenebră, poetic labirint;
Să mai salut o dată colibile din vale,
Dorminde cu un aer de pace; liniștiri
Ce respirau în taină plăceri mai naturale
Visări misterioase, poetice șoptiri.
Aș vrea să am o casă, tăcută, mitutică
În valea mea natală, ce undula în flori,
Să tot privesc la munte în sus cum se ridică,
Pierzându-și a sa frunte în negură și nori.
Să mai privesc o dată câmpia-nfloritoare,
Ce zilele-mi copile și albe le-a țesut,
Ce auzi odată copila-mi murmurare,
Ce jocurile-mi june, zburdarea mi-a văzut.
Melodica șoptire a râului, ce geme,
Concertul ce-l întoană al păsărilor cor,
Cântarea în cadență a frunzelor, ce freme,
Născut-acolo-n mine șoptiri de-un gingaș dor.
Da! Da! Aș fi fericite de-aș fi încă o dată
În patria-mi iubită, în locul meu natal,
Să pot a binezice cu mintea-nflăcărată
Visările juniei, visări de-un ideal.
Chiar moartea, ce răspânde teroare-n omenire,
Prin vinele vibrânde ghețoasele-i fiori
Acolo m-ar adoarme în dulce liniștire,
În visuri fericite m-ar duce cătră nori.

[1868]

* LA BUCOVINA

N-oi uita vreodată, dulce Bucovină,
Geniu-ți romantic, munții în, lumină,
Văile în flori,
Râuri resăltânde printre stânce nante,

Apele lucinde-n dalbe diamante
Peste câmpii-n zori.
Ale sorții mele plângeri și surâse;
Îngânate-n cânturi, îngânate-n vise
Tainic și ușor,
Toate-mi trec prin gându-mi, trec pe dinainte,
Inima mi-o fură și cu dulci cuvinte
Îmi șoptesc de dor.
Numai lângă sânu-ți geniile rele,
Care îmi descântă firul vieții mele,
Parcă dormita;
Mă lăsară-n pace, ca să cânt în lume,
Să-mi visez o soarte mândră de-al meu nume
Și de steaua mea.
Când pe bolta brună tremură Selene,
Cu un pas melodic, cu un pas alene
Lin în calea sa,
Eol pe-a sa arpă blând răsunătoare,
Cânt-a nopții dulce, mistică cântare,
Cânt din Valhala.
Atunci ca și silful, ce n-adoarme-n pace,
Inima îmi bate, bate, și nu tace,
Tremură ușor,
În fantazii mândre, ea își face cale,
Peste munți cu codri, peste deal și vale
Mână a ei dor.
Mână doru-i tainic colo, înspre tine,
Ochiul îmi sclipește, genele-mi sunt pline,
Inima mi-e grea;
Astfel, totdeauna când gândesc la tine,
Sufletul mi-apasă nauri de suspine,
Bucovina mea!

* SPERANȚA

Cum mângâie dulce, alină ușor
Speranța pe toți muritorii!
Tristeță, durere și lacrimi, amor
Azilul își află în sânul-i de dor
Și pier, cum de boare pier norii.
Precum călătoriul, prin munți rătăcind,
Prin umbra pădurii cei dese,
La slaba lumină ce-o vede lucind
Aleargă purtat ca de vânt
Din noaptea pădurii de iese:
Așa și speranța – c-un licur ușor,
Cu slaba-i lumină pâlindă--
Animă-nc-o dată trermându-l picior,
De uită de sarcini, de uită de nori,
Și unde o vede s-avântă.
La cel ce în carcere plânge amar
Și blastemă ceriul și soarta.
La neagra-i durere îi pune hotar,
Făcând să-i apară în negru talar
A lumii paranimfă – moartea.
Și maicii ce strânge pruncuțu-i la sân,
Privirea de lacrimi plină,
Văzând cum geniile morții se-nclin
Pe fruntea-i copilă cu spasmuri și chin,
Speranța durerea-i alină.
Căci vede surâsu-i de grație plin
Și uită pericolul mare,
L-apleacă mai dulce la sânul-i de crin
Și fața-i umbrește cu păr ebenin,
La pieptu-i îl strânge mai tare.
Așa marinarii, pe mare îmblând,
Izbiți de talazuri, furtune,
Izbiți de orcanul ghețos și urlând,

Speranța îi face de uită de vânt,
Și speră la timpuri mai bune.
Așa virtușii murind nu desper,
Speranța-a lor frunte-n senină,
Speranța cea dulce de plată în ceri,
Îi face de uită de-a morții dureri,
Pleoapele-n pace le-nchină.
Cum mângâie dulce, alină ușor
Speranța pe toți muritorii!
Tristeță, durere și lacrimi, amor
Azilul își află în sânul-i de dor
Și pier, cum de boare pier norii.

1868

* **MISTERELE NOPTII**

Când din stele auroase
Noaptea vine-n cetișor,
Cu-a ei umbre suspinânde,
Cu-a ei silfe șopotinde,
Cu-a ei vise de amor;
Câte inimi în plăcere
Îi resaltă ușurel!
Dar pe câte dureroase
Cântu-i mistic le apasă,
Cântu-i blând, încetinel.
Două umbre, albicioase
Ca și fulgii de ninsori,
Razele din alba lună
Mi le torc, mi le-mpreună
Pentru-ntregul viitoriu,
Iar doi îngeri cântă-n plângeri,
Plâng în nopți dureros,
Și se sting ca două stele,
Care-n nuntă, ușurele,

Se cunun căzânde jos.
Într-un cuib de turturele
Ca și fluturii de-ușor
Saltă Eros nebunește,
Îl dezmiardă, l-âncălzește
Cu un vis de tainic dor;
Iar în norul de profume
Două suflete de flori
Le desparte-a nopții mire
Cu fantastica-i șoptire,
Le resfiră, până mor.
Când pe stele aurie
Noaptea doarme ușuel,
Câte mime râzânde,
Dar pe câte suspinânde
Le delasă-ncetinel!
Dar așa ni e destinul
Vitreg prea adeseori.
Unui lumea-i acordează,
Iar pe altul îl botează
Cu-a lui rouă de plânsori.

1866

* SPRE SUVENIRE

fratelui Greâoriu Dragoș
Dacă vreodată în lungă-ți cale,
Te-i simți, frate, nenorocit,
Pieptul în chinuri, inima-n jale,
Viața-ți de lacrimi o tristă vale
Ochiu-ți în plângeri de dor răpit
Când fără soarte, fără de nume,
Te-i vedea singur... desprețuit,
Un singur suflet nu-i avea-n lume,
Luptând cu-a vieții valuri în spume,

Un suflet care te-ar fi iubit;
Când fug amicii de lângă tine;
Când plângi de Soarte-ți trist, părăsit:
Gândește-atuncea și tu la mine,
Nici eu în lume n-o duc mai bine,
Și eu sunt, frate, nenorocit.

1866

* **HORIA**

Să priveasc-Ardealul lunei i-e rușine
Că-a robit copii-i pe sub mâni streine.
Ci-ntr-un nor de abur, într-un vă1 de ceață,
Își ascunde tristă galbena ei față.
Horia pe-un munte falnic stă călare:
O coroană sură munților se pare,
Iar Carpații țepeni îngropați în nori
Își vuiau prin tunet gândurile lor.
— Eu am, zise-un tunet, suflet mare, greu,
Dar mai mare suflet bate-n pieptul său
Fruntea-mi este albă ca de ani o mie,
Dară a lui nume mai mult o să ție.
— Na!ți suntem noi munții, zise-un vechi Carpat,
Dar el e mai mare, că ni-i împărat.
Atunci luna iese, norilor regină,
Fruntea lui cea pală roșu o-nsenină,
Galbenele-i raze încing fruntea-i rece,
Că părea din munte diadem de rege.
Și un stol de vulturi muntele-ncongior,
Cugetând că-i Joe, dumnezeul lor,
Când în miezul nopții, cununat cu nimb,
Fulgere aruncă sus de pe Olimp.

1866

* **FRLATOASĂ-L...**

În lacul cel verde și lin
Răsfrânge-se cerul senin,
Cu norii cei albi de argint,
Cu soarele nori sfâșâind.
Dumbrava cea verde pe mal
S-oglundă în umedul val,
O stâncă stârpită de ger
Înalț-a ei frunte spre cer.
Pe stâncă sfărmată mă sui,
Gândirilor aripi le pui;
De-acolo cu ochiul uimit
Eu caut colo-n răsărit
Și caut cu sufletul dus
La cerul pierdut în apus.
Cobor apoi stâncă în jos,
Mă culc între flori cu miros,
Ascult la a valului cânt,
La gemătul dulce din vânt.
Natura de jur, împrejur.
Pe sus e o boltă de-azur,
Pe jos e un verde covor,
Țesut cu mii tinere flori.
Văd apa ce tremură lin
Cum vântul o-ncruntă-n suspin
Simt zefiri cu-aripi de fiori
Muiate în miros de flori,
Văd lebede, barcă de vânt,
Prin unde din aripe dând,
Văd fluturi albaștri, ușori,
Roind și bând miere din flori.
De ce nu am aripi să zbor,
M-aș face un flutur ușor,
Un flutur ușor și gentil
Cu suflet voios de copil,

M-aş pune pe-o floare de crin
Să-i beau sufletul din sân,
Căci am eu pe-o floare necaz,
Frumoasă-i ca ziua de azi!

[1866]

* **LIDA**

Marea-i tristă-n vântul serei.
Pe ruini ce se deşir
Lida vede-icoana mării
Şi pe faţă-i plâng gândiri.
Blonda Lid-amor gândeşte.
Marea vede chipu-i pal
Şi-n adâncu-i zugrăveşte
Prin ruini un ideal.
Un pescar pe ţărmuri trece
Şi din placa de argint
Vede zâna tristă, rece
Prin risipe rătăcind.
Peste-un an în nopţi de vară,
Vezi pe luciul vagabond
Cu pescaru-n luntre zboară
Al ruinei geniu blond.

[1866]

* **ONDINA**

(Fantezie)

L-al orelor zilei şirag răzător
Se-nşir cele negre şi mute
Ce poartă în suflet mistere de-amor
Pălite, sublime, tăcute.
Şi noaptea din nori
Pe-aripi de fiori
Atinge uşoară, cu gândul,

Pământul.

Pe-un cal care soarbe prin nările-i foc,

Din ceață pustie și rece

Un june pe vânturi, cu capul în joc,

Cu clipa gândirei se-ntrece

Și calu-i turbat

Zbura necurmat

Mânat ca de-a spaimelor zână

Bătrână

Pe aripi de munte și stânci de asfalt

Castelul se nalță, se-ncruntă

Și creștetu-i negru și creștetu-i nalt

De nauri și ani se-ncăruntă,

Dar astăzi e viu

Și-n ton auriu

Răsună din umbra cea mar

Cântare.

În mii de lumine ferestrele ard,

Prin cari se văd trecătoare

Prin tactul cântărei sublime de bard

Cum danță la umbre ușoare,

Cum danță ușor

Dulci vise de-amor.

Palatul părea în magie

Aurie.

Ca cerbul ce s-alță în creștet de stânci,

Urmă de săgeat-arzătoare,

E calul ce sare prăpastii adânci

În zboru-i puternic și mare,

Cu nara arzând,

Cu coama pe vânt,

O dată-ncă pinten l-împunge

Și-ajunge.

Iar junele sare ușor de pe el

Sub mantă-i purtând mandolină,
Cu inima plină de-amoru-i fidel,
Cu mintea de visure plină,
De grile de fier
Al meu cavalier
S-avântă cătând pe fereastă
Și-adastă:
Ca gânduri palide din ore dalbe
Zboară danțândeale ființe albe,
Par aromatele suflete line
Duse de zeifirii de grin grădine,
În coruri nimfele cântă la hore
Și gem în lirele blânde, sonore,
Ascunse gândure de dor de ducă
Triste și palide ca o nălucă,
Apoi în citere ele-ncordară
Și plin și limpede încet cântară
Glas a trecutului, ce însenină
Mintea cea turbure de gânduri plină:
Pe râul dorului, mânat de vânture,
Veni odat'
Pe-un vas cu vâslele muiate-n cânture,
Lin-âmpărat.
Venit-a regele să calce văile
Cătând o sor',
Eroi se-ninimă și plâng femeile
De-a lui amor.
El fură munților ecauri tinere,
Cântul la dor,
Răpește buzelor naivei Vinere
Vorba d-amor.
Pe munți în negură, pe stânci de cremene,
El a cătat
O albă vergină, să-i fie gemene

Și te-a aflat.
Tu ești cântărilor sororă gemene,
Sufletul lor,
Regele inimei trebuie să-ți semene
Ca vis cu dor.
În tine vede-se că e în ceriure
Un Dumnezeu,
Purtând simetria și-a ei misterure
În gândul său.
Mână dar coardele unele-ntr-altele,
Mână-le lin.
Căci ca în sufletu-ți n-a găsit altele
Regele Lin.
Cântă cu doliul, ce-l varsă belele
Când plâng de-amor,
Să creadă lumile, să creadă stelele
Că-i tactul lor.
Cum zboară îngerii din stele-n stele,
Barzii zbor, flutură printr-a lor bele;
Din lungul horelor amestecate
Barzii ridic-a lor glasuri bărbate.
Arpele-n cântece par că se sfarmă
Când gem cu sufletul, când zic de-alarmă.
Muzica sferelor: Seraphi adoară
Inima lumilor ce-o încongioară,
Dictând în cântece de fericire
Stelelor tactul lor să le inspire.
Cum din colorile ce se îmbină
Naște a soarelui albă lumină,
Astfel prin vocile răsunătoare
Curge-astă mistică, dulce cântare:
Ondină,
Cu ochi de dulce lumină,
Cu bucle ce-nvăluie-n aur

Tezaur!
Idee,
Pierdută-ntr-o palidă fee
Din planul Genezei, ce-aleargă
Ne-ntreagă!
Să-nvii vii
Și stânca de care râd timpii
Și tot ce mai e-n nesimțire
În fire?
Vin' dară,
Căci ochiu-ți e viață și pară,
Și sufletu-ți, blândă magie
Ce-nvie.
Să cânte
Ce secolii tăcu înainte,
Și-a munților creștete nalte
Să salte.
Și din amestecul de vise dalbe,
Dentre dănțândeale ființe albe,
Iese, cum cântecul dintre suspine,
Regina albelor nopții regine.
Păru-i ca aurul fața-ncadrează,
Cunună-n undele-i se furișează.
Pe-o liră gingașă și argintie
Mănuța-i coardele le-ncurcă vie
Și cum din zilele poetici, june,
A idealului iese minune,
Astfel prin notele lirei de-amor
Glasul ei tremură, dulce ușor:
Liră spartă-n stânca lume,
Suflet stins, muiat în nor.
Plâns amar luat de glume,
Adevărul vrăjitor:
E ființa-mi tremurândă

Care trece-n infinit,
Ca un fulger fără țintă,
Ca un cap fără zenit.
Și din chinuri ce mă-neacă,
Eu sorb mirul cel curat
Cum o lebădă se pleacă,
Bând din lacul înghețat.
Și cu moartea cea adâncă
Am schimbat al vieții gând.
Am fost vultur pe o stâncă,
Sunt o cruce pe-un mormânt.
Care-i scopul vieții mele,
Întreb sufletu-mpietrit?
Ochiu-i stins, buzele mele
De dureri a-nvinețit
Crucea-mi pare gânditoare,
Parcă arde-a vieții-mi tort
Și prin neguri, mormântare
Privesc, fața mea de mort
Dar atunci când albe zâne
S-or privi-n sufletul meu,
A! gândiți, gândiți la mine
Că am fost în lume eu.
Un murmur feeric dezmiardă doios
A salei tăcere senină,
Prin bolta ferestrei, arcată pompos,
S-aude vibrând mandolină,
Ș-un eco ușor,
Setos de amor,
Se-neacă-ntr-a mandolei strune
Nebune.
Și toată viața lui, tot ce-a cules
Din unde, din munte, din vale,
Tot sufletu-i june, tot scumpu-i eres

Îl pierde în coardele sale.
Vărsându-l cu dor,
Plângând rătător,
Ei cântă cu buze de miere
Durere:
De ce nu-s o floare uscată de vânt
Și pală ca fruntea pe moarte.
Ce mila o pierde prin cruci de mormânt
Cu miros strivit, fără soarte,
C-atunci m-ai lua,
La mine-ai căta
Gândindă, cum e trecătoare
O floare.
Dar eu nu-s, copilă, decât un amor
Ce arde-n o inimă jună,
Un glas de pe buze aprinse de dor,
O mimte pustie, nebună
Și dulce descânt
Pe coarde de-argint,
Când palida mea nebunie
Învie.
Dar am o câmpie ce undoie-n flori,
Câmpia speranțelor mele.
Acolo te-asteaptă rătăndele zori,
Pletindu-ți coroană de stele.
S-aduci prin amor
De viață fior,
În câmpul speranțelar vină,
Ondină!"

[1866]

* **CE-ȚI DORESC EU ȚIE, DULCE ROMÂNIE**

Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie,
Țara mea de glorii, țara mea de dor?

Brațele nervoase, arma de tărie,
La trecutu-ți mare, mare viitor
Fiarbă vinu-n cupe, spumege pocalul,
Dacă fiii-ți mândri aste le nutresc;
Căci rămâne stânca, deși moare valul,
Dulce Românie, asta ți-o doresc.
Vis de răzbunare negru ca mormântul
Spada ta de sânge dușman fumegând,
Și deasupra idrei fluture cu vântul
Visul tău de glorii falnic triumfând,
Spună lumii large steaguri tricolore,
Spună ce-i poporul mare, românesc,
Când s-aprinde sacru candida-i vâlvoare,
Dulce Românie, asta ți-o doresc.
Îngerul iubirii, îngerul de pace,
Pe altarul Vestei tainic surâzând,
Ce pe Marte-n glorii să orbească-l face,
Când cu lampa-i zboară lumea luminând,
El pe sânu-ți vergin încă să coboare,
Guste fericirea raiului ceresc,
Tu îl strânge-n brațe, tu îi fă altare
Dulce Românie, asta ți-o doresc.
Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie
Tânără mireasă, mamă cu amor!
Fiii tăi trăiască numai în frăție
Ca a nopții stele, ca a zilei zori,
Viața în vecie, glorii, bucurie,
Arme cu tărie, suflet românesc,
Vis de vitejie, fală și mândrie,
Dulce Românie, asta ți-o doresc!

[1867]

* LA HELIADE

De mi-ar permite-Apolon s-aleg dintre cunune,

Ghirlanda n-aș alege-o de flori plăpânde, june,
Ci falnica cunună a bardului bătrân;
Eu n-aș alege lira vibrândă de iubire,
Ci ceea care falnic îmi cântă de mărire,
Cu focul albei Veste aprinde al meu sân.
Ghirlanda ce se-nsoară cu silfele ușoare,
Pe fruntea inspirată, pe fruntea-nspirătoare,
De bucle-ncungiurată, blondine, unduind,
Plăcută-i a ghirlandă – sublimă însă este
Cununa cea de laur, ce sântă se-mpletește
Pe fruntea cea umbrită de bucle de argint.
Ca visul e cântarea ce-o-ntoană Eol dulce,
Când silfele vin jalnic prin lilii să se culce,
Să doarmă somn de înger pe sânul alb de flori;
Sublim însă e cântul când țipă și ia-n goană
Talazurile negre ce turbă, se răstoamă,
Și spumegă ca furii și urlă-ngrozitoriu.
Astfel îți e cântarea, bătrâne Heliade.
Cum curge profeția unei Ieremiade,
Cum se răzbun-un vifor zburând din nor în nor.
Ruga-m-aș la Erato să cânt ca Tine, barde,
De nu în viața-mi toată, dar cântecu-mi de moarte
Să fie ca „Blăstemu”- Ți... să-l cânt, apoi să mor.

[1867]

* **NU E STELUȚĂ**

Nu e steluță tremurătoare
Să nu gândească în drum de nor
La altă steauă strălucitoare,
La alt amor.
Numai o viață pe gând de moarte,
Numai o frunte ce-a-ngălbenit,
Numai un aton fără de soarte
Nu e iubit.

Galbena steauă fără lumină,
Altar să n-aibă un Dumnezeu,
Este-al meu suflet care declină,
Sufletul meu!

[1867]

* **DIN LIRA SPARTĂ...**

Din lira spartă a mea cântare
Zboar-amorțită, un glas de vânt,
Să se oprească tânguitoare
Pe un mormânt!
Oare femeia pe care mie
Dumnezeu sântul o-a destinat
În patu-acela de cununie
S-a-nfășurat?
O caut, gându-mi și-o-nchipuiește,
Dar n-am văzut-o de când eu sunt...
Oare amorul ce îmi zâmbește
E în mormânt?
[1867]

* **FILOSOFIA COPILEI**

Glasul plăcerii dulce iubit
Cheamă gândirea pe a mea frunte,
Ce zboară tainic ca și o luntre
În oceanu-i nemărginit.
Stelele toate angeli îi par,
Angeli cu aripi strălucitoare,
A căror inimi tremurătoare
Candele d-aur nouă mi-apar.
Falnică-i pare legea Creării,
Lumi ce de focuri în lumi înot,
Candeli aprinse lui Zebaot,
Ce ard topirei și renvierei.

Dar mai puternic, mai nalt, mai dulce
Îi pare legea de a iubi,
Fără ea nu e de a trăi,
Fără ea omul ca stins se duce.
De-accea nu voi ca eu să fiu:
Pală idce-a Dumnezeirei,
Șotă copilă a nesimțirei,
Foc mort ce pare a arde viu.
Ci voi să-mi caut pe-ntinsa lume
O frunte albă să o desmierd
Și-n ea gândirea mea să o pierd,
Cum pierde-un eco pribeagul nume.
Să-ncunun capul unui iubit
Cu vise d-aur în rai țesute,
Până ce ginii necunoscute
Mi-ar rumpe lanțul d-a fi trăit.
[1867]

* **LA O ARTISTĂ**

Ca a nopții poezie,
Cu-ntunerecul talar,
Când se-mbină, se-mlădie
C-un glas tainic, lin, amar.
Tu cântare întrupată!
De-al aplauzelor flor,
Apărând divinizată,
Răpiși sufletu-mi în dor.
Ca zefirii ce adie
Cânturi dulci ca un fior,
Când prin flori de iasomie
Își stâng sufletele lor,
Astfeli notele murinde,
Blânde, palide, încet,
Zbor sub mâna-ți tremurânde,

Ca dulci gânduri de poet.
Sau ca lira sfărâmată,
Ce răsgeme-ngrozitoriu
Când o mână înghețată
Rumpe coardele-n fior,
Astfeli mâna-ți tremurândă
Bate-un cântec mort și viu.
Ca furtuna descrescândă
Care muge a pustiu.
Ești tu nota rătăcită
Din cântarea sferelor,
Ce etemă, nefinită
Îngerii o cântă-n cor?
Ești ființa-armonioasă
Ce-o gândi un serafin,
Când pe lira-i tânguioasă
Mâna cântecul divin?
Ah, ca visul ce se-mbină
Palid, lin, încetișor,
Cu o rază de lumină.
Ce-arde geana ochilor;
Tu cântare întrupată!
De-al aplauzelor flor
Dispărând divinizată,
Răpiși sufletu-mi în dor.
[1868]

* **VIAȚA MEA FU ZIUĂ**

Viața mea fu ziuă și ceru-mi un senin,
Speranța, steaua de-aur mie-mi lucea în sân
Până ce-ntr-al meu suflet dodat-ai apărut
O, îngere căzut!
Și două stele negre luciră-n nengri foc
Pe cerul vieței mele; – iar geniul-noroc

Mă lasă-n lume singur, dispăre în abis
De nour și de vis.
O rază din privire-ți viața mi-a-nnegrit,
Din sânul meu speranța divină a fugit;
Norocul și-a stins steaua; de m-ai iubi măcar,
O înger de amar!
Dar nu!... Din lumea-mi neagră tu zbori în calea ta,
Sub pasul tău pe-arenă de aur vei călca,
Când eu pierdut în nopțe-mi nimic nu mai sperez,
Ci vecinic te visez.
[1868]

* NUMAI POETUL...

Lumea toată-i trecătoare.
Oamenii se trec și mor
Ca și miile de unde;
Ce un suflet le pătrunde,
Treierând neconținut
Sânul mării infinit.
Numai poetul,
Ca pasări ce zboară
Deasupra valurilor,
Trece peste nemărginirea timpului
În ramurile gândului,
În sfintele lunci,
Unde pasări ca el
Se-ntrec în cântări.
[1868]

* AMORUL UNEI MARMURE

Oștirile-i alungă în spaimă înghețată,
Cu sufletu-n ruină, un rege-asirian,
Cum stâncelor aruncă durerea-i înspumată
Gemândul uragan.

De ce nu sunt un rege să sfarm cu-a mea durere,
De ce nu sunt Satana, de ce nu-s Dumnezeu,
Să fac să rump-o lume ce sfâșie-n tăcere
Zdrobit sufletul meu.

Un leu pustiei rage turbarea lui fugindă,
Un ocean se-mbată pe-al vânturilor joc,
Și norii-și spun în tunet durerea lor mugindă,
Gândirile de foc.

Eu singur n-am cui spune cumplita mea durere,
Eu singur n-am cui spune nebunul meu amor,
Căci mie mi-a dat soartea amara mângâiere
O piatră să ador.

Murindului speranța, turbării răzbunarea
Profetului blestemul, credinței Dumnezeu,
La sinucid o umbră ce-i sperie disperarea,
Nimic, nimica eu.

Nimica, doar icoana-ți, care mă învenină,
Nimic, doar suvenirea surâsului tău lin,
Nimic decât o rază din fața ta senină,
Din ochiul tău senin.

Și te iubesc, copilă, cum repede-a junie
Iubește-n ochi de flacări a zilelor noroc,
Iubesc precum iubește pe-o albă vijelie
Un ocean de foc.

Din ochi de-ar soarbe geniu slăbita mea privire
De-ar tremura la sânu-mi gingașul tău mijloc,
Ai pune pe-a mea frunte în vise de mărire
Un diadem de foc,

Și-aș pune soartea lumii pe buza-ți purpurie,
Aș pune lege lumii râzândul tău delir,
Aș face al tău zâmbet un secol de orgie,
Și lacrimile-ți mir.

Căci te iubesc, copilă, ca zeul nemurirea,
Ca preotul altariul, ca spaima un azil;

Ca sceptrul mâna blândă, ca vulturul mărirea,
Ca visul pe-un copil.
Și pasu-n urma-ți zboară c-o tainică mânia,
Ca un smintit ce cată cu ochiu-ngălbenit,
Cu fruntea-nvinețită, cu fața cenușie
Icoana ce-a iubit.
[1868]

* **JUNII CORUPTI**

La voi cobor acuma, voi suflete-amăgite,
Și ca să vă ard fierea, o, spirite-amețite,
Blăstemul îl invoc;
Blăstemul mizantropic, cu vânăta lui gheară,
Ca să vă scriu pe frunte, ca vita ce se-nfiară
Cu fierul ars în foc.
Deși știu e-a mea liră d-a surda o să bată
În preajma minții voastre de patimi îmbătată,
De-al patimilor dor;
În preajma minții voastre ucisă de orgie,
Și putredă de spasmuri, și arsă de beție,
Și seacă de amor.
O fiarbă-vă mânia în vinele stocite,
În ochii stinși de moarte, pe frunți învinețite
De sânge putrezit;
Că-n veci nu se va teme Profetul vreodată
De brațele slăbite, puterea leșinată
A junelui cânit.
Ce am de-alege oare în seaca-vă ființă?
Ce foc fără-a se stinge, ce drept fără' să nu mință,
O, oameni morți de vii!
Să vă admir curagiul în vinure vărsate,
În sticle sfărâmate, hurii nerușinate
Ce chiuie-n orgit?
Vă văd lungiți pe patul juneții ce-ați spurcat-o,

Suflând din gură boala vieții ce-ați urmat-o,
Și arși pân-în rărunchi;
Sau bestiilor cari pe azi îl țin în fiară,
Cum lingușiți privirea cea stearpă și amară,
Cum cădeți în genunchi!
Sculați-vă!... căci anii trecutului se-nșiră,
În șiruri triumfale stindardul îl resfiră,
Căci Roma a-nviat;
Din nou prin glorii calcă, cu fața înzeită,
Cu faclele nestinse, puterea-i împietrită,
Poporul împărat.
Sculați-vă!... căci tromba de moarte, purtătoare
Cu glasul ei lugubru răcnește la popoare
Ca leul spăriat;
Tot ce respiră-i liber, a tuturor e lumea,
Dreptatea, libertatea nu sunt numai un nume,
Ci-aieva s-au serbat,
Încingeți-vă spada la danțul cel de moarte,
Aci vă poarte vântul, cum știe să vă poarte
A țăpăi în joc!
Aci vă duceți valuri în mit batalioane,
Cum în păduri aprinse, mânat de uragane,
Diluviul de foc.
Vedeți cum urna creapă, cenușa reînvie,
Cum murmură trecutul cu glas de bătălie
Poporului roman;
Cum umbrele se-mbracă în zale ferecate.
Și frunțile cărunte le nalță de departe
Un Cesar, un Traian.
Cad putredele tronuri în marea de urgie,
Se sfarmă deodată cu lanțul de sclavie
Și sceptrele de fier;
În două părți infernal portalele-și deschide,
Spre-a încăpea cu mia răsufletele hâde

Tiranilor ce pier!

.....

În dam răsună voacea-mi de eco repetită,
Vă zguduie arama urechea amorțită
Și simțul leșinat
Virtutea despletită și patria-ne zeie
Nu pot ca să aprinză o singură scânteie
În sufletu-nghețat.
Și singur stau și caut, ca uliul care cată
În inima junimii de viața-i dezbrăcată
Un stârv spre-a-l sfâșia;
Ca pasărea de zboru-i din ceriuri dizmețită,
Ca muntele ce-n frunte-i de nourî încrețită
Un trăsnet ar purta.
Dar cel puțin nu spuneți că aveți simțiminte,
Că-n veci nu se îmbracă în veștede vesminte
Misteriul cel sunt;
Căci vorba voastră sună ca plâns la cununie,
Ca cobeia ce îngână un cânt de veselie,
Ca râsul la mormânt.
[1869]

* LA O ARTISTĂ

I

Credeam ieri că steaua-ți e-un suflet de înger
Ce tremură-n ceruri, un cuget de aur
Ce-arunc-a lui raze-n o luncă de laur
Cu-al cântului dar,
Iar tu, interprete-a cereștilor plângeri,
Credeam că ești chipul ce palida stelă
Aruncă pe-o frunte de undă rebelă,
Pe valul amar.
Dar astăzi poetul cu inima-n ceruri,
Răpit d-a ta voce în rai de misteruri,

Ș-aduce aminte că-n cerul deschis
Văzut-a un geniu cântând Reveria,
Pe-o arpă de aur, c-un Ave Maria
Și-n tine revede sublimul său vis.

II

Cum lebăda viața ei toată visează un cântec divin,
Nu cântecul undei murinde pe luciul mării senin,
Cum galbena luncă visează o iarnă întreagă de-un cânt,
Nu cântecul iernei cel aspru, nu arpa lui Eol în vânt,
Ci lebăda cântecul morții, al morții cu chipul ei drag,
Iar lunca visează de doina voinicului celui pribeag
Astfel România, uitată-n Carpatul cel ars și bătrân,
Visat-a de glasul tău dulce, de cântu-ți de dorure plin.
Cum lebăda știe că glasul ce iese din luciul adânc
Sunt inimi de lebede stinse ce-n valuri eterne se plâng,
Astfel România, ea știe că glasul tău dulce divin
Italia, sora ei, numai putut-a să-l aibe în sân.
Ea dară acum te salută, ea-n visul ei te-a presupus
Tu vii ca un cântec de soră la sora ce-n lume s-a dus.
[1869]

* **AMICULUI F. I.**

Visuri trecute, uscate flori
Ce-ați fost viața vieții mele,
Când vă urmam eu, căzânde stele,
Cum ochiul urmă un meteor,
V-ați dus cu anii-mi, ducă-vă dorul,
Precum cu toamna frunzele trec;
Buza mi-e rece, sufletul sec,
Viața mea curge uitând izvorul.
Candel-a ștersei d-argint icoane
A lui Apolon, crezului meu,
Mă topese tainic, însă mereu
De ale patimelor orcale.

Sau ca un nour gonit de vânt,
Alerg pe calea vieții mele,
O buhă care, țipând a jele,
Bântuie urma unui mormânt.
Viața-mi se scurge ca și murmura
Ce-o suflă-un crivăț printre pustii,
Mă usc ca crucea pusă-n câmpii
Și de blăsteme mi-e neagră gura.
Îmi târăsc soarta ca un vultur
Ce își târăște aripa frântă,
Vicolul iernii moarte îi cântă,
Moartea, îi râde tot de-mpregiur.
Am uitat mamă, am uitat tată.
Am uitat lege, am uitat tot;
Mintea mi-e seacă, gândul netot,
Pustiul arde-n inimea-mi beată.
Numa, prin chaos tu îmi apari,
Cum pintre valuri a navei velă.
Cum pintre nouri galbenă stelă
Prin neagra noapte cum un fanar.
Te văd adesea frunte senină
Ca și gândirea lui Dumnzneu.
Sufletu-ți arde-n sufletul meu
C-o flamă dulce, tainică, lină.
Gândind la tine nu voi să mor,
Îmi blastăm însuși eu mântuirea,
Orb, nebun, care blastămă firea,
Ce-ar vrea din frunte-i să sting-un nor.
Dar dacă gândul zilelor mele
Se stinse-n mintea lui Dumnezeu,
Și dacă pentru sufletul meu
Nu-i loc aicea, ci numa-n stele:
Voiau, când mi-or duce îngerii săi
Palida-mi umbră în albul munte,

Să-mi pui cununa pe a mea frunte
Și să-mi pui lira de căpătâi.

* **LA MOARTEA PRINCEPULUI STIRBEY**

Turnurile mișcă-n doliu a lor inimi de aramă
Și un înger cu-aripi negre, cu diademă de spini,
Cu cântarea-i plângătoare lumea mișcă, lumea cheamă,
Precum mișcă vântu-n cântec fața mării de senin:
Și cu ochiul plin de lacrimi națiunea cea română,
Care are-n mii de inimi sufletul ei tremurând,
Vede cum prin nori se stinge stea cu flacără divină
Și aude-n cer un tunet și un gemet pe pământ...
A-ntristării neagră-aripă peste lume se întinde,
Totul tace, căci durerea este mută ca un gând,
Lumea azi nimic nu vede, ochiu-i nimic nu cuprinde,
Decât curse-acelui astru ce se sparge p-un mormânt
Cine-i acvila ce cade? Cine-i stânca ce se sfarmă?
Cine-i leul ce închide cu durere ochii săi?
Cine-i tunetul ce moare umplând lumea de alarmă?...
— Este domnul României: Barbu Dimitrie Știrbey!...
[1869]

* **DE-AȘ MURI ORI DE-AI MURI**

C-o bucurie tristă te țin acum în brațe.
Privire în privire și sân la sân trăim,
Și gura ta-mi surâde, și ochii tăi mă-nvață
Când ținem fericirea pe sân cum s-o iubim.
Dar de-oi muri vreodată, copilă gânditoare,
Crezi c-o să-ncet din stele mai mult a te iubi
Ș-o să petrec în pace prin lumile de soare,
În care-oi dăinui?
Nu, nu, copilă scumpă!... De-i auzi în noapte,
Când vei veghea în rugă la candela de-argint,
De-i auzi cum tristă aripa unei șoapte

Te-atinge aiurind,
De-i auzi vreo arpă sfărmată, plângătoare,
Vuind ca jalea neagră ce geme prin ruini,
Să știi că prin a nopții de întuneric mare,
La tine, înger, vin!
Și să-mi deschizi fereastra, să trec o boare sănă
Prin oalele uitate de veștejite flori,
Să mângâi cu suflarea-mi a ta față pălindă,
Ochii tăi gânditori.
Dar de-i muri tu, înger de palidă lumină,
O, ce m-aș face-atuncea, mărite Dumnezeu?
O să te plâng cu vântul ce fluieră-n ruină
În rece zborul său?
Înger venit din ceriuri, oi plânge al tău nume,
L-oi sămăna-n flori palizi și-n stelele de foc,
Cânta-te-aș ca și râul cel scuturat de spume
În nopți ce stau pe loc.
Și aș primbla durerea-mi pe mări necunoscute,
Prin stânci ce stau în aer, prin munți cu cap de fier,
Prin selbele bătrâne și prin pustii tăcute
Prin nourii din ceriu.
Pân' ce bătrân și palid, cu cap pleșuv ca stânca,
Aș rumpe de pe liră-mi coarde ce nu mai sun'
Și aș culca în piatră inima mea adâncă,
Cu dorul ei nebun.
[1869]

* **UNDA SPUMĂ**

Unda spumă, vântul trece
Cu suflarea-i rece
Peste marea ce suspina
Tristă, dar senină.
Cum nu-s vântul ce aleargă
Pe oglinda largă,

Luciul apei de-l încruntă
Cu undă mărunță?
Căci aş trece suvenire
Blândă de iubire,
Peste-o mare de misteruri
Ce coprinde ceruri,
Printre visele amare
A copilei care
O ador, o cânt cum cântă
Harfa pe o sântă.
[1869]

* PRIN NOPTI TĂCUTE

Prin nopți tăcute,
Prin luncе mute,
Prin vântul iute,
Aud un glass
Din nor ce trece,
Din luna rece,
Din visuri sece,
Văd un obraz.
Lumea senină,
Luna cea plină
Și marea lină
Icoană-i sunt;
Ochiu-mi o cată
În lumea lată,
Cu mintea beată
Eu plâng și cânt.
[1869]

* CÂND PRIVEȘTI OGLINDA MĂREI

Când privești oglinda mării,
Vezi în ea

Țărmuri verzi și cerul sarei,
Nor și stea.
Unda-n plesnetul ei geme
Și Eol
Sună-n papura ce freme
Barcarol.
Un minut dacă te-ai pierde,
Tu, măcar;
Sub noianul mării verde
Și amar,
Colo-n umeda-i pustie,
Ca-n sicriu,
Te-ai simți pe vecinicie
Mort de viu.
Vezi pe buza mea pălită
Un surâs,
Vezi pe fruntea-mi liniștită
Dulce vis,
Și al luncei vânt de vară
Călduros
Cântă-n lira mea amară
Languros.
De-ai pătrunde c-o privire
Al meu sân,
Să vezi marea-i de mâhnire
Și venin,
Ai cunoaște-atuncea bine
Traiul meu:
Suflet mort, zâmbiri senine – lată eu.
[1869]

* CÂND...

Când tuna prin nourii pe lume veghează,
Când fiecă undă se-mbracă c-o rază,

Când cântă ai somnului ginii nătângi,
Tu tremuri și plângi.
Când tuna aruncă o pală lumină
Prin merii în floare-nșirați în grădină,
La trunchiul unuia pe tine te-aștept,
Visând de deștept.
Când soarele arde și ceru-i văpaie,
Pe-a lacului valuri profunde bălaie,
Pe-o barcă împinsă de valuri ce merg,
La tine alerg.
Când vântul e-o taină, când frunza e mută,
Misterul surâde prin lumea tăcută,
Culeg pe-a ta frunte sublime visări,
Pe ochi sărutări.
Amorul își moaie aripele-i stinse,
Tu-nchizi surâzând lungi genele-ți plânse
Și fruntea mea pală pe pieptu-ți așezi,
Surâzi și veghezi.
Nebună copilă, ce-amesteci plăcerea
Cu lacrimi pe care le paște durerea,
Nebună copilă cu-amorul ceresc,
O, cât te iubesc!
[1869]

* **REPLICI**

POETUL

Tu ești o undă, eu sunt o zare,
Eu sunt un țărmur, tu ești o mare,
Tu ești o noapte, eu sunt o stea
Iubita mea.

IUBITA

Tu ești o ziuă, eu sunt un soare,
Eu sunt un flutur, tu ești o floare,
Eu sunt un templu, tu ești un zeu – Iubitul meu.

Tu ești un rege, eu sunt regină,
Eu sunt un caos, to o lumină,
Eu sunt o arpă muiată-n vânt – Tu ești un cânt.

POETUL

Tu ești o frunte, eu sunt o stemă,
Eu sunt un geniu, tu o problemă,
Privesc în ochii-ți să te ghicesc
Și te iubesc!

IUBITA

Îți par o noapte, îți par o taină
Mutată-n pala a umbrei haină,
Îți par un cântec sublim încet
Iubit poet?

O, tot ce-i mistic, iubite barde,
În acest suflet ce ție-ți arde,
Nimica nu e, nimic al meu – E tot al tău.
[1869]

* CÂND MAREA...

Când marea turbează de valuri împinsă
Și-și scutură coama de spume și vânt,
Când nori-alung ziua din lumea cea plânsă,
Când tunete cânt,

Atunci printre nouri, prin vânt și prin unde
O rază de aur se toarce ușor
Și-n fundul sălbatec al mării pătrunde
Prin vânt și prin nor.

Ce caută raza din ceruri venită,
Din galbena steauă ce-aleargă prin cer,
Ce caută-n mare, în noaptea-i cemită
Und' razele pier?

În fundul cel umed al mării turbate,
În lumea-i noptoașă, în sânul-i de-amar,
Lucește o steauă în piatră schimbată,

În mărgăritar.

E-amantul a stelei ce palidă trece

Și-aruncă prin nori a ei rază de nea,

E-amantul căzut dintre stele, ce rece

În mare murea.

[1869]

* **CINE-I?**

(din drama Steaua mării)

Norul țipă, marea latră,

Plioscăind de stânci în veci,

Și scheletele de piatră,

În natura cea maratră,

Stau bătrâne, slabe, seci.

În castelul trist și mare,

Ce se nalță rece, sur,

Cu fantasticul lui mur,

Printre stânci cu poala-n mare

Și cu fruntea-n cer de-azur,

În castel izbind de nouri,

Stă-n fereastra ca un arc,

Într-a mării lungi ecouri,

Fața-n vâl de gând și nouri

Al serafilor monare.

Un monare cu fața pală

Și cu păr de-un aur blând,

Iar în ochiu-i, rătăcind,

Vezi lumina matinală,

Stele-albastre strălucind.

Cine-i îngerul pe maluri,

Ce visează în castel,

Când al mării vis rebel

Sfarmă lumile-i de valuri

De pământul eternel?

Cine-i palida minune
Ce privește parcă-n veci,
Printre stânci de pietre seci,
Cum se scutură de spume
Ale mării unde reci?
[1869]

* ÎNTUNERICUL ȘI POETUL

ÎNTUNERICUL

Tu, care treci prin lume străin și efemer,
Cu sufletu-n lumină, cu gândurile-n cer,
Poet gonit de râsuri și înghețat de vânt,
Ce cânti ca o stafie ieșirii din mormânt,
Sfăramă-n stânca rece a ta nebună liră
Căci lumea este piatră și ea nu te admiră.
Ci tu, nebun și palid, la poalele ei plângi
Ca valul care cântă trecutul unei stânci,
Ce veștedă, bătrână se leagănă prin nori,
Când stânca e eternă și valu-i trecător.

POETUL

Și te crezi, geniu negru, că fără scop și țintă
A lumei und-amară mă-neacă, mă frământă?
Tu crezi că eu degeaba m-am scoborât din stele
Purtând pe frunte-mi raza a națiunii mele?
Voiu să ridic palatul la două dulci sorori,
La Muzică și Dramă... în dalbe sărbători,
Voiu să le-ngân viața și-n cupa lor aurie
Să torn zi și-ntuneric, dureri și bucurie,
Să văd trecutu-n viață, să văd româna dramă,
Cum din mormânt eroii istoriei îi cheamă
Și muzica română chemând din munții-n nouri,
Din stelele căzânde, din văile-n ecouri,
Din brazii ce suspină l-a iernei vijelie,
Din fluierul cel jalnic, din buciumu-n câmpie,

Chemând doina română, a inimelor plângeri,
A sufletului noapte, a dorurilor stângeri.
Romănu-n trecut mare e mare-n viitor!
Și tu vrei ca poetul să fie trecător,
Pe-a țării sale țarmuri să n-aibă ce să cânte?
Dar nu-s colori destule în lume să-nvesmânte
A munților Carpatici sublime idealuri
Ce-noată-n a lui suflet cum 'noată-n mare valuri
Și-n creieri-i aleargă de gânduri vijelii,
Cum ginii se sfaramă-n ruinele pustii
[1869]

* PRINTRE STÂNCI DE PIATRA SEACĂ

Printre stânci de piatră seacă,
Auzi plâns de cucuvai,
Țipând noaptea tristu-i vai!
Când în nouri se îneacă
Chipul lunii cel bălai.
Vraja trece peste lume,
Vraja... cântec amorțit,
Ca un vis îngălbenit,
Pe-a ei buze vineți spume,
Capu-i alb a amețit.
Fuge, trece, fuge, zboară
Buza-i tremură spumând,
Ochii-i joacă schinteind,
Sub nebuna ei cântare
Lumea doarme în descânt.
Este Daina cea nebună,
Care cântă noaptea-n crâng,
Pe când stelele se sting
Pe când frunzele-abia sună,
Pe când apele-abia plâng.
Vezi cum luna înghețată,

Printr-al nourilor hău,
Trece ca și visul greu
Sună-n noaptea descântată
Cântul trist din ceasul rău.
Și bătrâna moarte toarce
Gândul ei în nefinit:
Zilele din vine-ți stoarce
Și când capu-ți se întoarce,
Bagi de seamă c-ai trăit.
[1869]

* **LEBĂDA**

Când pintre valuri ce saltă
Pe baltă
În ritmu ușor,
Lebăda albă cu-aripele-n vânturi
În cânturi
Se leagănă-n dor;
Aripele-i albe în raza cea caldă
Le scaldă,
Din ele bătând,
Și-apoi pe luciul, pe unda d-oglinde
Le-ntinde
O barcă de vânt.
[1869]

* **O STEA PIN CERURI**

O stea pin ceruri o văd că trece
Și eu un nume i-am pus din zbor,
Numele unei inime rece,
Fără fior.
Ea nevăzută acum se stinge,
Nimeni în zboru-i n-o-a urmărit;
Numai un ochi singur umed o plânge

Căci o-a iubit.
Știți de ce stelei i-am dat un nume
Numele unui suflet răcit,
Ce-acuma palid, uitat de lume,
A-mbătrânit?
Pentru că ochiul ce lăcrimează
După-acea steauă care s-a stins
Este-al meu suflet ce meditează,
E-ochiul meu plâns.
[1869]

* **COPILĂ ÎNGER**

Copilă înger – vis în mirare,
Gând lipești sânul de capul meu,
Dispare lumea de sub picioare,
Mă cred în raiul lui Dumnezeu.
Tu-mi pari un înger de flacări albe,
Văd fruntea-ți blondă în rece-eter,
Haina-ți lumin-a serei rozalbe,
Tu ești un geniu gândit de cer.
Tu ești cântarea înaripată,
Iar eu suspin sunt ce te îngân;
Cântare dulce și tremurată
O, du cu tine al meu suspin.
[1869]

* **VISUL UNEI FLORI**

Când în lunca-ngălbenită
Filomela cântă-n dor,
Viorica vestejită
Doarme-n valea fără flori.
Și visează vis de aur,
Văi de umbre și miros,
Unde-n luncile de laur,

Vântul cântă răcoros.

[1869]

* MUREȘANU

Tablou dramatic

PERSOANELE

MUREȘANU, ANUL 1848

GENIUL LUMINEI, SILFII DE LUMINĂ

(Scena înfățișează un peisagiu de o romanticitate sălbatică în munți. Pe de-o parte stânci sparte și răsturnate, de alta, brazi acățați pe vârfuri de stânci, unii răsturnați de vijelii și torente. În fund pe-un deal se vede ruina încă fumegândă a unui sat de colibi; mai în avanscenă, turnul vechi și negru a bisericei satului – e-o mică biserică de lemn, cu ferestrele mici și cu zăbrele, cu muri parte risipiți, cu acoperământul de șindrile negre și mucedu. Un aspect trist și de risipă. Asupra întregului plan se revarsă o galbenă lumină de lună. În avanscenă, de-a lung, e un trunchi răsturnat și putred, care coprinde avanscena. Pe el șade Mureșanu visătoriu. Când sună din turn clopotul cu glas dogit 12 ore –, miazănoaptea, Mureșanu se scoală.)

MUREȘANU

Se zbate miazănoaptea în inima de-aramă
Din turnul în ruină. Și prin a lumii vămă
Neci suflete nu intră, neci suflete nu ies;
Ci prin al nopții aer întunecos și des
Abia pătrunde galben lamina-n raze rare,
Precum se fur speranțe în inime amare.
Când somnul frate-al morții pe lume falnic zace
Cu genele-i închise, cu visele-i de pace,
Când palida gândire prin țara morții trece
Și moaie-n visuri de-aur aripa ei cea rece,
Cu-aghiazma ceea dulce a lumii frunte-atinge,
Păcatele i-adoarme, invidia i-o stinge,

Ce ochi veghează umed?... ce sânge se frământă?...
Ce suflet țipă-n doliu?... ce liră jalnic cântă?...
Sunt eu!... Privesc trecutul, o marmură barbară,
Pe ea-i gravată aspru ursita-ne amară – Și când văd
viitorul cu norii roși de sânge

Atunci sufletu-mi geme și inima-mi se frânge.
Decis-ai, oare, Doamne, ca în etern să fie
Românu-n lanțuri crude... și searbăda sclavie
Să-nfigă ochii aspri... cu-al lacrimiei tipar
Să brazde pe-a lui față decretul ei amar?
Te blastămă de secoli a lumii neagră gură
Și sufletu-ți se-nmoaie, și inima-ți se-ndură,
Dar pentru-a mea națiune al tău ochi e de piatră
Și sufletu-ți e vitreg și inima maratră.
Nu vezi că-s zeci de secoli de când ea se sfaramă
Sub cnuta plumbuită, sub legea de aramă
Ce-oprește pentru mintea-i a minții tale raze,
Lumina ta de aur, lumina ce-nviază?
O! toată țara asta ai dat altor popoare
Încât altar să-ți facă poporul tău loc n-are.
Arând un câmp de pietre în crudele-i sudori,
El seceră spinișul din lucru-i fără spori,
Privirea lui e cruntă și lacrima venin,
Blăstăm e vorba-i seacă, sufletul lui suspin.
Decât o viață moartă, un negru vis de jele,
Mai bine stinge, Doamne, viața ginții mele,
Decât ca soartea oarbă din chin în chin s-o poarte,
Mai bine-atingă-i fruntea suflarea mării moarte.
ANUL 1848

(apare din pământ într-o haină simbolică)

Sunat-a moartea aspră... tu-n lume ce aștepti?
Au vrei tu ca poporul român să îl deștepti?
În van îți e chemarea și cântecul în van
Necată-i românimea pe-a lumii ocean.

Cu suflet rece, aspru, sublimul rege Nord
Va amorți pe liră-ți românul tău acord
Și fiii plini de viață ai Asiei pustii
Vor stinge-a lirei tale sublime armonii.
Nu vezi că moartea-ntinde umbroasele-i aripe?
Nu vezi?... poporul doarme! O clipă... două clipe
Și pe-a națiunii frunte al morții rece vis
Va sta-n Eternitate – cât lumea în abis.
Eu, anul aspru, palid, adus-am vijelii
Și...

(arată la ruina fumegândă a satului)

...legea mea e moarte... gândirile-mi, pustii!
Din secolii din carii auzi națiuni cum plâng
leșit-am eu ca astăzi națiunea ta s-o sting!
Privește-n noaptea lumii... A morții albă pară
Adoarme orice popol, ce astăzi o să moară!...
Atins-am cu paloarea-i poporul tău român
Și-acum din umbra-i moartă eu văd un chip senin,
O rază ce mă-neacă, un gând ce urăsc eu,
Cum demonul urăște un gând de Dumnezeu?
Ci stinge-te odată, o, stea fără de nume!
Au vrei să-mi dispuți oare to scepstrul peste lume?
Ci stinge-te odată, tu, suflet! tu, un vis!
Au vrei să-mparți cu mine al spațiului abis a
Un gest îmi trebuie mie, să fac din lume-un nor...
Și ce-mi trebuie oare ca visu-ți să-l omor?

MUREȘANU

(cu putere)

Strămt este al tău spațiu și secolii sunt largi!
Nu văd eu cum în cercu-ți, sărman nebun, te spargi?
Nu văd eu cum în cercu-ți, nebun, te zvârcolești,
Ca o națiune-ntreagă în zboru-ți s-o răpești?
Trecut-au secolii negri, cu coasele de foc
Cosit-au generații... Națiunea stă pe loc!

Trecut-au Nordul rege, cu aripa-i de ger,
Românul stă în locu-i, ca muntele de fier!
Și-n planu-Eternității românii-s un popor
Cum e un soare numai prin mărirele de nor,
Cum e-un principiu numai în firele adânci,
Cum sunt în fundul mării tari creștete de stânci.
De soare fuge arsă lumea de nouri vagă.
O zi!... și un principiu aprinde lumea-ntreagă,
Și când e marea-n pace și apele s-au dus
Stă stânca cea eternă cu fruntea ei în sus.
Un an?... Este un nour. Un an... E un vis rău,
Și-un vis poate pătrunde chiar un suflet de zeu;
Dar noaptea trece iute și orele-albe vin,
Și mai senin, mai splendid e sufletul divin.

ANUL 1848

Eu stelele le spulber ca frunze-ngălbenite,
Eu împlu răsuflarea vulcanului măreț,
Înmormântează sisteme în spații nesfârșite,
Eu munții îi cutremur și mărirele le-ngheț,
Astup cu a pustiei risipuri mări cumplite
Și-ngrop țări înflorite sub oceanul creț
Dezmint secol de secol, zdrobesc eră de eră,
Fac din a vieții fapte lucire efemeră.

MUREȘANU

Știu că tu-nșirând anii pe-a vieții lunge fire
Tu nimicești trecutul în urmele lui chiar,
Că tot ce e-n viață cade-n a ta domnire.
Nimic ce e nu scapă de ochiul tău avar,
Dovadă: -n lumi murite, pustii, fără rodire
Cu toate se usucă la glasul tău amar.
Imperiul tău: trecutul, e-ntins fără de fine
Acolo te-ntâlnește ochiul numai pe tine.
Dar e o regiune tot astfel de întinsă
— Nu-i încă sub domnia întunecate-ți mâni

Și toate câte, demon, le crezi de tine-nvinse
Acolo strecur toate și-ți scapă de sub mâni;
Cele de ieri și astăzi de mâna-ți sunt întinse,
Dar oare e tot astfel și ziua cea de mâni?
Trecute și prezente le ai spre-a nimici,
Dar brațu-ți nu ajunge la cele ce vor fi.
De-accea nu am teamă de-a ta amenințare:
Prezentul e o clipă și viitoru-i lung,
Căci brațu-ți nu ajunge la cele viitoare,
La viața națiunii-mi aripele-ți n-ajung.
Privesc cu voiosie la viitoru-i mare
Și tot ce-nsufli minți-mi eu caut să alung.
Ceea ce n-a trăit încă nu poate fi al tău – De-acum cânt
deșteptare și glasu-ți nu-l cred eu.

ANUL 1848

Te-aplană printre-a lumii unde amari, mărunte,
Tu, ce înalți deasupra-i a ta rebelă frunte
Ca să oglinzi într-însa steaua îngălbenită
A româtimei care pe moarte e pornită!
O, și din calea care conduce-n trista vale,
Unde nu mai pătrunde ecoul lirei tale,
De-acolo nu se-întoarce nici om, nici națiune!
Tu stai să-mi stingi suflarea, tu vrei a te opune
La spiritul ce-n lume cu aripa-mi l-alung
Ca moartea de puternic, ca secolul de lung?
Cânți româtimea care pe calea morții trece
Cum se arunc-o steauă în fundul mării rece?
Piei, om, în a ta umbră! Te risipește-n vânt!
(Solemn.)

— Nainte de-a te plânge al clopotelor cânt,
Nainte de-a-ți așterne în galbenul mormânt,
Pe drumul care duce din leagăn la sicriu,
Moartea să te cuprindă în brațele-i de viu!
În suflet să-ți domnească un seraf surd și mut

Și-o secete cumplită în capul tău tăcut!
De viața ta mizeră moartea să nu se-atingă,
Dar mintea ta senină s-o-ntunece, s-o stingă,
Să intre-o noapte vană cu aer amorțit
În inima ta stearpă, în capu-ți pustii.

(De sub manta-i neagră scoate un cran de mort, cu ochi de foc, a căror raze le îndreaptă spre fruntea lui Mureșanu. Fața lui devine rătăcită și ochiul lui – uimit și nesigur. El își întinde brațul, ca pentru a se feri de razele ce-i ard creierii.)

Cu rata morții negre eu fruntea ta ating
Și harfa ta o sfarăm și geniul ți-l stâng!

(Dispare în pământ. O melodramă ușoară, dar melancolică. Se lasă o negură neagră, care apoi se ridică, pentru-a lăsa să se vadă o negură roză. În timpul acela se începe-a auzi, cu muzică surdină, corul ce urmează. Când se ridică negura roză, Mureșanu se vede dormind pe o brazdă de flori, într-o câmpie minunată – în [al] cărei fund se vede o dumbravă și munți verzi. În avanscenă se ridică, încunjurat de tufișe dese și sălbătice, ruina de marmură a unui monument roman. În timpul acesta, melodia cea dulce urmează, pe care o cântă nevăzuți încă:)

SILFII DE LUMINĂ

Somnia regină combină-arbitrară
Tristeță cu răs,
Vrăjește vis de-aur în noaptea amară,
În suflet închis;
Alături c-o umbră lumina răsare,
Alături c-un nor,
Din noaptea eternă prin raze apare
Un sunt meteor.

(În timp ce cântecul durează, Mureșanu [doarme]. Fața sa se descompune ca de-o suprapământescă, și asupra frunții sale, în toată ființa sa, plană seninul inspirațiunei. În momentul acela apare din ruine de marmoră:)

LUMINA

(albă și surâzândă. În păru-i blond ard stele, într-o mână - crinul, luminenei, în cealaltă coroană de lauri de argint)

Tu, care treci prin lume străin și efemer,
Cu sufletu-n lumină, cu gândurile-n cer,
Poet gonit de lume și înghețat de vânt,
Ce cânți ca o stafie ruină și mormânt;
Acuma, când din umbră – Lumina – eu răsar,
Aruncă de pe tine noianul de amar.
Eu vin din centrul lumii încoronat de sori,
Preced pe mândrul, [naltul], frumosul Viitoriu,
Ce-n nourii de secolii se zguduie închis,
Ca un frumos și mare, însă teribil vis,
Ce-n cerul lui petrece sublim și neajuns,
Încât nici ochi de înger pin nori-i n-a pătruns.
Ci tânăra speranță în haină de mister
Arată-n lume-oglindea-i cea plină de visări!
În lumea adormită, lumina când răsare
Din caosul ce fierbe întunecos și mare,
Cu raza-ntâi atinge a geniilor munți,
Ce-n nourii de gânduri se pierd bătrâni cărunți
Și-apoi abia la lume s-arată zâmbitoare,
O maiestate mândră în car de foc... un soare!
O, munții cu-a lor frunte gândindă-n nouri creți,
Când se-ncunun cu raze, ai zilei sunt profeți,
Și capete de geniu când ard, când se inspiră,
Arderea lor arată la lumea ce-i admiră
Că ziua e aproape... Și palizii poeți
Profeți-s plini de vise ai albei dimineți.
Profete al luminei! În noaptea-ți te salut
Și vărs geniu de aur în corpul tău de lut,
În buclele-ți eu strecor dulci lauri de argint,
Cu raza zilei albe, eu geniul ți-l aprind.

(Mureșanu a îngenuncheat uimit. Ea-i lasă să cadă pe frunte cununa de lauri, îi zâmbește și dispăre în sus, răpită de un nor auriu.)

SILFII DE LUMINĂ

(de sus, către lumină)

Tu, ce din ceriuri pe lume cazî,

Lumină sântă,

Precum pe-al mării amar talaz

O rază frîntă,

Acum la nouri te depărtezi

Strălucitoare,

Căci de acolo pe lumi veghezi

Cu ochi de soare.

(De jos, către Mureșanu.)

A tale cânturi, palide bard

Cu fruntea-n laur,

Sunt stele-eterne ce-n ceruri ard

Cu raze de-aur.

Cîntă dar, cîntă, tînăr poet,

Mîn-a ta liră,

Lumea ascultă gîndu-ți profet:

Marea se miră!

MURESANU

(cu foc)

În ocean de flacări gîndirea mea se scaldă

Și sufletu-mi se-mbată de-o primăvară caldă;

Și-un cântec trece aspru prin visele-mi de jar,

Cum vîntul trece-n freamăt prin codrii de stejar...

Să cînt cum leul rage?... Să cînt!... Zdrobită liră!

Din coardele-n rugină o dată-ncă respiră

Un cântec de-o sublimă, senină disperare,

Precum respiră raze întunceața mare.

O dată încă-n viață să mă-nec în lumină;

Să caut armonia a sferelor senină

În inima-mi zdrobită... și-apoi să mor... Să mor;
Să-nec sufletu-mi rece în noapte și în nor.
Coroană de albi lauri, coroană de argint
Lucește într-a nopți-mi amarul labirint,
Eu voi cânta de fală ca leul ce-a învins,
Iar tu lucește pală al deșteptărei vis!
*(Șade, cugetă, mânilor sale se lasă-ncrucișate peste
coardele lirei)*

SILFII DE LUMINĂ

(pe când se lasă negura roză)

În marea Somniei ce-n unda-i combină
Tristeță cu răs.

Cufundă, poete, gândirea-ți senină,
Seninul tău vis!

(Pe când se lasă negura neagră)

Adormi când lumina se stinge cu jale

Prin vânturi răcori;

Când visu-ți își moaie aripele sale

În noaptea cu nori!

(Muzica urmează misterioz. Negura lăsată cu desăvârșire.

*— O pauză. Când se ridică iar scena e ca întâi – același
trunchi, aceeași galbenă lumină de lună străbate prin stâncile
zdrobite și lumină planul cel ruinat. Mureșanu arată că s-ar fi
deșteptat din somn neliniștit, cu visuri de impresiune
puternică. Fruntea sa e ostenită și fața în delir adânc. Muzica
melodramiză, încet, aria lui: Deșteaptă-te, române. El o
declamă încet și expresiv, răzimându-se cu mâna stângă pe
liră.)*

[1869]

* POVESTEA

Eu vin din miazănoaptea steloasă, nevăzută,
Care răstrânge aștrii în marea ei cea mută,
Care-și petrece-n visuri de iarnă-a [ei] viață

Și doarme-n valuri triste și în ruini de gheață,
Soția celui rege superb – regele Nord,
Încununat de aștri, de-a mărilor acord
Cântat, în haina-i albă, cu fruntea lui cea ninsă,
Cu sufletul lui rece, cu vocea lui cea plânsă,
Cu aripa de vânturi, cu inima de ger,
Înmormântat de mare și-ncununat de cer,
Ce tronă pe o stâncă – picioare de granit
Întinse-n fundul mării amar și infinit,
Iar fruntea lui uscată pin viscole rebele
Sparge nourii aspri amestecați cu stele.
Reci și triști petrec soții, căci iarna-n, vremi eterne
Văl de argint de gheață câmpiilor așterne
Și din ruini de gheață reci vânture respir,
Ce turbur marea tristă prin lungul ei delir
S-amestec cu-a lor cântec ghețos și amorțit
Cântecul mării dulce, senin și liniștit.
Dar noaptea... când sosește a miezenopții oră,
Când cerul brun ca norul de raze se coloră,
Când pests Nord plutește superb astrul polar
Și-aruncă raze albe în marea de amar.
Atunci marea ce cântă prin stâncile zdrobite
Și vântul care geme pin iernile cernite
Tac toate... și descântul al miezenopții rece
Senin prin iarnă zboară, sublim pin aer trece,
Și luciul mării turburi s-aplană, se-nsenină.
În fundul ei sălbatec e cântec și lumină – Ard stele-n facile
de-aur – palate de safir
Lucinde se rasfață și-n fundu-i se resfir,
Prin care trec în cântec genii cu părul blond,
Ce cânt reverii mândre cu glasul vagabond
Și albi ca neaua nopții, și îmbrăcați de raze.
Privește însuși cerul din nourii ca să-i vază,
Pe când din fundul mării Nordul, străbunul rege,

Cu visuri de astfel lungi nopțile-și petrece,
Astfel că lumea toată cu cer, pământ și mare
O ferie mândră – un vis măreț îi pare.
Acele-s visuri dalbe – ce-aieva le crează,
Străbuna miazănoapte, ce doarme când veghează,
Străbuna miazănoapte, a visurilor mumă,
Ce-n nori visează stele și fericiri în lume,
Când marea cea adâncă cu miliarde valuri
Pe placa-i oglindează înveselite maluri
Și cerul o câmpie și luna ce visează,
Trecând printre palate de nori – o-mpărăteasă.
Oricât de vană este, oricât de trist e sânul,
Oricât de lungă-i noaptea, oricât e plâns suspinul,
În cerul brun și rece ea posedă o stea
Cu razele curate, cu razele de neaună,
O stea ca diamantul – ce din nălțimi polare
Însenina a mării unde reci și amare
Și mângâia în iarna-i pe asprul rege Nord
Și îndulcea în vânturi sălbatecul acord;
Acel luceafăr dulce – acel diamant de foc
Pieri din ceru-i rece, zbură din naltu-i loc.
De-atunci pe cer n-apare o altă stea polară,
De-atunci mai tristă marea, se plânge mai amară,
De-atunci mai rece-i vântul și iarna e mai albă,
De-atunci prin stânci de gheață, ca o suflare slabă,
S-aude-un gemet aspru etern și amorțit:
E Nordul care plânge pe fiica ce-a fugit.
Frumoasa-accea fiică, un înger dulce, blând,
De-o frumusețe care senină strălucind,
Ai crede că-i a lumii înger senin de pază,
Încununat de stele, înveșmântat de raze – A1 valurilor
astru, al mării sunt amor,
A stelelor regină, a nopții meteor,
A miezenopții fiică, a Nordului bătrân

Copilă răsfățată. Pe-a polului senin
Frunte eternă – de-aur înseninată stemă – Un înger-rege
palid, cu fruntea-n diademă.

Unde se duse steaua, unde fugi cel înger?
Marea n-o știe spune în tristele ei plângeri,
Nordul n-o știe spune în geamătul lui lung,
Neci noaptea în visarea-i, neci nourii ce plâng.
Eu palida poveste ce trec din gură-n gură,
Bătrână ca și lumea, cu fruntea slabă, sură,
Eu ce-am văzut odată lumea din nori născând
Și am învălit știrea în vâlul meu de-argint,
Eu ce-am văzut și steaua când s-a născut senină
Și am învălit cu taină destinu-i de lumină,
Eu știu unde petrece, eu știu unde s-a dus.
Mai dulce și mai mândră din ceriuri n-a apus,
Ci prefăcută-n înger, femeie și regină,
Lucește mai frumoasă, surâde mai senină,
Ca o speranță dulce, un dulce mesager,
Trimis de Domnul lumei la Domnul unei țări.
Diamant topit în stea,
Doamnă peste stele,
Ce lumini în țara mea
Cerul țării mele,
Ce din nord ai răsărit
Peste lumi rebele,
Îți cântăm: bine-ai venit,
Doamnă peste stele!
Împărați din Răsărit
Pe al lumei mire,
L-au cătat și l-au găsit,
Când le-a dat de știre
Dulcea stea de diamant,
Plină de iubire,
Ce vedea pe-al ei amant

În al lumii mire.

POESIS

Îmbrac a lumii fapte în mantie de flori,
Pun peste-a lumii rane canzonul zâmbitoriu,
Pun într-a lumii doruri a doinei balsam drag,
Ce îndulcește simțul cu mirosul de frag,
Din ochi fac stele negre, din buze fac rubin,
Din viață ambrozie și nectar fac din vin,
Și din femeie înger, și din amor un vis
Ce-oftează-n fericire și plânge cu surâs.
Dar mult mai bine-mi place să rump acea perdea
Ce-ascunde Viitorul – Trecutul după ea.
Să sfârtic cu un fulger perdeaua cea de fier,
Să văd eroi de umbre, popi, dame, cavaleri,
Tați dintr-o altă lume, din lumea ce-a trecut,
Pe care nu-i mai vede cel ce nu i-a văzut,
Să văd gloria moartă, să văd trecutul-rege
Cum într-o lume moartă surâde și petrece.
Și azi ridic palatul iluziilor dalbe,
Și azi chem fantazia cu florile-i roz-albe,
Revoc trecutu-n viață. — A faptei sântă dramă
O văd cum din morminte eroii săi își cheamă,
Și azi torn bucurie în cupa mea aurită,
Amestec cu flori dalbe durerea-nnebunită,
Turnând în cupe de-aur aroma cea amară,
Nu voi să fie-aievea... să fie, nu!... să pară!
Trecut apari din noapte... iluziuni din ceri
Făceți a voastre umbre să pară adevăr.

ȘTEFAN

(Bătrân și-ncoronat – iese lângă o piatră risipită de mormânt -barba albă. —Pletele albe cu desăvârșire. — Asemeni unui leu murind:)

Înmormântat de secolii în neagra vecinicie
Și stins din mintea lumii cea rece și pustie,

Înfășurat de slava-mi – simțeam că nu trăiesc
Decât numai în basmu și-n cântec bătrânesc,
În mintea cea uitată a unor strănepoți,
Ce, spurii și nememici, slăbiți și idioți,
Făceau pe ciocoimea căzutului Fanar,
Cu mintea cea vicleană cu sufletul avar.
M-am fost uitat din lume ca învechita veste
Despre o vreme care de mult, de mult nu este.
Ci amintirea-mi numa venea din când în când
Ca sunetul de clopot pribeag și aiurând,
Ce-n noaptea-ntunecată lin și melodic vine,
De unde bate însă, nu poți pricepe bine.
Trăiam la gura vetrei, la focul cal de jar,
Unde-un bătrân ca iarna, cu grai încet și rar
Mă spunea la nepoții ce stau cu ochii țință
Și ascultau la vorba-i ca la o rugă sântă;
Trăiam în lăutarul cel orb și plin de zile --
Care scoțând căciula o-ntinde după mile
Și-apoi șezând pe-o piatră ce sta-n mijloc de cale
Și scârțâind din scripcă dulci sunete de jale,
Spunea la cei ce nu văd, în cântec bătrânesc,
Icoanele ce-n sufletu-i, ca-n paradis trăiesc;
Trăiam în doina trist-a voinicului da munte,
În visul țării drage, în stâncele-i cărunte,
În râurile-i, care, spumânde, din munți gem,
Într-a colibei triste întunecos blăstem.
Pe când fanariotul, pe tronu-mi de mărire
Ateu din nedreptate și de aur orbit,
Domnea ca ciurma stearpă în tristul răsărit
Și-ntocmai ca păcatul cel strigător la cer,
El aducea în urma-i foamete, obezi de fier,
Biruri ce cădeau însăși până pe surul fum,
Care pătruns prin strașini la cer își face drum,
Leșind din vatra tristă, cuptorul fără pâne

A unui iobag care trăiește de-azi pe mâne,
Când asuprirea oarbă și searbăda sclavie
Domneau ca două spaime pe biata Românie.
În lumea spăimântată venit-a însă-o zi,
Când Dumnezeuul urei în iadu-i asurzi,
Când poporul puternic de jugu-i desfăcut
Și-aduse-atunci aminte ce fuse în trecut,
A dezgropat din piatră bătrânul meu schelet
Și, în cântarea dulce a unui blând poet,
Poporul, ochiu-n lacrimi, jură în ceasul sunt
C-o Românie una există pe pământ
Și au făcut Credința, Voința lor cea tare
Din două țări mici, slabe, o Românie mare.
Când oasele-mi albite, destul îs și ajung
Ca să deștepte-o țară din somnul ei ce1 lung,
Ce poate face-atuncea sufletul meu cel mare
Care din noaptea morții înfiorat apare,
Sufletul meu de flacări, de veacuri dezmiardat?
Zburam, un basmu palid, prin cerul înstelat,
Pierdut într-a mea noapte, prin ocean de stele,
Purtam sufletu-mi palid și visurile mele,
Dar am văzut deodată din cer o stea fugind,
Ce lumina c-al nopții alb soare de argint:
Era o stea regală, un înger drag, plătând,
Cu sufletul în ceriuri, cu corpul pe pământ
Și-am cunoscut atuncea că steaua cea de fală
E steaua României, iubită și regală.
Prezentul ține-n ochi-mi un testament deschis.
Eu văd ce el într-însul cu grai de foc a scris,
Eu văd că viitorul cu lan de flori s-așterne.
Că spiritul genezei de fericiri eterne
E îngerul ce-apare... sub chipul de regină,
Ca să domnească lumea ca ziua cea senină,
Ca roza cea vergină ce doarme și visează,

Pân' n-o deșteaptă încă a zilei sântă rază.
Nu știai că destinul cu vocea-i de aramă
În fruntea unui popul, ca să domnești te cheamă;
Ca să domnești pe tronul-i, o, mamă bună sântă,
Cu mintea ta senină, cu inima ta blândă.
Tu fii ideea sântă a Daciei unite
De unde sună marea pin stâncile cernite,
Pân-unde Tisa mână undele reci și crețe,
Peste câmpii mănoase, pintre pustii mărețe,
De unde Nistrul curge în leagănu-i de-argint
Pân-unde Istrul plânge ca taurul mugind
Zâna reînviată a Ulpiei traiane,
A Daciei bătrâne, a Daciei romane.
Regină coronată învesmântată-n raze,
Fii îngerul Speranței, fii îngerul de pază
La capul României, ce bolnavă... deșteaptă;
Privirea-i limpezită, la tine o îndreaptă!
Trezit din groapa-mi rece, din noaptea cea mută,
Ca binecuvântarea cea sântă și tăcută,
În aerul de nuntă al țării adiez
Și mă închin la tine, o stea, în care crez,
De poate ca să facă faptele mele sante
Ca inima română să bată mai fierbinte – Și inspirat în
taină de-un cuget de proroc,
Eu văd fericea țării în tine și mă rog
Genunchii-n piatra stearpă și cugetul în cer,
Ca Dumnezeu să-ți deie aceea ce îți cer!
[1869]

*** DE CE SĂ MORI TU?**

Tu nu ești frumoasă, Marta, însă capul tău cel blond
Când se lasă cu dulceață peste pieptu-ți ce suspină,
Tu îmi pari a fi un înger ce se plânge pe-o ruină,
Ori o lună gânditoare pe un nour vagabond.

Astfel treci și tu prin lume... ca un basmu de proroc!
Ești săracă dar bogată, ești mândrită dar senină!
Ce să plângi? De ce să mori tu? Ce poți oare fi de vină
Dacă fața ți-e urâtă, pe când anii-ți sunt de foc.
Când ai ști tu cât simțirea-ți și privirea-nduioșată
Cât te face de plăcută și de demnă de iubit,
Tu ai râde printre lacrimi și-ai ascunde negreșit
În cosița ta de aur fața-ți dulce și șireată.
Altele sunt mai frumoase, mult mai mândre, mai bogate,
Dar ca marmura cea rece nu au inimă de fel.
Pe când tu... ești numai suflet. Ești ca îngerul fidel
Ce pe cel care iubește ar veghea-n eternitate.
Șterge-ți ochii, blondă Marta... ochii-ți negri... două stele
Mari profunzi ca vecinicia și ca sufletu-ți senin.
O, nu știi cât e de dulce, de duios și de divin
De-a te pierde-n ochii-aceștia străluciți în lacrimi grele.
O, surâzi, surâzi odată! Să te pot vedea... o sântă,
O martiră ce surâde printr-a lumii dor și chin,
Pe când ochiul ei cel dulce și de lacrimi încă plin
Se ridică pentr-o rugă cătră bolta înstelată.
Ai surâs?!... O! ești frumoasă... înger ești din paradis
Și mă tem privind la tine... căci ți-o jur: nu m-aș mira
Dac-ai prinde aripi albe și la ceriuri ai zbura,
Privind lumea cea profană cum se pierde în abis.
[1869]

* **LOCUL ARIPELOR**

Strecor degetele mele printre buclele-ți de aur,
Raze cari cad în valuri pe un sân ce n-am văzut,
Căci corsetul ce le-ascunde e o strajă la tezaur,
Iară ochii-ți, gardianii, mă opresc și mă sumut.
Ochii tăi, înșelătorii! A ghici nu-i pot vreodată,
Căci cu două înțeleșuri mă atrag și mă resping – Mă atrag
când stau ca gheața cu privirea disperată,

Mă resping când plin de flăcări eu de sânul tău m-ating.
O, atunci mâna ta-i tare și respinge cu putere
Mâna mea, care profană ar intra în santuar
Să se-ascundă-n sânii-ți tineri; pe când eu plin de plăcere
Să uit lumea-n sărutarea-ți și în ochii tăi de jar.
Astăzi însă nu-s ca flama cea profană și avară,
Inima mi-e sântă astăzi, cald și dulce-i pieptul meu,
Azi sunt cast ca rugăciunea și timid ca primăvara,
Azi iubesc a ta ființă cum iubesc pe Dumnezeu.
Tu surâzi cu nencrezare?... Cât de rea ești tu, copilă!
Lasă ca sub gazul roșu eu la sânul-ți să pătrunz,
Să deschei corsetul ista... Tu roșind să râzi gentilă,
Eu s-apăs fruntea-mi arzândă între piepții albi, rotunzi
Și să strecor a mea mână după gâtul-ți de zăpadă!
Tu roșesti... tu nu vrei, Marta?... O, de-ai ști ce caut eu...
Ai surâde și-al tău umăr ai lăsa ca să se vadă,
Să-ți privesc în ochi cu capul rezemat pe pieptul tău.
Cungiurând c-un braț molatec gâtul tău cel alb ca zarea,
Apăsând fața-ți roșită pe-al meu piept bătând mereu,
Eu cu ceealaltă mână pe-ai tăi umeri de ninsoare:
Locul aripelor albe l-aș căta-n delirul meu!
[1869]

* **VENERE ȘI MADONĂ**

Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este,
Lume ce gândea în basme și vorbea în poezii,
O! te văd, te-aud, te cuget, tânără și dulce veste
Dintr-un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alți zei.
Venere, marmură caldă, ochi de piatră ce scânteie,
Braț molatic ca gândirea unui împărat poet,
Tu ai fost divinizarea frumuseții de femeie,
A femeiei, ce și astăzi tot frumoasă o revăd.
Rafael, pierdut în visuri ca-ntr-o noapte înstelată,
Sufletu-mbătat de raze și d-eterne primăveri,

Te-a văzut și-a visat raiul cu grădini îmbălsămate,
Te-a văzut plutind regină pîntre îngerii din cer
Și-a creat pe pânza goală pe Madona dumnezeie,
Cu diademă de stele, cu surâsul blând, vergin,
Fața pală-n raze blonde, chip de înger, dar femeie,
Căci femeia-i prototipul îngerilor din senin.
Astfel eu, pierdut în noaptea unei vieți de poezie,
Te-am văzut, femeie stearpă, fără suflet, fără foc,
Și-am făcut din tine-un înger, blând ca ziua de magie,
Când în viața pustiiată rade-o rază de noroc.
Am văzut fața ta pală de o bolnavă beție,
Buza ta învinețită de-al corupției mușcat,
Ș-am zvârlit asupra-ți, crudo, vâlul alb de poezie,
Și paloarei tale raza inocenței eu i-am dat.
Ți-am dat palidele raze ce-nconjoară cu magie
Fruntea îngerului-genic, îngerului-ideal,
Din demon făcui o sântă, dintr-un chicot, simfonie,
Din ochirile-ți murdare, ochiu-aurorei matinal.
Dar azi vâlul cade, crudo! dizmețit din visuri sece,
Fruntea mea este trezită de al buzei tale-ngheț
Și privesc la tine, demon, și amoru-mi stin și rece,
Mă învață cum asupra-ți eu să caut cu dispreț!
Tu îmi pari ca o bacantă, ce-a luat cu-nșelăciune
De pe-o frunte de fecioară mirtul verde de martin
O fecioar-al cărei suflet era sunt ca rugăciunea,
Pe când inima bacantei e spasmotic, lung delir.
O, cum Rafael creat-a pe Madona dumnezeie,
Cu diadema-i de stele, cu surâsul blând, vergin,
Eu făcut-am zeităte dintr-o palidă femeie,
Cu inima stearpă, rece și cu suflet de venin!
Plângi, copilă? — C-o privire umedă și rugătoare
Poți din nou zdrobi și frânge apostat-inima mea?
La picioare-ți cad și-ți caut în ochi negri-adânci ca marea,
Și sărut a tale mâne, și-i întreb de poți ierta.

Șterge-ți ochii, nu mai plânge!... A fost crudă-nvinuirea,
A fost crudă și nedreaptă, fără razim, fără fond.
Suflete! de-ai fi chiar demon, tu ești sântă prin iubire,
Și ador pe acest demon cu ochii mari, cu părul blond.
[1870]

* LA MOARTEA LUI NEAMȚU

Lăsați clopotul să plângă cu-a lui voce de aramă,
Lăsați turnul ca să miște a lui inimă de fier,
Căci de stele mai aproape el dă acuma samă
Că un suflet bun și nobil se îndreaptă cătră cer.
Clopote, tu simți durerea și urmezi cu-a ta cântare,
Când din stea în stea se suie sufletul într-un avânt,
Pe când noi urmăm cu pasul cel rărit de întristare
Lutul palid, fără suflet, să-l depunem în pământ.
Ochii? Câte dulci imagini au sorbit a lor lumine!
Capul? O, de câte gânduri el a fost împopulat!
Inima? Câtă simțire frământat-a ea în sine?
Sufletul? Câte speranțe, câte visuri a păstrat?
Si-azi nimic. Lumea gândirei e o lume sfărâmată,
De lemnoasa mân-a morții inima e stoars-acum,
Și imaginele-s șterse, ce prin el treceau odată,
Sufletul (dacă există) pintre nori își face drum.
Ai știut tu, scumpe frate, că pământu-i o ruină?
Că-i o sarcină viața? Că-i-martiriu să trăiești?
Ai știut tu cum că moartea a un caos de lumină,
Că la finea vecinicii te-aștept stelele cerești?
De-a vieții grea enigmă ție-acuma nu-ți mai pasă,
Căci problema ei cea mare la nimic o ai redus,
Pe când noun-ncă viața e o cifră nențeleasă
Și-n zădar cătăm răspunsul la-ntrebarea ce ne-am pus.
În zădar ne batem capul, triste firi vizionare,
Să citim din cartea lumii semne ce noi nu le-am scris,
Potrivim șirul de gânduri pe-o sistemă oarecare,

Măsurăm mașina lumei cu acea măsurătoare
Și gândirile-s fantome, și viața este vis.
[1870]

* **EPIGONII**

Când privesc zilele de-aur a scripturelor române,
Mă cufund ca într-o mare de visări dulci și senine
Și în jur parcă-mi colindă dulci și mândre primăveri,
Sau văd nopți ce-ntind deasupra-mi oceanele de stele,
Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele,
Cu izvoare-ale gândirii și cu râuri de cântări.
Văd poeți ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere
Cichindeal gură de aur, Mumulean glas cu durere,
Prale firea cea întoarsă, Daniil cel trist și mic,
Văcărescu cântând dulce a iubirii primăvară,
Cantemir croind la planuri din cuțite și pahară;
Beldiman vestind în stihuri pe războiul inamic.
Liră de argint, Sihleanu – Donici cuib de-nțelepciune,
Care, cum rar se întâmplă, ca să mediteze pune
Urechile ce-s prea lungi ori coarnele de la cerb;
Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomată?
S-au dus toți, s-au dus cu toate pe o cale nenturnată.
S-a dus Pann, fiul Pepelei, cel isteț ca un proverb.
Eliad zidea din visuri și din basme seculare
Delta biblicelor sante, profețiilor amare,
Adevăr scăldat în mite, sfinx pătrunsă de-nțeleș
Munte cu capul de piatră de furtune detunată,
Stă și azi în fața lumii o enigmă nesplicată
Și veghează – o stâncă arsă dintre nourii de eres.
Bolliac cânta iubagiul s-a lui lanțuri de aramă;
L-ale țării flamuri negre Cârlova oștirea cheamă;
În prezent vrăjeste umbre dintr-al secolilor plan.
Și ca Byron, treaz de vântul cel sălbatic al durerii,
Palid stinge-Alexandrescu sânta candel-a sperării

Descifrând eternitatea din ruina unui an.
Pe-un pat alb ca un lînțoliu zace leabăda murindă,
Zace palida vergină cu lungi gene, voce blîndă
Viața-i fu o primăvară, moartea-o părere de rău:
Iar poetul ei cel tânăr o privea cu îmbătare,
Și din liră curgeau note și din ochi lacrimi amare;
Și astfeli Bolintineanu începu cântecul său.
Mureșan scutură lanțul cu-a lui voce ruginită,
Rumpe coarde de aramă cu o mână amorțită,
Cheamă piatra să învie ca și miticul poet,
Smulge munților durerea, brazilor destinul spune,
Și bogat în sărăcia-i ca un astru el apune;
Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet.
Lar Negruzzi șterge colbul de pe cronică bătrîne,
Căci pe mucedele pagini stau domniile române,
Scrise de mîna cea veche a-nvățaților mireni;
Moaie pînă în coloarea unor vremi de mult trecute,
Zugrăvite din nou iarăși pânzele posomorâte,
Ce-arătau faptele crunte unor domni tirani, vicleni.
Ș-acel rege-al poeziei, vecinic tânăr și ferice,
Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice,
Ce cu basmul povestește – veselul Alecsandri,
Ce-nșirînd mărgăritare pe a stelei blondă rază,
Acum seculii străbate, o minune luminoasă
Acum rîde pînă la lacrimi cînd o cîntă pe Dridri.
Sau visînd o umbră dulce cu de-argint aripe albe,
Cu doi ochi ea două basme mistice, adânce, dalbe,
Cu zîmbirea de vergină, cu glas blînd, duios, încet,
El îi pune pe-a ei frunte mîndru diadem de stele,
O așează-n tron de aur, să domnească lumi rebele,
Și iubind-o fără margini, scrie: „visul de poet”.
Sau visînd cu doina tristă a voinicului de munte,
Visul apelor adânce și a stîncelor cărunte,
Visul selbelor bătrîne de pe umerii de deal,

El deșteaptă-n sânul nostru dorul țării cei străbune,
El revoacă-n dulci icoane a istoriei minune,
Vremea lui Ștefan cel Mare, zimbru sombru și regal.

.....
Iară noi? noi, epigonii?... Simțiri reci, harfe zdrobite,
Mici de zile, mari de patimi, inimi bătrâne, urâte,
Măști râzânde, puse bine pe-un caracter inimic;
Dumnezeul nostru: umbră, patria noastră: o frază;
În noi totul e spoială, totu-i lustru fără bază;
Voi credeți în scrisul vostru, noi nu credem în nimic
Și de-aceea spusa voastră era sânta și frumoasă,
Căci de minți era gândită, căci din inimi era scoasă,
Inimi mari, tinere încă, deși voi sunteți bătrâni.
S-a întors mașina lumii, cu voi viitorul trece;
Noi suntem iarăși trecutul, fără inimi, trist și rece;
Noi în noi n-avem nimica, totu-i calp, totu-i străin!
Voi, pierduți în gânduri sante, convorbeți cu idealuri;
Noi cârpim cerul cu stele, noi mângîjm marea cu valuri,
Căci al nostru-i sur și rece – marea noastră-i de îngheț.
Voi urmați cu răpejune cugetările regine,
Când, plutind pe aripi sante, pintre stelele senine,
Pe-a lor urme luminoase voi asemenea mergeți.
Cu-a ei candelă de aur palida înțelepciune,
Cu zâmbirea ei regală, ca o stea ce nu apune,
Lumina a vieții voastre drum de roze semănat.
Sufletul vostru un înger, inima voastră o liră,
Ce la vântul cald ce-o mișcă, cântări molcome respiră;
Ochiul vostru vedea-n lume de icoane un palat.
Privirea scrutătoare ce nimica nu visează,
Ce tablourile minte, ce simțirea simulează,
Privim reci la lumea asta – vă numim vizionari,
— O convenție e totul; ce-i azi drept, mâne-i minciună;
Ați luptat luptă deșartă, ați vânat țintă nebună,
Ați visat zile de aur pe-astă lume de amar.

„Moartea succede vieții, viața succede la moarte”,
Alt sens n-are lumea asta, n-are alt scop, altă soarte;
Oamenii din toate cele fac icoană și simbol;
Numesc sunt, frumos și bine ce nimic nu însemnează;
Împărțesc a lor gândire pe sisteme numeroase
Și pun haine de imagini pe cadavrul trist și gol.
Ce e cugetarea sacră? Combinare măiestrită
Unor lucruri nexistente; carte tristă și-ncâlcită,
Ce mai mult o încifrează cel ce vra a descifra.
Ce e poezia? Înger palid cu priviri curate,
Voluptos joc cu icoane și cu glasuri tremurate,
Strai de purpură și aur peste țărâna cea grea.
Rămâneți dară cu bine, sânte firi vizionare,
Ce făceați valul să cânte, ce puneți steaua să zboare,
Ce creați o altă lume pe-astă lume de noroi;
Noi reducem tot la pravul azi în noi, mâni în ruină,
Proști și genii, mic și mare, sunet, sufletul, lumină
Toate-s praf... Lumea-i cum este... și ca dânsa suntem
noi.

[1870]

* **SUS ÎN CURTEA CEA DOMNEASCĂ**

Sus în curtea cea domnească,
La domnia din Bârlad,
Șade tânăr domnul Vlad
Sub căciula-i țurcănească
Pe-a lui umeri plete cad.
Astfel șade trist și rece
La ospățul luminat
Din domnescul lui palat,
Cu priviri crunte și rece,
Cu-ochiul negru înfundat.
Fața palidă și tristă,
Manta-i neagră pe-umeri tari,

Fața spână, ochii mari
Astfel trece în revistă
Pe boierii lui cei mari.
Ici bătrâni ca iarna albă,
Munți cu fruntea de arginți,
Șoptesc dulce și cuminți
Colo tinerețea dalbă
Cu răs mult și fără minți.
Femei palide, frumoase,
Fețe blânde, ochi de foc,
Ce în gene li se joc
Și-a lor raze luminoase
Printre ele-și cată loc.
Sala-i mare, strălucită,
Masa-i albă, oaspeți mulți,
Vorbe dulci să tot ascuți,
Chiar lumina-i îndrăgită
De ochi lucii, de ochi mulți.
[1870]

* ÎNGERE PALID...

Îngere palid, îți e mister
Cum că a lumei valuri și șoapte
Este durere și neagră noapte
Pe lângă cer?
Nu știi tu, înger, oare să zbori,
Să lași pământul, trista ruină?
De-ți place cerul, a lui lumină,
De ce nu mori?
O, dar pământul încă te ține
În niște lanțuri țesute-n rai.
De mult zburai tu în lumi senine
De nu iubeai.
[1970]

* **LA QUADRAT**

Înger în patru colțuri, o stea cu barbă lungă,
Cine-a știut vrodată că tot ce eu iubeam
E-un dramaturg puternic, dar fără bani în pungă,
Un paralelogram?

E-un om a cărui visuri la bere tot țintează,
Ce se consumă-n asuri și joacă la hazard,
Un om, dorința cărui e pe biliard să șază,
Să doarmă pe biliard.

Adeseori în noapte văd umbra lui fatală,
În mână cu o halbă, în gură c-un cârnat,
În buzunări cu chifle și subsuori o oală
Și râde... până-i beat.

Visarea sa – un șnițel, gândirea sa – o bere,
Să bea etern, acesta e visul său ciudat
Și-odată auzi-vom că-n cruda sa durere
În bere s-a-necat.

[1870]

* **DIN OCEAN DE VISE**

Din ocean de vise ferice, strălucitoare
Ai apărut în viața-mi femeie răpitoare,
Cum luna argintoasă, albă zâmbind răsare
Din înstelata mare!

În ocean de visuri din ce în ce pierite,
Te-ai dus și-ai stins cu tine iluzii ferice,
Cum luna melancolică și palidă dispare
În înstelata mare

Pe-a gândurilor câmpuri din ocean de vise,
În sânța mea junie al tău chip îmi surâse,
Femeie scumpă mie, cum luna-ncet apare
Din înstelata mare!

[1870]

* **STEAUA VIETEI**

Când norii palate fantastice negre,
Cu geamuri prin care se vede zafir,
Ascult-ale mării lungi cântece-alegre,
Când stele se mir,
Atunci printr-o geană de nouri, deschisă,
Din ochiu-i albastru se vede o stea
Ce-mi miruie fruntea c-o rază de vise,
C-o rază de nea.
O, steauă iubită ce-abia stai prin stele,
Un sfânt ochi de aur ce tremuri în nori,
Ai milă și stinge lungi zilele mele,
Cobori, o, cobori!
[1870]

* **BASMUL CE I L-AȘ SPUNE EI**

O, dă-mi arpa de aramă
Și mi-o pune-n brațul stâng.
Ochii tăi se plec cu teamă,
Tu roșești – glasu-mi te cheamă,
Coardele încet te plâng!
Vino dar, palidă zână,
Pune fața pe-al meu piept;
Gâtul tău pe brațu-mi drept,
Tu, a ochilor lumină,
Mă iubești, tu? Spune drept!
Mă iubești! Surâzi șireată
Și âți pleci ochii în jos
O, lumină prea curată,
De-ai cunoaște vre odată
Sufletul meu dureros;
De ai ști, palide înger,
Cât de mult te iubesc eu,

Câte nopți de-amar și rău
Am vegheat zdrobit de plângeri,
Scumpa mea, odorul meu!
O, atunci mi-ai cere seama
Ca să-ți spun câte-am visat;
M-ai fixa fără de teamă,
Ai da-ncet neagra maramă
De pe păru-ți blond, curat;
Netezind cu mâna-ți albă
Tâmpla ta – tu m-ai privi,
Cu durere mi-ai zâmbi,
Eu jucându-mă cu salba
De pe sânii-ți, aș vorbi.
Și ți-aș spune, a mea iubită,
Că de mult, eu te-am cătat;
În cărarea tăinuită,
Prin dumbrava înverzită,
Ori prin codrii cei de brad,
Lângă cântul de izvoare,
Printre stâncele de fier
Ce străbat norii din cer,
Într-a peșterii răcoare,
Într-a nopților mister.
Te vedeam cu a mea minte;
Și acum când te-am găsit
Pare-mi că-mi aduc aminte
Cum că-n vremi de mai nainte
Te-am văzut și te-am iubit
Să-ți spun unde... Într-o seară
Am visat un vis frumos...
Pe un nour luminos
Am văzut la cer o scară
Ridicându-se de jos.
Într-a cerului mărire

Scara de-aur se pierdea,
Iar pe-un tron de nemurire,
Tron de-argint și strălucire,
Maica Domnului zâmbea;
Iar pe schițele de scară
Îngeri stau treptat... Treptat,
Cu chip blând și luminat
Și pe lire sunătoare,
Cântau dulce și curat.
La picioarele Mariei
Genuncheat pe-un nor de-argint,
Alb ca lebăda pustiei,
Blând ca glasul poeziei,
Sta un înger cugetând;
Și-a luat aripa-i de aur
Și trecând mâna pe ea
A-nceput a răsuna
Raiul... Iuncile-i de laur
De-un blând: Ave Maria.
Acel înger!... Fața pală,
Ochiul negru, păr bălai,
L-am văzut – o stea regală,
O lumină triumfală
Și de-atunci îl iubesc, vai!...
L-am cătat în astă lume
Pân' ce viața-mi se pierdu,
Sufletu-mi se abătu...
Ș-atunci te-am văzut: minune!
Acel înger ai fost t.u.
Când ai lăsat cerul, dragă?
De ce-n lume ai venit?
Ai știut că viața-ntreagă
Trista-mi inimă pribeagă
Tot pe tine te-a iubit?

Ai știut cine te-așteaptă
Și-ai venit să răsplătești
Lungi durerile-mi lumești,
Cu zâmbirea-i înțeleaptă
Și cu ochii tăi cerești.
[1870]

* **MORTUA EST**

Facie de veghe pe umezi morminte,
Un sunet de clopot, în orele sfinte,
Un vis ce își moaie aripa-n amar,
Astfel ai trecut de al lumii otar.
Trecut-ai când ceru-i câmpie senină,
Cu râuri de lapte și flori de lumină,
Când norii cei negri par sombre palate,
De luna regină pe rând vizitate.
Te văd ca o umbră de-argint strălucită,
Cu-aripi ridicate la ceruri pornită,
Suind, palid suflet, a norilor schele,
Pin ploaia de raze, ninsoare de stele.
O rază te-nalță, un cântec te duce,
Cu brațele albe pe piept puse
Când torsul s-aude l-al vrăjilor caier
Argint e pe ape și aur în aer.
Văd sufletu-ți candid prin spațiu cum trece
Privese apoi lutul rămas... alb și rece,
Cu haina lui lungă culcat în sicriu,
Privesc la surâsu-ți rămas încă viu
Și-ntreb al meu suflet rănit de-ndoială,
De ce-ai murit, înger cu fața cea pală,
Au nu ai fost jună, n-ai fost tu frumoasă?
Te-ai dus spre a stinge o stea radioasă?
Dar poate acolo să fie castele
Cu arcuri de aur zidite din stele,

Cu râuri de foc și cu poduri de-argint,
Cu țărături de smirnă; cu flori cari cânt;
Să treci tu prin ele, o sfântă regină,
Cu păr lung de raze, cu ochi de lumină,
În haină albastră stropită cu aur,
Pe fruntea ta pală cunună de laur.
O, moartea e-un chaos, o mare de stele,
Când viața-i o baltă: de vise rebele;
O, moartea-i un secol cu sori înflorit,
Când viața-i un basmu pustiu și urât.
Dar poate... o! capu-mi pustiu cu fortune,
Gândirile-mi rele sugrum cele bune...
Când sorii se sting și când stelele pică,
Îmi vine a crede că toate-s nimică.
Se poate ca bolta de sus să se spargă,
Să cadă nimicul cu noaptea lui largă,
Să văd cerul negru că lumile-și cerne
Ca prăzi trecătoare a morții eterne...
Ș-atunci de-a fi astfel... atunci în vecie
Suflarea ta caldă ea n-o să învie,
Atunci graiu-ți dulce în veci este mut...
Atunci acest înger n-a fost decât lut.
Și totuși; țărână frumoasă și moartă,
De racla ta razim eu harfa mea spartă
Și moartea ta n-o plâng, ci mai fericesc
O rază fugită din caos lumesc.
Ș-apoi... cine știe de este mai bine
A fi sau a nu fi... dar știe oricine
Că ceea ce nu e; nu simte dureri,
Și multe dureri-s, puține plăceri.
A fi? Nebunie și tristă și goală;
Urechea ta minte și ochiul te-nșală;
Ce-un secol ne zice ceilalți o deszic.
Decât un vis sarbăd, mai bine nimic.

Văd vise-ntrupate gonind după vise,
Pân' dau în morminte ce-aşteaptă deschise,
Şi nu ştiu gândirea-mi în ce să o sting
Să râd ca nebunii? Să-i blestem? Să-i plâng?
La ce?... Oare totul nu e nebunie?
Au moartea ta; înger, de ce fu să fie?
Au a scos în lume? Tu chip zâmbitor,
Trăit-ai anume ca astfeli să mori?
De e sens într-asta, e-ntors şi ateu,
Pe palida-ţi frunte nu-i scris Dumnezeu.
[1871]

* ÎNGER DE PAZĂ

Când sufletu-mi noaptea veghea în extaze,
Vedeam ca în vis pe-al meu înger de pază,
Încins cu o haină de umbre şi raze,
C-asupră-mi c-un zâmbet aripele-a-ntins;
Dar cum te văzui într-o palidă haină,
Copilă cuprinsă de dor şi de taină,
Fugi acel înger de ochiu-ţi ânvins.
Eşti demon, copilă, că numai c-o zare
Din genele-ţi lunge, din ochiul tău mare
Făcuşi pe-al meu înger cu spaimă să zboare,
El, veghea mea sfântă, amicul fidel?
Ori poate!... O, -nchide lungi genele tale,
Să pot recunoaşte trăsurile-ţi pale,
Căci tu – tu eşti el.
[1871]

* NOAPTEA...

Noaptea potolit şi vânăt arde focul în cămin;
Dintr-un colţ pe-o sofă roşă eu în faţa lui privesc,
Pân' ce mintea îmi adoarme, pân' ce genele-mi clilesc;
Lumânarea-i stinsă-n casă... somnu-i cald, molatic, lin.

Atunci tu prin întuneric te apropii surâzândă,
Albă ca zăpada iernei, dulce ca o zi de vară;
Pe genunchi îmi șezi, iubito, brațele-ți îmi înconjoară
Gâtul... iar tu cu iubire privești fața mea pălindă.
Cu-ale tale brațe albe, moi, rătunde, parfumate,
Tu grumazul mi-l înlănțuie, pe-al meu piept capul ți-l culci
Ș-apoi ca din vis trezită, cu mânuțe albe, dulci,
De pe fruntea mea cea tristă tu dai vițele-ntr-o parte.
Netezești încet și leneș fruntea mea cea liniștită
Și gândind că dorm, șireato, apeși gura ta de foc
Pe-ai mei ochi închiși ca somnul și pe frunte-mi în mijloc;
Și surâzi, cum râde visul într-o inimă-ndrăgită.
O! desmiardă, pân' ce fruntea-mi este netedă și lină,
O! desmiardă, pân-ești jună ca lumina cea din soare,
Pân-ești clară ca o rouă, pân-ești dulce ca o floare,
Pân' nu-i fața mea zbârcită; pân' nu-i inima bătrână.
[1871]

* IUBITEI

O, îndulcește-ți ochii tăi, iubită;
O, însenină fața ta de nea.
Nu știi că-n piept inima mea rănită
Tresare-adânc la întristarea ta?
Tresare-adânc, tresare-adânc, iubită
Oh, în zădar mi-ncreți tu fruntea ta.
Durerea chiar de-o simulezi – eu simt
Fiori adânci în pieptul meu trezind.
Ah! cât ești tu de mândră și frumoasă
Când râzi, când plângi, când mă săruți, când – ah!
Cuprind în mâni eu capul tău – geloasă!
Și sărut ochii-ți plini de lacrimi, ah
Ei strălucesc ca stelele focoase
Ce-ntr-a junie-mi noapte lumina!
Și te iubesc, și te sărut, te-ador,

Amorul meu, nespusul meu amor!
O, nu-mi muri, o, nu-mi muri, iubită,
C-atunci în veci prin noapte-aș rătăci
Mi-aș sfărma viața-n jalea cea cumplită
Și de durere n-aș putea muri.
Aș purta-n timp inima-ncremenită,
Cu ochii stinși, și gura-ar amuți:
Durerea ta m-ar face să trăiesc,
Ca să trăiesc, ca să înnebunesc.
Așteaptă dar cu moartea ta, iubită,
Pân' ce de fericire-oi muri eu.
Cu roze să-ncununi fruntea-mi pălită.
Zâmbind să mă săruți, amorul meu;
De-oi învia, să știi, dumnezeită,
Că-un somn a fost angelic, deși greu.
De nu mă voi trezi, să știi, să știi
Că-n veci visez la ochii tăi cei vii.
Cum va fi acel vis eu nu-ți pot spune – Eu numai îl
gândesc când mă cufund
În ochii tăi. — Neclare sunt, nebune,
Acele-nchipuiri ce mă pătrund.
Privește tu în ochii mei și-mi spune
Ce vezi în ei, în dorul lor profund.
Tot ce-ai văzut eu am văzut 'n-al tău!
Nici în mormânt nu pot ca să-i uit eu.
Ei sunt minuni ce-a muri nu mă lasă,
În somnul morții m-or neliniști,
Pătrunde-vor cu raza lor focoasă
Chiar în sicriul unde voi dormi.
Ei au pătruns prin pături neguroase
Ce viața mi-a urzit până aci
De-ați putut sparge negurile-acele,
Veți lumina în veci, iubite stele!
Oh, nu-mi muri, te rog! Căci tot ce-n lume

Eu am iubit murit-au prea curând
Orice amor ce n-a luat drept glume
Al meu amor, e astăzi în mormânt.
Dar astăzi văd c-am pierdut num-un nume:
Căci ea ești tu – tu ea – într-un cuvânt
Tu mi-ai murit o dată. — Să nu mori
De-a doua oară, înger de amor.
Căci de-ai muri ce-aș face eu în lume?
N-aș regăsi în veci chipu-ți ușor
Și osândit aș fi să stau în lume
De jalea ta eu n-aș putea să mor.
Acum – acum n-aș plânge al tău nume,
Ci chiar pe tine, vecinice amor:
Mort, aș trăi eu; – vie, eu aș fi mort.
Trăiește-mi dar – c-adânc în piept te port!!
[1871]

* IUBITĂ. DULCE, O, MĂ LASĂ...

Iubită dulce, o, mă lasă
Să privesc fața-ți, ochiul tău ceresc,
Să mângâi păru-ți d-auree mătase,
Privindu-te, de-amor să nebunesc!
Ah! brațul tău rotund e alb – se lasă
Ci grație pe umerii-mi – privesc
În ochii tăi, în fața ta – în gura jună,
S-ascult uimit la vorba ta nebună!
Nebună, că nu are șir și minte,
Ci grație ș-amor copilăros,
La gura ta, care zâmbind îmi minte
Spre-a coperi misterul cel duios,
Ce-mi spune nu – când da ochiu-ți fierbinte
Din genele-i îmi spune voluptos
Ah, tot amorul meu, copil în raze,
E concentrat în ființa-ți luminoasă!

Surâsul tău o rază e de soare,
Și ochii tăi sunt stele-n noaptea mea,
Și sânul tău de vergină, ninsoare,
Ce lin l-acoperi tu cu mâna ta,
Când tremurând privești și zâmbitoare
L-a lui dulci flori ce cresc alătura – Și sărutarea ta – oh,
spune, spune

Cu ce s-aseamăn dulcea-acea minune!
De n-ai fi tu, ce-ar folosi viața,
Speranțele-i, și binele-i, și tot!
Un vis ar fi amestecat cu ceața,
Un chin ar fi – ce l-aș sfârșit să pot;
Pe când astfel o noapte e măreață,
Pierdută-n stele ce în ceri înot,
Prin ele trece melancolic luna – O gură dă-mi, iubito – și-
ncă una!

Spre sărutare gura-ți se încreață
Și ochii tăi privesc întunecat
Și, visători. — Iubito, tu, glumeață,
Nu știi c-a săruta e un păcat
Și că-n întunecata lor dulceață
Nu s-uită ochii de copil vrodă
Fără să plângă-n urmă-a lor langoare
Și voluptoasa lor întunecare!
Căci ce ai zice dacă eu acum
Aș uita toate... tu mă înțelege
E drept că ție-o vorbă-ți trebui numa
Ca toată firea mea în lanț s-o legi
Dar vorba cea serie-ori de glumă
Cu care pasiunea-mi s-o diregi
Vei spune tu? — O, taci – o, taci, n-o spune – Ai spus-o?
—S mânios, tu, -nțelepciune!
În van vorba ta blând povățuiește
La seriozitatea ta surâd;

Spre sărutare gura-ți se-ncrețește,
Spre sărutare ochii tăi se-nchid;
Șireată ești! sub geana ce umbrește
Ochii-ți sclipesc, și-mi pare că ei râd;
Cu brațul ți-i acoperi?... Supărată?
Ce te prefaci, iubita mea șireată!
[1871]

* **FRUMOASĂ ȘI JUNĂ**

Frumoasă și jună, oh, dragă-mi mai ești!
Eu caut și caut în- achi-ți cerești
Și-n veci nu mă satur și-n veci aș căta,
Iubită, dorită, o gură – așa!
Tu tremuri, tu cauți, tu murmuri, tu râzi,
Cu glasul tău dulce tu raiu-mi deschizi,
Cu părul tău moale tu viața mi-o legi
O știi și te faci că nu o înțelegi!
Șireată și dulce – copil vinovat
De ce nu mă-mbii cu al tău sărutat,
De ce-aștepți să-l fur de'pe ochii-ți profunzi,
Și-n blondele plete tu capul ți-ascunzi
Cu mâna ți-acoperi tu ochii tăi dragi,
Prin degete cauți, nu râde ci taci;
Pedeapsa ce meriți, columbă a mea,
O gură-i – oh dă-mi-o – mi-ai dat-o – așa!
[1871]

* **DEMONISM**

O raclă mare-i lumea. Stele-s cuie
Bătute-n ea și soarele-i fereasta
La temnița vieții. Prin el trece
Lumina frântă numai dintr-o lume,
Unde în loc de aer a un aur,
Topit și transparent, mirositor

Și cald. Câmpii albastre se întind,
A cerurilor câmpuri potolind
Vânăta lor dulceață sub suflarea
Acelui aer aurit.
Acolo stă la masa lungă, albă,
Bătrânul zeu cu barba de ninsoare
Și din păhare nalte bea auroră
Cu spume de nori albi. Și îngeri dulci
În haine de argint, frunți ca ninsoarea,
Cu ochi albaștri cari lin lucesc
Și-ntunecat în lumea cea solară,
Cu sânuri dulci, ca marmura de netezi,
Îi mângâi' barba lungă, -și razim' capul
De umerii bătrâni cuprinși de plete.
Și colțuroasa-i roșie coronă,
De fulger împietrit, lucește-n aer
Sălbatec. Iar un înger... cel mai blând,
Îngenuncheat l-a lui picioare cîntă
Pe arfa sa Și aerul roșeste
De voluptatea cântecului său...
Nu credeți cum că luna-i lună. Este
Fereasta cărei ziua-i zicem soare.
Când îngeri cântă de asupra raclei
În lumea cerurilor – ele-albesc
Și nu mai pătrund raze aurite
Prin vechi oblon – ci raze de argint
Și pe pământ ajung țândări duioase
Din cântecul frumos – dar numai țândări...
Ici în sicriu, sub cel capac albastru
Și țintuit și ferecat cu stele,
Noi viermuim în mase în cadavrul
Cel negru de vechime și uscat
Al vechiului pământ care ne naște
Certându-ne-ntre noi, ființi ciudate,

Grețoase în deșertăciunea lor.
Este un ce măreț, în firea noastră,
Dar acel ceva nu din noi răsare.
O moștenim de la Titanul mort,
De la pământ, în care ne nutrim.
În moartea lui e ceva sfânt și mare,
E o gândire-adâncă și-ndrăzneță
Pentru ce el fu condamnat la moarte.
Viața noastră e o ironie,
Minciuna-i rădăcina ei. Dorința
De-a fi și de-a avea singur tot ce este
Principiul e de înflorirea ei.
În van pământul mare ne-nspiră câteodată
Din sântul suc al stinsei sale viețe
Gândiri de-o nobilă, naltă răscoală:
Întoarcerea la fire și dreptate.
Noi nu-l pricepem... o-ncercăm adese
Dar n-o putem Făcuți suntem
După asemănarea-acelui mare
Puternic egoist, carele singur
Îmbrăcat în mărirea-i solitară
Ridică-n cer înnourata-i frunte.
În van voim a reintra-n natură,
În van voim a scutura din suflet
Dorința de mărire și putere,
Dorința de a fi ca el în lume:
Unici. Și această dorința,
Temei la state, națiuni, și cauza
Războaielor cumplite, care sunt
Pașii istoriei, acest e... răul.
Să nu ne înșelăm. Impulsul prim
La orice gând, la orișice voință,
La orice faptă-i răul. Însă
Atuncea când ne naștem, răsăriți

Abia din carnea vechiului Titan,
Noi suntem buni – până suntem copii.
O binefacere ne dă pământul,
Neprețuită-n duioșia ei,
El ne permite ca să ne întoarcem
Dup-o viață vană, zgomotoasă;
În sânul lui – în sânul lui și-al păcii.
El ne-a și pus, bătrân-duiosul tată,
Adânc în suflet o dorință dulce
Și de-ntrebăm această-enigmă scumpă
Ce însemnează și dacă, voim
A o pricepe, ea răspunde: pace.
Da! pace căutăm fără s-o știm.
Ce n-o luăm de la-nceput? De ce
O căutăm în luptă? Căci în lupte
Nu e decât victorie pe de o parte,
Cădere pe de alta – nedreptate.
Și din viața noastră, -ntemeiată
Pe rău, și pe nedrept „și pe minciună
Și din știința morții – a renturnării
În corpul mort, din care am ieșit,
Se naste veșnica nefericire.
Suntem copii – etern nefericiți.
Dar în zadar, căci suntem după chipul
Și-asămănarea lui. Noi suntem răi
Fără de-a-avea puterea lui. Răi. Putem fi
Mai ca și el – dară din neputință
Se naște ironia vieții noastre.
În van Titanul mort, ce ne-a născut
Binele ni-l voiește; în zadar
Cearcă-a vorbi cu noi în cugetări
Strălucitoare, varii, îmbălsămate,
În flori, în râuri, în glasul naturii-
Ce-i glasul lui, consilii vrea a da.

În van. Viața, sufletul, rațiunea
— Scânteia care o numim divină – Ne face a ne înșăla
asupra firii

Și-a n-o-nțelege...

O, demon, demon! Abia-acum pricep

De ce-ai urcat adâncurile tale

Contra nălțimilor cerești;

El a fost rău și fiindcă răul

Puterea are de-a învinge... —nvinse.

Tu ai fost drept, de-aceea ai căzut.

Tu ai voit s-aduci dreptate-n lume

El e monare și nu vrea a cunoaște

Decât voința-și proprie și-aceea

E rea. Tu ai crezut, o, demon,

Că în dreptate e putere. — Nu,

Dreptatea nu-i nimic fără de putere.

Cătat-ai aliați între titanii

Ce brăzdau caosul-n a lor [răscoală],

Ai înzestrat pământul cu gândiri,

L-ai înarmat cu argumente mari

Contra lui Ormuz.

Și el ca tine a devenit rebel,

Se zvârcoli spre ceruri spre-a le sparge,

Mișcând aripile-i de munți de piatră,

Puterea să cumplita – contra lui.

Dar detunat el recăzu în caos

Cadavru viu. L-învăli într-o raclă

Albastră.

Titan bătrân, cu aspru păr de codri,

Plânge în veci pe creștii feții sale

Fluvii de lacrimi. Las-aceea-i ca mort;

Uscat... stors de dureri este adâncu-i – Și de dureri a
devenit granit.

A lui gândiri încremeniră reci

În fruntea sa de stânci și deveniră:
Rozele dulci, rubine; foile,
Smaralde, iară crinii
Diamante. Sângele său
Se prefăcu în aur, iară mușchii
Se prefăcură în argint și fier.
Din carnea-i putrezită, din noroi
S-au născut viermii negrului cadavu:
Oamenii.
Spre a-l batjocori până și-n moarte
Ne-am născut noi, după ordin divin,
Făcuți ca să-și petreacă Dumnezeu
Bătrân cu comica-ne neputință,
Să râdă-n tunet de deșertăciunea
Viermilor cruzi, ce s-asamăn cu el,
Să poată zice-n cruntă ironie
Pământ rebel, iată copiii tăi!
[1871-1872]

* AVEAM O MUZĂ

Aveam o muză, ea era frumoasă,
Cum numa-n vis o dată-n viața ta
Poți ca să vezi icoana radioasă,
În strai de-argint a unui elf de nea!
Păr blond deschis, de aur și mătasă,
Grumazii albi și umeri coperea,
În strai de-argint strâns de-un colan auros
Strângea mijlocul ei cel mlădios!
Și talia-i ca-n marmură săpată
Strălucea albă-n transparentul strai,
Sâni dulci și albi ca neaua cea curată,
Rotunzi ca mere dintr-un pom de rai;
Abia se ține haina cea bogată
Prinsă ușor cu un colan de pai,

Astfel adesea mă găsea veghind
Nori străbătea o umbră de argint.
Crinul luminei strălucea în mână
Reflectând dulce mândrul ei obraz,
Razele dulci loveau fața-i senină,
Rotunzii umeri și-albul ei grumaz;
Părul lucea ca auru-n lumină,
Straiul cădea de pe-umeri de atlaz,
Ochi mari albaștri-n gene lungi de aur
Și fruntea-i albă-ntunecată-n laur!
O dată-n viața-i muritorul vede
În visul său un chip așa d-ales!
Eu... fericit c-amantul blondei Lede,
Nebun de-amor, eu o vedeam ades.
Venea-n singurătatea mea [pe îndelete],
Rătăceam mâna-n păru-i blond și des,
De pe-umeri haina-i luneca ușor
Vedeai rotundul braț pân' subsuori.
Părea c-așteaptă de a fi cuprinsă,
De-a-și simți inima bătând cu dor,
Ca buza ei de-a mea să fie-atinsă,
Ca graiul ei să tremure ușor,
Să văd privirea veselă și plânsă,
Să aud glasul-ntunecat de-amor
Și la ureche dulce să-i repet
Cântul, ce-n gândul meu se mișcă-ncet.
O, îmi șopteste numa-n dulci cuvinte
Neînțelese, pline de-nțelese,
O, îmi surâzi cu gura ta fierbinte,
Tu, înger blând cu ochii plini d-eres,
Căci al tău zâmbet îmi aduce-aminte
C-un înger ești ce fu din Cer trimes,
Ca să mângâi junia mea bogată
Cu-a ta zâmbire dulce și curată.

S-apropia, în aer suspendată,
Și brațul ei grumazu-mi cuprindea,
Priveam în sus la fața-i luminată,
La gura-i mică care surâdea
Din ochi albaștri raza-ntunecată,
Plină de-amor- în ochiul meu cădea,
Talía ei subțire-n colan strâns
Tremura scump de brațul meu cuprinsă.
Ea a murit. — Am îngropat-o-n zare.
Sufletul ei de lume este plâns.
Am sfărmat arfa – și a mea cântare
S-a înăsprit, s-a adâncit – s-a stis.
Îmi plac a nopții turburate oare,
Îmi place de dureri să fiu învins;
O, de-aș orbi; de-aș amuți odată,
Că-n lume nu văd lumea căutată!
Eu nu văd munții înecați de nouri,
De care gându-mi vultur s-acăța;
N-aud a mării înmiite-ecouri,
Ce-n glasul meu măreț s-amesteca;
În codri-antici n-aud muget de bouri,
Trezind zilele vechi în mintea mea,
Codrul din munți, râul din vale-mi tace – De ce nu pot în
praf a mă preface!
[1871-1872]

* **CÂND CRIVĂȚUL CU IARNA...**

Când crivățul cu iarna din nord vine în spate
Și mătură cu-aripe-i câmpii întinse late,
Când lanuri de-argint luciu pe țară se aștern,
Vânturi scutur aripe, zăpadă norii cern...
Îmi place-atuncea-n scaun să stau în drept de vatră,
S-aud câinii sub garduri că scheaună și latră,
Jăromatic să-l potol, să-l sfarm cu lunge clești,

Să cuget basme mândre, poetice povești.
Pe jos să șadă fete pe țolul așternut,
Să scarmene cu mâna lâna, cu gura glume,
Iar eu s-ascult pe gânduri și să mă uit de lume,
Ca mintea s-umble drumul poveștilor ce-aud.
Orlogiul să sune – un greier amorțit
Și cald să treacă focul prin vinele-mi distinse,
Să văd roze de aur și sărutări aprinse
În vreascuri, ce-n foc puse trosnesc des risipit,
Ca vorba unei babe mărunță, țânduroasă.
Atuncea focu-mi spune povestea-a mai frumoasă.
Din el o aud astfel cum voi să o aud
Ș-amestec celelalte cu glasul-i pâlpat.
Și mândru-acest amestec gândirea-mi o descoasă,
O-nșiră apoi iarăși cum dansa a voit.

Astfel gândirea-nșiră o mie de mărgele – Un șir întins și
luciu dar fără de sfârșit;

Somnul m-apucă-n brațe prin gândurile mele
Și-n somn mă mai urmează a lor blând glas uimit.
Prin șirul lor ce suna, orlogiul cu jele
L-aud sunând ca greier bătrân și răgușit;
În urmă face chiar și a mamei rugăciune,
La gânduri sclipitoare un capăt ea le pune.
Ajung la ea și noaptea umbririle-i și-ntinse.
Pe fruntea ei cea dulce culeg blânde visări,
Amorul lin își moaie aripele lui stinse,
Pe ochii ei eu caut profunde sărutări.
Ea-nchide surâzândă; lungi genele ei plânse
Și glasul ei a cântec în line tremurări,
Pe sâni rotunzi, albi, netezi, ea fruntea mea așează,
Adorm și ea la capu-mi surâde și veghează.
Dar toate-acele basme în somnu-mi mă urmează,
Se-mbină, se-nfășoară, se luptă, se desfac,
Copilele din basmu, cu ochii cu dulci raze,

Cu părul negru coade, cu chipul dulce drag,
Și feți-frumoși cu plete în haine luminoase,
Cu ochi căprii, nalți, mândri ca arborii de fag,
În visele din somnu-mi s-adun să se îmbine,
Fac nunți de patru zile și [de patru nopți pline].
Îmi pare-atunci că mândră Ileană Cosânzeană,
Cu ochi – albastre stele, blondă – un spic de grâu,
În mine se-ndrăgește și-ușoară-[aeriană]
S-așază pe genunchii-mi, cunjură gâtul meu,
Eu netezese cu mâna arcata ei sprânceană,
Ea ochii și-i închide, zâmbind în visul său,
Ochii i-s plini de lacrimi ce nu le înțelege,
Cu buze-abia deschise îmi spune blânde șege.
Îmi pare că e vară, că noaptea-i dulce brună,
Că lanuri undoiază, că apele lin plâng,
Că nourii îi sparge-o armonioasă lună,
Că stelele din ceruri se scutură și ning.
Prin lanuri înflorite noi mergem împreună
Și mândre flori câmpene eu pentru dânsa strâng,
Și ea la îngrijirea-mi cu dulce îmi zâmbește,
Iar sufletul îmi râde, și inima îmi crește.
Luna prin nourii negri pe lume blând veghează.
Somnul aduce-n lume copiii lui nătângi.
Pe râu fiecă undă se-mbracă cu o rază,
Copacii se cutremur în frunțile de stânci,
Lumina se-mprășteie în pânză luminoasă
Pe merii plini cu floare-n grădinele adânci,
Și eu, la trunchiul unui, visez la ea deștept,
În ploaia de flori roze pe dânsa o aștept.
Ea vine și pe sânul-mi cu dulce ce se lasă!
În pletele-mi și-ncurcă micuța mâna ei,
Și umeda-i suflare, pură, copilăroasă,
Adie blând pe frunte-mi și peste ochii mei,
Apoi fața-i uimită de pieptu-mi ea apasă

Și lacrimi de iubire i-nundă ochii săi,
Iar eu pe mâni, pe gură, pe ochi, pe albu-i gât,
Încet, beat de iubire, o mângâi, o sărut.
Și sărutări o mie trezesc în ea mii vise
Și fruntea-i turburată s-ableacă ca un crin;
În ochii ei cei limpezi, sub genele-i închise,
O lume e de visuri, o lume de senin;
Ea fără șir vorbește, și dulcile-i surâse
Cu lacrimi se amestec, și buzele-i suspin.
Ea doarme astfel trează, din somn când se trezește
Cu buzele mă cată, cu ochii îmi zâmbește.
În vis mă arde soare și cerul a văpaie,
Pe lac barca e-mpinsă de valuri care merg,
Iar undele-i uimite, profunde și bălaie
Reflectă-n ele țărmi – se-ntunecă, se șterg...
În barcă șed și-ascult eu a inimii-mi bătaie
Căci eu ca rândunica la dânsa iar alerg,
Pe-a malurilor arbori și frunza este mută,
Misterul lin surâde pe lumea cea tăcută.
[1872]

* **MIRARADONIZ**

Miradoniz avea palat de stânci.
Drept streșină era un codru vechi
Și colonadele erau de munți în șir,
Ce negri de bazalt se înșirau,
Pe când deasupra, streșina antică,
Codrul cel vechi fremea înflat de vânt,
O vale-adâncă ce-ngropa în codri,
Vechi ca pământul, jumeta din munte,
Mâncând cu trunchii rupți scările negre
De stânci, care duceau sus în palat
O vale-adâncă și întinsă, lungă,
Tăiată de un fluviu adânc, bătrân,

Ce pe-a lui spate văluroase pare

A duce insulele ce le are-n el

O vale cât o țară e grădina

Castelului Miradoniz.

Iar în castel de treci prin colonade,

Dai de înalte hale cu plafondul

Lor negru strălucit și cu păduri

De flori. Păduri cărora florile

Ca arborii-s de mari. Roze ca sorii,

Și crini, ca urnele antice de argint,

Se leagănă pe lugerii cei nalți,

Iar aerul văratic, dulce, moale.

Ca stelele sunt musculițele prin frunze

Și împlu aerul cel cald cu o lumină

Verzuie, clară, aromată. Fluturi – Copile sunt cu ochi
rotunzi și negri

Cu părul de-aur și cu aripioare

De curcubău – în haine de argint

Din floare-n floare fâlfâiesc și-și moaie

Gurițele-umede și roșii în potirul

Mirositor și plin de miere-al florilor.

Tufe de roze sunt dumbrăvi umbroase

Și verzi-întunecoase, presărate

Cu sori dulci înfoiați, mirositori

E-o florărie de giganți. Într-un loc

Crăpată-i bolta de granit, de cauți

Prin streșina de codru până sus,

Unde în ceruri lin plutește luna.

Ea-i o regină tânără și blondă

În mantia-i albastră constelată,

Cu mâinile unite pe-al ei piept

De neauă... Trece luminând cu ochii

Albaștri, mari, prin straturi înflorite

De nori, ce înfoiate îi oferă

Roze de purpur, crinii de argint;
Din când în când cu mâna-i argintoasă
Ea rumpe câte-o floare și-o aruncă
Jos pe pământ ca pe-o gândire de-aur;
Colo un nor se nalță sfânt și sur,
Se-ncheagă, se formează -ncremenește,
Devine-un templu grec și plin de umbra
Columnelor ce-l înconjur – și prin columne
Trece-argintoasă câte-o rază-a lunei.
Ea drumul ia spre-acel castel. Diadema-i
De diamante-n stele contopite
Brilează-n noapte – țăriile negre
A domei se-nsenină – și ea intră
În el. — Columnele-ard sub clara ei lumină
Și aruncă umbra una-ntr-alta.
Ea intră-n domă... stelele-o urmează.
Și noaptea sântă plină-i de-ntunerice
Pe râul sunt ce curge-n valea mare
Care-i grădina cea din codri vechii
A lui Miradoniz. — Insule sfinte
Se-nalță-n el ca scorburi de tămâie.
Cu flori de aur, de smarald – cu stânce
De smirnă risipită și sfărmată
În bulgări mari. Pe mândrele cărări,
Ce trec prin verzile și mândre plaiuri,
E pulbere de-argint. Pe drumuri
Cireși în floare scutură zăpada
Trandafirie a-nfloririi lor,
Vântul le mână, văluos le nalță,
De flori troiene în loc de omăt
Și sălcii sfinte mișcă a lor frunză
De-argint deasupra apei și se oglindează
În fundul ei – astfel încât se pare
Că din aceeași rădăcină crește

O insulă în sus și una-n jos
Și [nu-i] nimica în aceste ramuri
Dintr-un copac într-altul numai țeș
Paianjini de smarald paianjenișul
Cel rar de diamant – și greieri cântă,
Ca orologii aruncate-n iarbă.
Și peste râul mare, de pe-un vârful
De arbore antic țeșut-au ei
Un pod din pânza lor diamantoasă,
Legându-l dincolo de alți copaci.
Prin podul străveziu și clar străbate.
A lunei rază și-verzește râul
Cu miile lui unde, ca-ntr-o mândră
Nemaivăzută feerie, – lară peste pod
Trece albă, dulce mladioasă, jună,
Albă ca neaua noptea, păru-i de aur
Lin împletind în crinii mânilor.
Ivind prin haina albă membre angelici,
Abia călcând podul cel lung cu-a ei
Piciaore de-omăt, zâna Miradoniz.
Ea-ajunge în grădina ei de codri
Și rătăcește o umbră argintie
Și luminoasă-n umbra lor cea neagră;
Ici se pleacă spre a culege o floare,
Spre-a arunca în fluviul bătrân
Colo aleargă dup-un flutur,
Îl prinde – îi sărută ochii și-i dă drumul
Apoi ea prinde-o pasăre măiastră
De aur se așază-ntr-a ei aripi
Și zboară-n noapte printre stele de aur.
[1872]

* **ANDREI MUREȘAN**

Tablou dramatic într-un act

PERSOANE:

MUREȘANU, MORS, GENIUL LUMINEI

(Scena înfățișează un peisagiu de-o romanticitate sălbatecă în munți. Pe deoparte stânci surpate – unele țepene, altele răsturnate – de alta brazi acățați de vârfuri de stânci, unii frânți și răsturnați de vijelii și torente. În fund se văd ruinele încă fumegânde a [unui] sat de colibe – risipite cu cuiburi mari în dosul stâncilor. Mai în avanscenă, turnul, vechi și negru a bisericii satului. Biserica de lemn, cu ferestre mari-cu zăbrele, cu muri parte risipiți, cu acoperământ de șindrile negre și mucezite. Asupra întregului plan se revarsă o galbănă lumină de lună. Avanscena o cuprinde de-a curmezișul un trunchi răsturnat, putred, pe care M [ureșanu] șade visătoriu. De tot în fund, codri și munți. Clopotul sună dogit 12 ore. Miezul nopții. În vremea asta, se scoală M [ureșanu])

Tresare miazănoaptea -în inima de-aramă
A turnului de piatră. Lin stelele se-nhamă
La carul lunii blonde. Prin vămile veciei
Nici vremea nu le trece cu visele mândriei,
Nici suflete nu intră, nici suflete nu ies.
Prin aerul de noapte; puternic, rece, des,
A lunei adormite pătrund razele rare
În temnița din pieptu-mi trezind – gândiri amare.
Când somnul, frate-al morții, pe lume falnic zace
Cu genele-i închise, cu vise-le-i de pace,
Când palida gândire prin țara-morții trece,
Și moaie-n visuri de-aur aripa ei cea rece
Cu-aghiazima cea dulce a lumii frunte-atinge,
Păcatele-i i-adoarme, invidia o stinge
Ce ochi veghează umeda? Ce suflet se frământă;
Ce suflet țipă-n doliu, ce liră jalnic cântă?...
Sunt eu!... Privesc trecutul, și-icoana lui barbară
E zugrăvită aspru d-ursita-ne amară.
Și gândul meu nu poate să rup-acea perdea,

Ce-ascunde viitorul puternic după ea.
Cântarea? Cea mai naltă și cea mai îndrăzneță
Nu e decât răsunet la vocea cea măreață
A undelor teribili, înalte, zgomotoase
A unui râu, ce nu-l vezi. — Sunt undele de timp
Ce viitoru-aduce, spre-a le mâna-n trecut.
Deși privesc nainte-mi noaptea bătrână ruptă,
Și văd e-o lume nouă dintr-înșă se ridică,
Dar pârghia aceea, ce desfăcând tenebre,
Ridică viitorul – puterea care toarce
Al vremii fir – aceea îmi e necunoscută.
Vai! cele întâmplate istoria le spune
Și cele viitoare și-aruncă umbra lor
În atmosfera groasă a zilei cei de azi.
De ce se-ntâmplă toate așa cum se întâmplă,
Cine mi-a spune-o oare? E plan, precugetare,
În șirul orb al vremii și-a lucrurilor lumii?
Sau oarba întâmplare fără-nțeles și țintă
E călăuza vremii? Putut-a ca să fie
Și altfel de cum este tot ceea ce există;
Sau a un trebui rece și neînlăturat?
Și dacă trebui toate să fie-așa cum sunt,
Ce legi urmează vremea? Cu ce drept ea apasă
O ginte ca pe samă-i o alta să ridice;
E vo dreptate-ntr-asta, sau oarbă-mparte bobii
Soarta fără-de-lege? Și dacă n-ai temeiori
Decât acele spuse de cărțile bătrâne,
Și-aceste-s dovedite că nu dau dezlegare – Cine-mi va
spune mie – dacă a ginței mele
Viață viitoare va fi mai fericită
Decât al ei trecut?
De-ar fi fost rău adesea și bine num-o dată,
Aș crede că-ntâmplarea oarbă, nevinovată
A grămădit în mersu-i, dar fără ca s-o știe,

Atâta neferice pe țara mea pustie. — Dar nu! e-atâta
minte – atâta plan de rele

S-a grămădit puternic în viața ginții mele,

Încât îmi vine-a crede că sâmburele lumii

E răul. Cartea lumii d-eternă răutate

E scrisă și-i menită:

De vei avea puterea,

Voința ca să sfărâmi pe cel mai slab ca tine:

Bravură se numește. De ești închipuit,

Nesuferind ca alții de-acea închipuire

Cu vorba să se-atingă: onoare se numește;

De vrei să-ntreci pe alții și lumii să-i impui

Persoana ta infamă: dorință-i de mărire,

La fapte mândre stimul. De ești atât de van

Să crezi că pân' și cerul ascultă a ta vorbă,

Că-i pasă dacă corpul ți-l chinuiești și mintea

Ți-o stupifici – îți zice că ești evlavios,

Ba chiar și sfânt. — Și nu sunt numai oameni

Ce îți admiră fapta, gândirea-nchipuită,

Ci te admir popoare...

Ce proastă e mulțimea,

Ea crede cum că duce a lumii soartă-n mână,

Și singură e dusă de-o mână de șireți.

De te-a-zestrat natura

Cu-atâta minte numai; să poți [să vezi] prostia

Și cruda răutate ce masa o domină,

Nedând nimic pe ele, să faci din ele scara

Spre-a te urca pe dânsa l-avere și mărire,

Prefă-te numai cum că tu prețuiești acele

Mari calități și-alese (numește-le cum vrei),

C-o frază lingusește deșertăciunea lor

Și pe-umeri te vor duce; sacrificând averea,

Viața pentru tine. Dar spune-li adevărul,

Te-or răstigni pe cruce, te-or huidui cu pietre

Și te vei stinge mizer de nimenea jelit.

Se vede

Că nu puteau șireții ca să găsească-n viață,
Alt preț decât acela să-și împlinească poftă,
Pe seama altor... Apoi este și drept; cuminte,
Ca proști să ducă greul, astuții să domnească...

La ce-ar fi-atuncea lumea în două împărțită

La ce-ar exista proștii – și iar la ce șireții?

Nu merită nătângii să fie stăpâniți

Nu vezi că stăpânindu-i le îplinești dorința?

Mai de dorit ce soartă pot ca să aibă-n lume

Decât să-i ducă-n turme sunetul unui nume?

Ei nici nu-s pentru alta decât ca să trăiască,

Să moară-ntru-mplinirea unei deșertăciuni.

Și-apoi nu vedeți voi

Că ei admiră toate ce le aduc peirea

Omoară fericirea unui popor întreg,

Liniștea unui secol și ești numit erou;

Beată de bucurie mulțimea te primește;

Cu lauri te-ncunună... O gintă ce se-nalță

Pe spatele altora e mare – și cu cât

Mai mult se ține-n locu-i prin rău și prin asprime,

Cu-atâta e mai mare. Dreptate-universală

E-aceea ce-o urăște puterea brută. Peste

Tărie nu decide nimic. La bine nu-i putea

S-aduci doi oameni; răul l-urmează-întregi popoare;

Căci răul este colțul vieții. Vecinic răul

Întâiul rol îl joacă – e colț în orice cuget,

În oricare voință, în orice faptă mare.

Invidia de pildă a mam-egalității,

Și îngrădirea contra răutății reciproce

Dreptate se numește: Cu cât mai răi sunt civii

Cu-atât e mai perfectă dreptatea.

Fiți răi și veți străbate

La țintă-oricât de mare, numai prin răutate!

Fiți răi! și-urmați principiul ce lumea o domină – Lăsați să creadă alții mai proști ca voi în bine:

De ce n-aveți: voi minte? Deschideți ochii voștri,
Vedeți că sfânt și bine sunt numai pentru proști?

De când suteți în lume, a existat dreptate
Și pentru voi? Dar greu voi numai îl purtarăți,
Voi v-ați hrănit dușmanii, i-ați apărat cu sânge,
În loc de-a sparge capul năpârcei sub picior,
Voi ați crescut-o mare și astăzi vă zugrumă.

Spun popii de-o vecie unde oricare vină

Găsește-a ei osândă și binele răsplata – Și mii timizi de
frică și de-o speranță vană

Trec înșelați pe- lângă izvoarele vieții.

Iar dacă un lințoliu, piroane de sicriu

Răsplata sunt virtuții?

Răbdarea cine-o- are: târască-se-nsetat.

Voi soarbeți picătura de timp ce o aveți,

Aici fiți mari, puternici, aici fiți fericiți – Aici spirit,
curagiul și pumnii au valoare.

În mână de vei. Prinde-a istoriei carte

Și dacă tu de frică sau poate de rușine

În faptele ei rele nu vei încifra bine,

Vedea-vei cum sub ochii-ți în plin se desfășoară

Răul și iarăși răul – că vremea se măsoară

După a răutății pășire. Rău și ură

Dacă nu sunt, nu- este istorie: Sperjură,

Invidios-avară; de sânge însetată

E omenirea-ntreagă – o rasă blăstămată;

Făcută numai bine spre-a domina pământul,

Căci răutății numai îi datorește-avântul

Ce l-a luat pe scara ființelor naturii,

Cine-a văzut vreodată popor de oameni buni

Să fie mare? Dacă e rău, e egoist,

Vrea toate pentru sine, nimica pentru alții;
Dacă trăiește bine, dar fără ca să lase-
Ca și-alții să trăiască – e mare. Când un popor
Începe a fi nobil și generos în cuget,
Atunci a lui cădere: și moarte sunt aproape,
Căci numai răul -are puterea de-a trăi
Chiar fapta cea mai bună dace la rău. Ea este
Pământ care hrănește- sâmbânța celor rele.

Ai milă

De unul și cu mâna în care i-ai pus pâne
Mâini va ridica piatra, ca el întâi s-arunce
În tine. Dă-i unuia onoare și mărire,
Și va fi cel din urmă spre-a se uita la tine
De-i fi căzut. — Ce plan adânc-șiret!
Cum în sâmbânța dulce a răului s-a pus
Puterea de viață!

Și mai credeți în bine, în basme de copii!
O, ridicați în suflet gigantici vijelii
Și sfărâmați c-o mândră strigare triumfală
Ordinea cea nedreaptă, șireată, infernală,
Ce proștii și șireții, unii-nșelați, iar aliții
Înșelători susțin că de Dumnezeu e pusă
În lume.

O, Satan! geniu al desperării!

Acum pricep cu gându-ți, căci zvârcolirea mării
Trăiește-acum în mine. Pricep gândiri rebele
Când ai smuncit infernul ca să-l arunci în stele,
Dezrădăcinași marea ca s-o împrști în soare,
Ai vrut s-arunci în caos sistemele solare.
Da! ai stiut că-n ceruri, răul, nedreptul tronă,
Că secole nătânge l-adoră, l-încoronă,
Știai c-așa cum este nu poate a fi bine!
Că nu poate nedreptul etern ca să domine.
O! de-aș vedea furtuna că stelele desprinde,

Pe cer talazuri mândre înalță și întinde;
Și nourii ea sloiuri de gheață aruncate,
Sfărmându-se de-a sferei castele înstelate
Gerul din rădăcină nălțându-se decade,
Târând cu sine timpul cu miile-i decade,
Se-nmormântează-n caos întins fără de fine,
Zburând negre și stinse surpatele lumine.
Văd caosul că este al lumilor săcrii,
Că sori mai pâlpâi roșii gigantice făclii
Și-apoi se sting. — Nimicul, lințoiu se întinde
Pe spațuri deșerte, pe lumile murinde!
Văzând risipa, Satan, voi crede c-ai învins!
Căci dacă ești arhanghel al morții cei bătrâne,
Atunci ești drept – căci numai ea este dreaptă-n lume,
Și cei ce o serveșe – căci contra orice-n lume
Învinge răutatea – dar contra morții nu.
Fiindcă tina lumii e rea, fiindcă tină
Și praf e universul întreg – fără de vină
Ai căzut geniu mândru, plin de-ndărătnicie
În spații făr' de margini, în evi de veșnicie!
Vai, soarte blăstămată, ce oarbă arunci bobii,
La oricine în lume dai ceea ce nu-i trebuie;
Te rog, soarte, mă scapă, de alții nu – de mine
Atât venin în suflet, și-atât amar în gând,
Încât dac-aș putea-o ca să rusuflu-adânc
Și bine – aș învenina vremea-n care-s osândit
De a trăi.
O, geniu ce pătrunzi
Nemărginirea – iartă c-amărăciunea mea
M-a-nvins! Tu știi să judeci și știi că nefericea
Ades scrântește șirul gândirii și o face
Să meargă tocmai contra la calea ceea care
Ar trebui s-urmeze.
Un orologiu care în loc de-a-îmbla-nainte

S-ar târâi-ndărăt. O, nu există crime,
Căci toate, toate-s fapte unei gândiri pe dos,
Unei simțiri perverse.
Taci, taci, suflete mândre, nu răscoli cu-atâta
Grozavă ușurință titanica turbare
Ce-n așchii sclipitoare gândirea mi-o sfăramă.
Stinge, puternic Doamne, cuvântul nimicirii
Adânc, demonic-rece, ce-n sufletu-mi trăiește,
Coboară-te în mine, mă fă să recunosc
C-a ta făptură slabă-s. Nu mă lăsa să sper
Că liber-mare-mândru prin condamnarea ta
N-oi coborî în iaduri de demoni salutat,
Ca unul ce meritu-i de a le fi stăpân – Stăpân geniilor
pieirii! Ce gând superb! O, -nceată,
Inima rea cea stoarsă de-o cugetare beată,
Nu răscoli-n bătaie-ți ruinile sfărmate
A lumii-mi dinăuntru.
Văd cerul lan albastru sădit cu grâu de stele,
Ei îmi arată planul adâncei întocmele
Cu care-și miscă sorii. — În sâmburul de ghindă
E un stejar. — Cum dânsul din proprii rădăcine,
Din planul vieții sale ascuns în colțu-obscur
Își crește trunchiul aspru – așa, poporul meu,
În tine e puterea-ți, nălțarea-ți și pieirea-ți.
Eu cred că tot ce este merit de a fi mare
Să-și înăsprească trebuie superba rădăcină
Prin viscole turbate, prin arșiță și-ngeț.
Mai tare e-acea stâncă ce a trecut martiră
Prin vijelii mai multe. Popoarele barbare
Ce-au cotropit românii sunt vijelii mărețe,
Turbate; mândre, aspre ca orice vijelie,
Dară și trecătoare ca ele. Iar stejarul
Poporului meu tare ridică și-azi în vânturi
Întunecata-i frunte și proaspăta lui frunză.

În lume văd popoare cuminți și fericite,
Și mă întreb ce soarte să doresc la al meu?
Și-un gând îmi vine aspru, adânc, fără de milă
Și sfărmat de lume. — Nu, nu! N-aș vrea ca alte
Popoare să mai fie c-al meu – nu merit ele
Să-i semene. Poporu-mi meritu-i ca să fie.
Altfel de cumu-s alte. Eu nu cer fericire
Pentru a lui viață. — O, nație iubită!
Vei înțelege doru-mi, vei ști să-l prețuiești?
Voi să te văd, iubito! nu fericită – mare!
Decât o viață moartă, un negru vis de jele,
Mai bine stinge, Doamne, viața ginții mele,
Decât o soartă aspră din chin în chin s-o poarte,
Mai bine-atingă-i fruntea suflarea mării moarte!
[1872]

* ECO

Cu-ncetu-nserează și stele izvorăsc.
Pe-a cerului arcuri mărețe.
În umede lanuri de-albastru ceresc,
Merg norii cu hainele crețe
Și stâncile rar
Ca stâlpii răsar,
Negriți și-ndoți de furtună
În lună.
Sclipire e-n aer, în codri – miros
Și umbră adânc viorie;
Și luna-i e cerului scut argintos
Și stele păzesc în tărie
Și văile sunt
În aburi de-argint.
Pierdute-ntr-al doinelor șuier
Din fluier.
Pe-un cal care soarbe prin nările-i foc,

Din ceața pustie și rece,
Un tânăr, pe vânturi, cu capul în jos,
Cu clipa gândirei se-ntrece
Și calu-i turbat
Zbura necurmat,
Mânat ca de-a spaimelor zână
Bătrână.

Pe umeri de munte, din stânci de bazalt
Castelul se nalță, se-ncruntă,
Și-a murilor multe și creștetu-i nalb
De nourii și ani se-ncăruntă,
Dar astăzi e viu
Și-n glas auriu
Răsună din umbra lui mare
Cântare.

În mii de lumine ferestrele-i ard,
Prin cari se văd trecătoare,
Prin tactul cântării pierdute de bard,
Îvindu-se umbre ușoare;
Trec albe ca-n vânt
Dulci neguri de-argint,
Palatul plutea în magie
Aurie.

Ca cerbul uimit, ce prin creștet de stânci
E-urmat de săgeat-arzătoare,
Din căi năruite, din gârle adânci,
Fugarul în tropot răsare
Cu nari arzând
Cu coama pe vânt;
O dată-ncă pinten l-împunge
Și-ajunge.

Iar tânărul sare ușor de pe el
Și prundul sub pasu-i răsună.
Frumos ca din basme și tras prin inel

Și nalt ca și bradul în lună,
C-un salt a suit
Al bolții granit.
Urcat într-un arc de fereastă
Adastă.

Mantua lui neagră în lună s-a-ntins
De pare-o perdea în fereastă
Și gratii de fier a lui mână-a cuprins
Uitându-se-n sala cea vastă.
Pe stânci de bazalt
Stă calu-i înalt
Și coama-i i-o îmfală în lună
Furtună.

Sala-i ca aerul scăldat în soare,
Muiat de-a florilor suflet răcoare
În ea frumoasele ființe albe
Par gânduri palide din visuri dalbe.
De-umărul junilor de razim, zboară,
De raze umede. Ochii-s izvoare,
Ca-n vânt se leagănă zveltele poze
Prin păr ce flutură cununi de roze...
Și beți de muzică plutesc ca vântul,
Jocul e repede, încet e cântul
Și pe când sufletul stă de beție
Plutesc ființele... o vijelie...
Până ce aria dispare, trece...
O rază timidă în ziua rece.
Apoi perechile stând risipite
S-adun în grupele orânduite
Și din amestecul de vise dalbe,
Din trecătoarele ființe albe,
Iese ca aria dintre suspine
Regina albelor nopții regine,
Sau cum din zilele poetic june

A idealului iese minune.
Parui ca aurul fața-ncadreață,
Cunună-n undele-i se furișează,
Se-ndoaie talia-i în albă haină
Parcă-i o timidă a nopții taină.
Pe-o liră gingașă și argintie
Mănuța-i coardele le-ncurcă vie,
Prin blânde notele lirei de-amor
Glasul ei tremură dulce ușor:
Prin bolta ferestei înguste
Mă uit într-al văilor rai,
Cum codrii în cale-i supune
Furtuna, copila de crai.
Prin păru-i de aur, coroană
Cu colțuri în fulger și jar,
Ea apele-n cale-i aplană
Și-ndoaie bătrânul stejar.
Prin poarta îngustă din murii
Grădinei, cetății-mi din stânci,
Cobor în adâncul pădurii
Unde-izvoarele murmur adânci.
Prin nourii rupți trece luna
Și-n sufletu-mi dor a pătruns,
Și părul mi-l îmflă furtuna
Și-ochii-mi se-neacă de plâns.
Doresc doar ca în fundul mării
Să mă ia cu sine-n sarai,
În nalte -albastrele sale,
Furtuna, copila de crai.
Dorese ca să intru cu luna
În dome de nourii, ce pier
Doresc cu popoare -de stele
Să merg drumul mare din cer.
Ce caut eu nu vă știu spune,

Eu singură nu știu ce vreau,
Atât e de tainic ascunsă
Dorința în sufletul meu.
Mi-e ciudă pe frunza cuminte,
Pe vorbărețe valuri de râu,
Ele-mi spun ce dorește-al meu suflet.
Ce singură eu nu știu.
Și flori și crengi și stele.
În ciuda mea taine îmi spun – Ah! cum le-aș smulge pe
toate

Să fac din ele cununi.
În codru o creangă se-ndoaie,
O poartă prin frunze, și-n prag
Un chip cu ochi magi se ivește
Ah! cum mi-ar putea fi de drag.
Un murmur feeric desmiardă voios
A salei tăcere senină.
Din bolta ferestrei arcată pompos
S-aude vibrând mandolină
Și-un eco ușor
Petrece cu-amor;
Cu dulcea vibrație de strune,
Ce spune.
Și toată viața lui, tot ce-a cules
Din unde, din munte, din vale,
Tot sufletu-i june, tot scumpu-i eres
Alunecă-n cântecu-i moale
Ș-al coardelor grai,
Frumos ca din rai,
Amestecă-n vorbe de miere
Durere:

* SARA PE DEAL

Sara pe deal buciulul sună cu jale,

Turmele-l urc – stelele scapără-n cale;
Apele plâng clar izvorând în fântâne,
Sub un salcâm, dragă, m-aștepți tu pe mine.
Luna pe cer trece așa sfântă și clară,
Ochii tăi mari caută-n frunza cea rară,
Stelele nasc umezi pe bolta senină,
Pieptul de dor, fruntea de gânduri ți-e plină.
Nourii curg, raze-a lor șiruri despică,
Streșine vechi, casele-n lună ridică.
Scârție-n vânt cumpăna de la fântână,
Valea-i în fum, fluiera murmură-n stână.
Și osteniți oameni cu coasa-n spinare
Vin de la câmp; toaca răsună mai tare,
Clopotul vechi împlă cu glasul lui sara,
Sufletul meu arde-n iubie ca para.
Ah! În curând satul în vale-amuțește,
Ah! În curând pasu-mi spre tine grăbește,
Lângă salcâm sta-vom noi noaptea întreagă,
Ore întregi spune-ți-oi cât îmi ești dragă!
Ne-om rezima capetele-unul de altul
Și surâzând vom adormi sub înaltul,
Vechiul salcâm. — Astfel de noapte bogată
Cine pe ea n-ar da viața lui toată?

.....
Pe vârful de munte, în codri-mbrăcat,
De nouri grămezi se adună
Și unul pe altul, măiestru urcat,
Ei par o cetate în lună.
Și bolțile-n muri
Și stâlpii sunt suri,
Lumina prin arc de fereastră
E-albastră.
În halele-albastre – 'nstelatele bolți
Te uiți prin coloane de nouri

Și luna ieșind dintr-a stâncilor colți
Le împle cu mii de tablouri.
Lumina-i de-argint
În nourii s-a frânt
Și se-ncheagă prin naltele dome
Fantome.
În hainele albe de neguri de-argiint
Și creții de roze purpure,
Și părul pe frunte cu stele e prins,
Ca îngerii albe și pure
Prin gene de nor,
Ca visuri strecur,
Ducând înstelata lor viață
Prin ceață.
Un șuier în noapte, prin codri, un vânt,
Un freamăt – și totul dispăre.
Și norii se-ncrețesc risipiți, și s-avânt.
În lună stau stâncile rare
Iar junele-iubit
E-un brad putrezit
Pe trunchi de granit, pe ruine
Bătrâne.
[1872]

* **ODIN ȘI POETUL**

Ei cer să cânt... durerea mea adâncă
S-o lustruiesc în rime și-n cadențe
Dulci ca lumina lunii primăvara
Într-o grădină din Italia.
Să fac cu poezia mea cea dulce
Damele să suspine; ce frumoase
Pot fi pentru oricine. Pentru mine
Nu. Și juni nătângi cu țigărete-n gură;
Frizați, cu sticla-n ochi, cu cioc sub dinți,

Să reciteze versuri de-ale mele
Spre-a coperi cu-espresia adâncă
Unei simțiri adevărate – niște mofturi.
Mai bine-aș smulge sufletul din mine,
Aș stoarce cu o mână crudă, rece
Tot focul sunt din el, ca în scânteie
Să se risipe, pân' ce va-njosi
Să animeze pe deșerți și răi.
O, și de-ați plânge chiar, dacă durerea
Adevărată și neprefăcută
V-ar topi ochii și a mea cântare
V-ar arde sufletul din voi... Atuncea
E și mai rău și-atunci și mai puțin
Va gândi cineva pe un moment
L-acel nefericit ce le-a avut.
Voi le citiți, ca să puteți a plânge
— Căci prin izvor de lacrimi mor dureri – Voi știți c-o
mână – oricare-ar fi -v-atinge
Fruntea cea plină de sudori, și dulce
Va răcori bolnava fierbințeală
Și stavilă la lacrimi vă pune
C-o sărutare... La mine,
Ce singur stau cu frunte-ntunecată,
Ce nu pot plânge pentru că durerea
Ochii-mi a stors și sufletul meu aspru
L-a împietrit... la mine
Nimeni nu va gândi, nici a gândit.
La ce? Au nu știu ei cu toții
Că dacă vor seca a mea durere
Cu mângâieri – atuncea și izvorul
De cânturi va seca... Nebuni! vă iert...
O, mare, mare înghețată, cum nu sunt
De tine-aproape să mă-nec în tine!
Tu mi-ai deschide-a tale porți albastre,

Ai răcori durerea-mi înfocată
Cu iarna ta eternă. Mi-ai deschide
A tale-albastre hale și mărețe;
Pe scări de valuri coborând în ele,
Aș saluta cu aspra mea cântare
Pe zeii vechi și mândri ai Valhalei.
— Bine-ai venit, tânăr cu ochi din ceriuri,
Râzând Odin și ridicându-și cupa
V-ar saluta. — Și haina ceea lungă
Și albă creții ar arunca de neauă
Și părul lung mi s-ar îmfla de vânt.
— Un scaun pentru bard – și-n scaunul nalt
De piatră, cu sprijoanele lui nalte,
Nu m-aș simți că-s uriaș.
Și zeii mângâind lungele barbe,
Nălțând privirea-n bolțile antice
Spre a-și reaminti dulci suveniri,
M-ar asculta spunându-le de lumea
Cea de pitici, ce viermuiește astăzi
Pe țărâna ce-au locuit-o ei.
— Lasă-i pustiei, cine-ar fi crezut
C-atât de mizerabilă a deveni
Sămânța cea din zei născută.
Dar un bătrân ce sta-ntr-un colț de masă
Ridică cupa lui cu mied: – Ascultă,
Nu mi-i ști spune ce mai face țara
Ce Dacia se numea – regatul meu' il
Tai stă-nrădăcinată-n munți de piatră,
Cu murii de granit, cu turnuri gote,
Cetatea-mi veche Sarmisegetuza'
— Nicicum, o, Decebal. O văd
Pentru întâia dată acum înălțată!
Prin părul tău ca o coroană mândră,
Lucrată-n pietre scumpe ca-n granit.

— Dară urmașii acelor romani?

— Ce să vorbesc de ei? Toți oamenii

Pigmei sunt azi pe vechiuh glob... dar ei

Între pigmeii toți sunt cei mai mici – Mai slabi, mai fără suflet, mai mișei.

Romani sau daci, daci sau romani, nimic

N-aduce aminte de-a voastră mărire.

Orice popor, oricât de prăpădit

O piatră va găsi, sau o bucată

De fier, ori de aramă, ca să sape

Cu ea urmele-adânci ce le-ați lăsat – Voi oameni mari, ce stați acum cu zeii

Și ospătați cu ei – în colbul negru

Uitat ș-usor al vechiului pământ.

Dar ei... De-ar merge-n sud și nord – nimica

Sunt ca o laie de nomazi și de lăieți

Ce stau deocamdată numai pre pământul

Ce l-au cuprins, spre a fi alungați

De alt popor mai tare, iubitor

De cele ce-au trecut, ce-s rădăcina

Și gloria celor ce sunt.

— Ah! ce-am dorit în ora morții mele,

Roma să guste pân-în fund păharul

Mizeriei și-a decăderii, într-atât

Încât să se desprețuiască ei pe sine – Asta s-a împlinit...

Romanii vechi și mândri,

Învingătorii lumii, au devenit

Romunculi... Dar cu ce s-ocupă ei?

Or fi crescând căței, or fi-nvățind

Să strige ca cucoșii... un popor

Ce se desprețuiește pe el însuși trebui

S-ajungă la d-acestea.

— Nu, vorbesc franțuzește și fac politică.

— E tot atâta.

— De unde vii? întreabă Odin blând.
— Am răsărit din fundul Mărei Negre,
Ca un luceafăr am trecut prin lume,
În ceruri am privit și pe pământ
Și-am coborât la tine, mândre zeu,
Și la consortii tăi cei plini de glorie.
De cântec este sufletul meu plin.
De vrei s-auzi al iernii glas vuind
Și lunecând prin strunele-mi de fier,
De vrei s-auzi cum viscolește-n arfa-mi
Un cânt bătrân și răscolind din fundu-i
Sunete-adânci și nemaiauzite,
Ordonă numai – sau de vrei ca fluviul
De foc al gândurilor mele mari
Să curgă-n volbură de aur pe picioare
De stânci bătrâne, într-o limbă aspră
Și veche – însă clară și înaltă
Ca bolțile cerului tău, o, Odin,
Spune-mi atunci, su-nstrun ale ei coarde
Ca să-mi câștig cununa mea de laur.
Poate-ar fi vrut ei să mi-o deie...
Dară de la pitici eu nu primesc nimica.
— Sărman copil – zite bătrânul zeu
De ce răscolești tu toată durerea
Ce sufletul tău tânăr a cuprins?
Nu crede că-n furtună, în durere,
În arderea unei păduri bătrâne,
În arderea și-amestecul hidos
Al gândurilor unui neferice
E frumusețea. Nu – în seninul,
În liniștea adâncă sufletească,
Acolo vei găsi adevărata,
Unica frumusețe...
(Fruntea-i naltă,

De neauă coperită, și coroana-i
De stele-albastre strălucea în hală,
Și vorba lui blândă era duioasă.) – Din cupa mea de aur
bea auroră

S-între seninul blândeii diminețe
În pieptul tău. Și ți-oi deschide-atunci
Portalele nalte de la hale
Cu lungi coloane de zăpadă, cu-arcuri
De neauă albă, ca argint din Ophir,
Cu bolți mai nalte decât însuși cerul.
Acolo printr-acele lungi coloane
Suspendă lampe mari ca niște albe lune
Ce împlu lumea raiurilor mele
Cu o lumină dulce, albă, caldă,
Stâlpii scilipesc, bolțile-s strălucite,
Cărările-s de pulbere mai albă
Ca-argintul cel de viu. — Un aer
Blând argintiu îți va îmfla tot părul,
Vei răsufla miroase dulci de crin;
Talarul tău va lumina în noapte
Prin hale vei zări blânde-mi zâne,
Și-atunci să cânti. Vei ști ce a frumos.
O vorbă zice – murii cei albaștri
Ai mării, desfăcutți în două-mi lasă
Privirea într-un labirint de neauă:
Coloane nalte, bolți arcate splendid,
Pe ele lune lin ardeau... și-n umbra
Cea clar-obscură-a stâlpilor de neauă
Văzut-am o copilă dulce-înaltă,
Subțire ca-ntruparea unui crin.
Frumosu-i păr de aur desfăcut
Cădea pân' la călcâie, haina-i albă
Udă părea de moale – strălucită
Cuprindea membrii ei dulci și zvelți,

Mânile-i mici, ca doi crini albi, încearcă
În van a împleti părul de aur
Gura-i o roză surâzând deschisă,
Ochii-i albaștri luminau ca stele,
Iar pe-a ei umeri albi abia se ține
Haina cea lungă și bogată. — Vino,
Odin îi zice, blând copil al mării.
Un bard sătul de-a lumii lungi mizerii
S-au coborât în noaptea noastră clară – Să cânte roagă-l.

Ca o umbră

Strălucind argintiu în clară noapte
Muiată în aurul pletelor ei,
S-apropie... — O, nu te teme, -mi zice,
Tu, ce nu temi furtuna și durerea,
De ce să tremuri la a mea privire?
Lin tremură glasul ei blând în noapte.
— O, zână, nu de frică, de plăcere
Tremură-n mine sufletul meu bolnav.
Să cânt? Dar oare la a ta privire
Nu amuțește cântul de-admirare – Nu ești un cântec
Însăși – cel mai dulce,
Cel mai frumos, ce a fugit vodată
Din arfa unui bard? O, fecioară,
Vin' lângă mine, să mă uit în ochii-ți,
Să uit de lume, ah! să pot uita
Fierea cu care ei m-au adăpat
În lame. Cine-ar fi știut
Că-n fundul mării tu trăiești, copilă,
Ca un mărgăritar, topit din visul
Mării întregi,
Și nu te temi că aurul din plete-ți
Se va topi în stele – și că păru-ți
Amestecat cu ele-ar străluci
În noapte-albastră a acestei lumi;

Și nu te temi că glasul tău
Va-ndulci vecinicia cea amară
A mării! — Măgulitor, ea zice,
Ș-o roză ea lăsă pe a mea gură,
Cu tânăr miros – roza gurei sale.
— Frumoasă ești, ca să gădesc cuvinte
Spre-a îndulci ochii tăi mari albaștri,
Sufletul tău cel blând, nevinovat,
Aș sfărma soarele în țandări de-aur,
L-aș presăra-n cărarea ca de neauă:
O închinare l-a tale picioare
Mici, dulci și albe. O, Odin,
Pune-i un sceptru-n mână, sceptrul murii,
Pe fruntea ei coroană pune, mare,
De diamante, umede, topite
În strălucirea lor cea înfocată,
Căci ea-i regina frumuseții – a lumii.
Ea capu-și rezemă de ai mei umeri
Și glasul ei îmi șopti în ureche
— Voi îndulci tot chinul, tot amarul
Cu care-n lume ei te-au adăpat
Căci te iubesc, sărmanul meu copil.
Și Odin își deschise ochii albaștri
Și mari, râzând cu ei – iar zeii
Lin șoșoteau între ei bătrânește
Și surâzând își aduceau aminte
De-a tinereții zile dulci a lor, ascunse
În negura secolilor trecuți.
[1872]

* **PUSTNICUL**

Sala-mbrăcată cu-atlas alb ca neaua,
Cusut cu foi și roze vișinii,
Și ceruită strălucea podeaua

Ca și-aurită sub lumine vii
Lumini de-o ceară ca zăharu – o steaua,
Diamant topit pe-oricare din făclii.
Argint e-n sală și de raze nins
E aerul pătruns de mari oglinzi.
Copile dulci ca îngerii – virgine
Prin sală trec purtând cununi de flori;
Ah! vorba înger scapă pe oricine
De lungi descrieri, dulce cititori
Astfel acum ea mă scăpă pe mine
Să zugrăvesc terestrele comori,
Acele dulci, frumoase, june-scule
Cu minți deșerte și cu inimi nule.
La ce-aș descrie gingașa cochetă,
Ce-abia trecută de-optsprezece ani,
Priviri trimite, timide, șirete,
Când unui tont, ce o privea avan,
Când unui ghiuj, cu mintea căpietă,
Urât ș-avar, sinistru și pleșcan.
Sau unui general cu talia naltă,
Strigău și prost ca și un bou de baltă?
Să cânt cum samănă de rău, impulsul
În corp de înger, sufletul diform?
Ironiei lui Byron să-i simt pulsul,
Ori autorului ce-a scris Marion Delorme?
Să descriu nopți romantice? — Avulsul
Ce apele plângând le-aruncă – adorm
Chiar îngerii – și în azur muiete
Curg stele de-aur dulci și-mprăștiete?
Și să discos dar inima femeii
Suspină-n nopii albastre, plin' de-amor?
Ah, a ei patimi au firea scânteii:
În clipa ce le naște ele mor;
Închideți ochii, căci păzească zeii

L-a lor lucire să te uiți cu dor:
Abisuri sunt în suflet. Pe o clipă
Pasiunea li lumin-a lor risipă.
La ce excursiuni? — Ce nu sunt oare
Unde v-au dus, în sala [cea] de bal,
Pe înflorite, dulci și moi covoare,
Unde mii flori mirosul lor ezal;
Sub a perdelei umbră scutitoare,
Ce de trădarea mândrului cristal
A1 marilor oglinzi te scapă sigur,
Când vrei s-observi cum grupe se configur.
Deci după o perdea! Pe-o moale sofă
Alene șade-un înger de copil.
În păru-i negru-o roșie garofă.
În ochi albaștri plutitori ș-agil
Și haina de-albă, strălucită stofă
Cuprinde-un mijloc mlădiet-gentil,
Ce lin se-ndoaie parc-ar [sta] să culce
Sub evantaliu-i ce plutește dulce.
Un înger, da! aripa doar se cade
Pe ai ei umeri albi ca neaua, goi,
Spre-a fi un îngerăș precum se cade.
Ș-apoi ce bine-i ca s-o credeți voi.
Cine-ar ghici vodată cum că șade
Un demon crud în suflet de noroi?
Cu vorba înger însă eu săracul
Mă voi scuti de a descri – pe dracul:
[1872]

* **LA MOARTEA LUI ELIADE**

Tăceți! Cearta amuțească – E-o oră grea și mare
Aripele ei negre în ceruri se întind,
Astfel lumea-amuțește la-ntunecări solare,
Astfel marea-amuțește, vulcane când s-aprind,

Când prin a vieții visuri – oștiri de nori – apare
A morții umbră slabă cu coasa de argint.
Tăceti! Cum tace-n spaimă a Nordului popor,
Când evul asfințește și dumnezeii mor.
Aducați-vă aminte de-acele nalte poze
De frunțile-n lumină a vechilor profeți,
Pe un pustiu de piatră, pe cer d-azur și roze
Trecu un stâlp de flacări ce lumina măreț
Și-n fruntea unui popor pierdut în chin – e Moze,
Și sufletul lui mare, adânc și îndrăzneț,
Prevede că din sânul pierdutului popor
E viitorul lumii și-al ei mântuitor.
El n-a văzut pământul promisiiei divine,
Viața lui se stinse în munții slabi și suri,
Corpul i-l poartă-ntregul pustiu fără de fine,
O ginte-ntreagă poartă a lui învățături,
Ca-nmormântată-n secolii cenușa lui rămâne,
Dar spiritul-i sfăramă înalții, vechii muri
De Iericho – și-n gânduri și-n biblia lui scrisă
Viața-ntreagă mare-a unui popor e-nchisă.
Astfel în noaptea noastră pierdută și amară,
Un glas de deșteptare adânc a răsunat,
O stea a supt puternic eclipsa cea solară,
Un stâlp pin chinuire un drum ne-a arătat,
O arfă de aramă cu coarda temerară
Trezi-n sufletul nostru simțire de bărbat,
Ca glasul Providenței din stinsele decade,
Astfel s-auzi glasul-ți, bătrâne Eliade!
O, limba lui! Îmi pare c-aud cum ea răsună
În aspra ei mânie, zidind nor peste nor,
Din ștearsa, nențeleasa a istoriei rună
A descifrat al ginții puternic viitor.
El trece peste timpuri, pe valuri cum furtuna,
Valuri care în ceartă se scutură și mor,

Os magna sonaturum! Idei c-ale lui Crist
În limba inspirată-a unui evanghelist.
Inima lui cea mare menită fu de soartă
Să nască-ntr-un timp rece, căzut, degenerat,
Altfel în fundul negru, adânc din marea moartă,
Cu-ape de plumb, cu valuri greoaie-n a ei pat,
Vulcan puternic, care cutremur în el poarta,
Cu razele-i de flacări ar fi acufundat,
Pân' ce deodată mândre, gândirile-i irump
Pin undele greoaie, pin apele de plumb.

***FECIORUL DE ÎMPĂRAT FĂRĂ DE STEA**

În vremi de mult trecute, când stelele din ceriuri
Erau copile albe cu părul blond și des
Și coborând pe rază țara lor de misteruri
În marea cea albastră se cufundau ades;
Când basmele iubite erau înc-adevăruri,
Când gândul era pază de vis și de eres,
Era pe lumea asta o mândră-mpărăție
Ce-avea popoare mândre, mândre cetăți o mie.
Domnea în ea atuncea un împărat prea mare,
Bătrân, cu ani o sută pe fruntea lui de nea,
Și mâna lui zbârcită, uscată însă tare,
A țărilor lungi frâuri puternic le ținea.
Și țărilor-nflorite și-ntunecata mare
La glasul lui puternic gigantic se mișca.
Dar nu se miră lumea de brațu-i ce supune,
Ci de a lui adâncă și dreaptă-nțelepciune.
În sala cu muri netezi de-o marmoră de ceară,
Pe jos covoare mândre, cu stâlpi de aur blond,
Cu arcuri ce-și ridică boltirea temerară,
Cu stele, ca flori roșii pe-albastrul ei plafond,
Cu arbori ce din iarnă fac blândă primăvară
Și-ntind umbre cu miros pe-a salei întins rond,

Acolo sta-mpăratul... — boierii lui de sfat
Pe tronu-i de-aur roșu sta mut și nemișcat.
Ca gripe de lebezi mari, albe, undoioase,
Pletele argintoase pe umerii-i cădea
Și barba lui cea lungă pe piept îi cădea deasă,
Dar ochii, stele negre, întunecați sclipea;
Sprâncenele-i bătrâne se-ntunecau stufoase,
În mână sceptru de-aur, povara lui cea grea,
Pe fruntea lui cea ninsă de aur diadem --
Părea c-așteaptă-a morții întunecos problem.
Boierii dimprejuru-i pe scaune de-onoare
Păreau că-s zile stinse pierdute în trecut,
Cu fețele lor palizi ca raza cea de soare;
Cărunți, cu barbe albe pe pieptul cel tăcut;
Pe frunți ce grămădise a anilor ninsoare,
Pe umerii lor vremea cu pași mari a trecut.
Ca zilele ce-s stinse, ei din trecutul lor
Priveau la acel soare ce le-a lucit cu dor.
Deodată împăratul din tronul lui se scoală
Ca regele pustiei din stânca de granit;
În curte oastea sună cântarea triumfală.
Poporul o aude mișcându-se 'nmiit.
Din muri, din stâlpii netezi, stindardele de fală
Desfășurate tremur la zgomotul ivit.
Lui glasul îi tremură... dar răspicat și blând
Vorbe mărgăritare le-nșiră tremurând.
— Vremea pe ai mei umeri s-a grămădit bătrână.
Din oase și din vine a stors a vieții suc
Și slabă și uscată e-mpărâteasca-mi mână.
Brad învechit pin stânce pe tronu-mi mă usuc,
Curând va-ntinde moartea mantaua ei [cea] brună
Pe mine... Și suflarea-mi aripile-i o duc.
Cu rece-agheazmă moartea fruntea mea o sfințește
Și inima-mi bătrână bătaile-și rărește.

Și sufletu-mi pân' n-a-ntins îmflătele-i aripe
Spre-a stelelor imperiu întins ca și un cort,
Nainte până corpu-mi să cadă în risipe,
Nainte de-a se rupe a vieții mele tort,
Rog cerul să-nmulțească hotarnicele clipe,
S-umesc pe umeri tineri imperiul ce-l port
Pe-a fiului meu umeri voi pune pân' trăiesc
Imperiul gigantic, purpuru-mpărătesc.
Dar viața are multe alunecături rele,
Prea-mbie pe oricine cu chipul ei cel drag
Și frăurile lumii să i se pară grele,
Din mâni el să le scape la al domniei prag;
Căci zilele-unui rege primejdii au în ele --
El poate să aleagă-a plăcerilor șirag
Ș-atunci devine umbră – pe mână de mișei
Cad frâiele și dânșii duc lumea cum vor ei.
Nainte de a pune pe brunele lui plete
Coroana mea de aur – eu voi ca să-l încerc.
Nu voi ca să se lase plăcerilor șirete
Ce strâng în lanț de roze a cugetării cerc;
Nu voi ca lumea asta cu visuri să-l îmbete,
Căci cei mai mulți din oameri după nimic alerg--
Să vadă-n cartea lumii un înțeles deschis,
Căci altfel viața-i umbră și zilele sunt vis.
De-accea înainte de-a morții-mi sântă oară
V-am adunat, pe-al vieții-mi mintos areopag.
De-acolo de-unde râuri spumoase se coboară
În umbra-ntunecoasă a codrilor de fag,
Pe muntele gigantic ce fruntea și-o strecoară
Pin nori până la soare – trăiește-un bătrân mag.
Când încă eram tânăr, el tot bătrân era:
Al vremilor curs vecinic nu-l poate turbura.
În fruntea lui e strânsă un ev de-nțelepciune,
Viața lumii toate în minte-i a-ncăput.

Trecutul... viitorul el poate-a ți le spune;
Bătrânu-i ca și vremea cea fără de-nceput
Și soarele din ceruri la glasul-i se supune,
Al astrilor mers vecinic urmează ochiul-i mut.
De-accea voi ca dânsul pe fiul meu să-nvețe
Cari cărări a vieții-s deșarte, cari mărețe.
Dar el din a lui munte în veci nu se coboară,
Căci nu vrea ca să piardă din ochi a lumii căi,
Ca nu cumva măsura, cu care el măsoară,
În lipsa-i să se schimbe... și el, întors din văi,
Silit ca să înceapă din începutul-i iară,
Să nu poată s-oprească gândirea celor răi.
Și cine-enigma vieții [voiește] s-o descuie,
Acela acel munte pe jos trebui să-l suie.
Cu buclele lui negre, ce mândre strălucite!
Cu fața lui cea trasă, ce dureros de pal!
Cu ochii mari ce-și primblă privirile-i unite,
C-o frunte-n bucle-și pierde puternicul-i oval
Astfel feciorul tânăr pe cugetul-i [țintit e.]
Stă rezemat de pragul auritului portal:
A tatălui său vorbă aude și se-nchină--
Un semn că se supune măsurii ce-o destină.
S-apropie cu pasuri modeste, line, rare
Și umil îngenunche pe treapta de la tron:
— Pe mâne, pe când noaptea v-aprinde blându-i soare,
Când clopotul va plânge cu-al serei dulce ton,
Atunci eu mă voi duce, pe calul pag călare,
M-oi duce pân' la poala a muntelui Pion
Ș-apoi pe jos de-acolo, cu muntele-am să sui,
Ca gândurilor mele aripe să le pui.
Aripe, ca să știe ce [e] deșertăciunea:
Să treacă ale lumii curs mizer și meschin,
Cu pasul vieții-mi toate să-l ducă-nțelepciunea,
Ca sigur să calc calea vieții cea de spini,

Ca tot ce eu voi face să fie fapte bune,
Să n-ascult decât glasul-adevărului senin;
Și sarcina vieții-mi să-mi fie cât de grea,
Voi ști să-urmez, părinte, [cu râvnă] calea ta.
Retras în sală mare de marmură trandafirie,
Încins în strălucitul și negrul lui talar,
Privirea lui o-nalță pe-a cerului câmpie
Și cugetul lui zboară în lumi fără hotar.
Și gând cu gând se-mbină în lungă reverie,
Și buzele-i se mișcă c-un zâmbet blând, amar,
Și sufletul îl împlu dorinți nemărginite,
Ca marea de adânce cu valurile-uimite.
Ce sufletu-i dorește se-ntreabă și nu știe,
Se uită-n stele, -n – lună, ce ca un vis de-argint
Cu fața ei cea blondă lungi nourii sfâșie
Și visuri lungi gândirea i-o-mbată și i-o mint.
Aripa unui înger el simte că-l mângâie--
Și neteda lui frunte o-atinge tremurind
Și gâtul¹ ăstui înger ar vrea ca să-l cuprinză,
Cu el să zboare-n țara steloasă și întinsă.
„Spun mite – zice singur – că price om în lume
Pe-a cerului nemargini el are-o blândă stea,
Ce-n cartea vecinicii e-unită cu-a lui nume,
Că pentru el s-aprinde lumina ei de nea;
De-aceea-ntreb gândirea-mi ca să-mi răspund-anume
Din marea cea albastră, care a steaua mea?
E-acel trandafir roșu, ce mut-duios-uimit
Lucește-un gând de aur deasupra-mi în zenit?
Un om se naște – un înger o stea din cer aprinde
Și pe pământ coboară în corpul lui de lut,
A gândurilor aripi în om el le întinde
Și pune graiul dulce în pieptul lui cel mut.
O candelă a vieții, de cer steaua depinde
Și împlă scriind soarta a omului născut.

Când moare, a lui suflet aripele și-a-ntins
Și rentumând în ceruri pe drum steaua a stins.
Dar ce a acea steaună? E-o candelă aprinsă,
De-a cerului mari valuri e dusă pe-al ei drum?
E-o pară aurită de-a firii pom suspinsă
Ce cade scuturată de-a morții lung samum?
Și dacă e o lume puternică, întinsă,
De viața mea-i legată viața unei lumi?
Pe capul meu și-ntoarce destinurile sale,
Când mor, ea cade stinsă-ntr-a chaosului valea?
De ce de-a mea viață o lume e legată,
De ce un înger palid din cer s-a coborât,
Ca trupul meu să-nvie cu flacăra-i curată,
De ce-un geniu coboară în corpul cel urât,
De ce orice ființă din cer e condamnată
O viață să petreacă în scutece vârat?
Cine prescrie legea la orice înger blând
Ca-n viața-i să coboare o dată pe pământ?”
Și murii netezi, roșii, de marmură curată
Lumina lunii blânde în sală o resfrâng.
Și aeru-mprejuru-i, lumina-i colorată,
Căci razele se-mbină, se turbură, se frâng,
Și-n dulcea atmosferă uimită, purpurată
S-aud glasuri ușoare ca arfe care plâng.
Dar nu-i sunet aievea... ci-a gândurilor sale
Glas tremurat și dulce îi răspundea cu jale:
„Când Dumnezeu creează de geniuri o ceată
Să cerce vrea p-oricare de-i rău ori de e bun,
Căci nu vrea să mai vadă cum a văzut odată
Că cete rele d-îngeri la glas nu se supun,
Că cerul îl rășcoală cu mintea turburată
Pân’ ce trăsniți se prăvăl în chaosul străbun;
De-aceea-în om ce naște, din îngeri orișicare
Odată-n vecinicia-i coboară spre cercare.

Când sună-n viața lumii a miezenopții oră,
Atunci prin ceruri îmblă zâmbind amorul orb,
De îngeri suflete-albe văzându-l se coloră
Și ochii lor albaștri privirea lui o sorb;
Plecând spre pământ ochii ei timizi se-namoră
În pământești ființe cu fragedul lor corp,
Și pîn a lumii vamă cobor bolnavi de-amor
În corpurile de-oameni ce-aștept venirea lor.
Dar pîn' ce corp-u-n lume un înger îl cuprinde,
Deasupra vămii lumii pe luminoase căi
Imperiul lui cel mare o stea în cer aprinde
Acolo el domnește, lăsând a lumii vâi.
Dar de viața-i lumească domnia-n cer depinde:
De-i rău, steaua s-aruncă în noaptea celor răi
Și lumile nestinse pe-a cerului cununi
Imperii sunt întinse a îngerilor buni.
Abia părăsesc unii a domei mari pilastri,
Abia părăsesc cerul și înfloritu-i cort,
Abia au vreme-a pierde putenicii lor astri.
Coboară-n lume, află amorul lor că-i mort.
Atunci îl iau în brațe și luminând albaștri
În lumea lor bogată cu lacrimi ei îl port
Sunt îngeri blânzi și timizi, așa nevinovați
Încât în astă lume nu trebuiesc cercați.
A unui înger palid ursita pământească
Legată e de soartea corpului ce-l aleg.
Atârnă de viață domnia lor cerească:
Ce samănă în lume, în stele ei culeg;
Nefericiți adesea, ce-o soarte-mpărătească,
Un om ce-i născut mare în lume își aleg;
Un împărat puternic dar înfocat când moare:
O stea urieșască în caos se coboară.
Dar în acest cer mare ce-n mii de lumi lucește
Tu nu ai niciun înger, tu nu ai nicio stea,

Când cartea lumii mare Dumnezeu o citește
Se-mpiedică la cifra vieții-ți făr' să vrea.
În planu-eternității viața-ți greșală este,
De zilele-ți nu este legat-o lume-a ta.
Genii beau vinu-uitării când se cobor din ceruri;
Deschise ți-s, nebându-l, a lumilor misteruri.
Greșeli de astea-n lume se-ntâmplă-adeșea multe
Și-ncurcă-a veciniciei mult înțeleptul plan.
Găsești în lame oameni cu mințile oculte
Cari cunosc a lumii gândire de titan;
Să știi însă că oamenii în veci nu vor s-asculte
Și-n basme au un nume: li zice năzdrăvan.
La gânduri uriașe a lor minte asudă,
Da' oamenii-i înconjur și nu vor să-i audă.
Deși rari și puțini-s, lumea nu va să-i vază,
Viața lor e luptă, când mor se duc neplânși.
Ei n-au avut la leagăn un blând înger de pază
Și-a lor ochi de durere sunt turbure, și stinși;
Dară deși [nu] îngeri își varsă a lor raze
În sufletul lor, totuși ei mari îs și distinși,
Căci Dumnezeu în lume le ține loc de tată
Și pune pe-a lor frunte gândirea lui bogată.
Dar e un înger palid cu lungi aripi și negre,
În aste firi mărețe în veci e-namorat.
Păcat numai c-amoru-i stinge sisteme-ntegre,
Întorsu lui omoară p-oricine l-a-ascultat,
Seducător trimite plăcerile alegre
Și de ascultă cântarea-i geniu-ți e sfârmat.
A celor trecătoare în mâna lui e soarte,
Frumosu-i ca nealții și numele-i a: *Moarte!*
De-accea să n-ascultă tu sublima lui cântare,
Căci morți-s pe vecie acei ce o ascult,
În fiecare secol un alt amant el are
Și cel care-l iubește rămâne-n veci ocult.

Ascultă glasul-mi rece: eu sunt un seraf mare.
De Domnul eu trimisu-s, căci te iubește mult,
Să scap a ta ființă de caosul-i imens
Eu în glasul gândirii-ți am pus acest sens.
Că dincolo de groapă imperiu n-ai o lume,
De asta ție n-are de ce să-ți pară rău;
A geniului imperiu: gândirea lui – anume,
A sufletului spațiu a însuși el. Ca grâu
Vei sămăna în ceruri a gândurilor sume
Și-atunci realizate vor fi, vor sta mereu.
Că-n lumea dinafară tu nu ai moștenire,
A pus în tine Domnul nemargini de gândire.
În aste mari nemargini unde gândiri ca stele
Lin înfloresc, miriade s-amestecă, contrag;
Zidite-n dome mândre, de cugetări castele
Se darmă la suflarea-ți și-n taină se desfac
Sau la dorința-ți numai se mișcă ca mărgele
Și sun cântări, ce vibră – se-ntunecă și tac;
Astă nemărginire de gând ce-i pusă-n tin
O lume e în lume și în vecie ține.
Când moartea va cuprinde viața ta lumească,
Când corpul [tău] cădea-va de vreme risipit,
Vei coborî to singur în viața-ți sufletească
Și vei dura în spațiu-i stelos nemărginit;
Cum Dumnezeu cuprinde cu viața lui cerească
Lumi, stele, timp și spațiu ș-atomul nezărit,
Cum toate-s el și dânsul în toate e cuprins,
Astfel tu vei fi mare ca gândul tău întins.
De-astă viață mândră de vrei să ai o știre,
Gândește num-atuncaa la visuri și la somn,
Ca mort a corpul rece în noapte, nesimțire,
Pe creațiuni bogate sufletul este domn;
În ocean de stele, pin sori, nemărginire,
El îmblă, risipește gândirile prin somn;

Deși nu sunt aievea aceste lumi solare,
El tot le vede, simte, le-aude și le are.
Când omul risipitu-i, un lut fără suflare,
Sufletul în afară rămâne surd și orb:
Un cântec fără arpă, o rază fără soare,
Un murmur fără ape, e suflet fără corp,
Dar înăuntru-i este o lume-ntinsă mare,
Aievea-i pentru dânsul. Cum picături ce sorb
Toate razele lumii într-un grăunte-uimit,
În el îs toate, dânsul e-n toate ce-a gândit.”
Seraful își sfârșise vibrata-cugetare,
Gândirea tace-asemeni în fiul de-mpărat,
Și galbenă ca gheața ruptă din nori răsare
Luna și trece moartă pe cortu-nnourat
Și cerul nori gândește, nori mari de răzbunare,
Ce vor să biciuiască pământul răsculat
Și noaptea-înșiră ceasuri pe firu-i incolor
Ca râul care-și mână trecutu-n viitor.

II

În munți ce puternici din codri s-ardică,
Giganți cu picioare de stânci de granit,
Cu f'runtea trăsniță ei norii despică
Și vulturii-n creieri palate-și ridică
Și-uimiți stau în soare privindu-l țintit.
Acolo pin ruini, pin stânci grămadite
E peștera neagră zăhastrului mag;
Stejari prăvăliti peste râuri cumplite
Și stanuri bătrâne cu mușchi coperite;
Încet se cutremur copacii de fag.
Vuind furtunoasa-i și strașnică arpă
Trec vânturi și clatin pădurea de brad,
Prăval pietre mari din culmea cea stearpă,
Aruncă bucăți cu pomi și cu iarbă,
Ce-n urlet în râuri se năruie, cad.

Furtuna la caru-i lungi fulgere-nhamă
Și-i mână cu glasul de tunet adânc
Vuieste a vântului arfă de-aramă
Și vulturu-n doliu copiii și-i cheamă,
Prin nauri cad stele și-n abis se sting.
Și grindini cu gheață cu ghemuri ca rodii
Se sparg de a stâncelor coaste de fier
Și-n ceruri se-ncurcă auritele zodii
Și dracii la râuri adun lycopodii
Și iarna mugește călare pe ger.
Deasupra-ăstui munte cu fruntea sterpită,
Deasupra de lume, deasupra de nori,
Stă magul; privește furtuna pornită:
Deasupra lui, soare cu rază iubită,
Desupt, iarnă, ploaie, zăpadă, fiori.
El cartea-și deschide, la ceruri privește
Și zodii descurcă în lungul lor mers.
E-o carte ce nimeni în veci n-o citește,
Cu semnele strâmbe întoarse-arabește:
Sunt legile-n semne din ăst univers.
Cu barba lui albă de vânt răscolită,
Aruncă pe lume el ochii lui suri
Și chiuie vântul cu-aripe zburlită,
Adună și sparge o turmă cumplită
De nori ce aleargă trăsnind în păduri.
Pin noaptea bătrână, ursuză, voinică,
Pin nori ce se clatin, se luptă, se sparg,
Feciorul de rege trecea fără frică
Pe munte lucește o flacăară mică
Cu raze ce taie-ntunerecul larg.
În van la picioare-i fug râuri spumate
Și stâncele rupte în cale-i s-ațin,
Nimic nu-i în stare s-oprească vodată:
Cu pasul lui sigur grin râuri înoată,

Se-ndreaptă spre țelul cel unic senin.
Stejarii cei rupți sunt podețe pe râuri,
Lumine de fulger cărări îi arat,
Deși cerul lasă a vântului frâuri
S-azvârle toți norii de-a muntelui brâuri,
E1 trece la astrul ce luce curat.
Deodată vede că nori se despică
În două și cale îi fac pintre ei.
Ajunsu-i în culme, sub dânsul o clică
De vânturi s-alungă prin nouri și-și strică
Aripa de stânce, se clatin în văi.
Sub el vijelia cea neagră, turbată,
Cu caii de fulger cutreieră norii nebuni
Și bate în vânturi, pe nori răstunată,
Ea stâncile-ndoaie și grindină fată,
Amestecă lumea, frământă furtuni.
Deasupra-i pe bolta albastră, senină,
Cald soare lucește și îmblă cu drag.
Pe-a muntelui streșnă de stânci în ruină,
Pe-o stea prăvălită, cu cartea în mână,
Adânc se gândește puternicul mag.
— Părinte – el zice – și-adânc i se-nchină
Bătrânul meu tată aici m-a trimis.
— Venit-ai? — bătrânul răspunde – suspină,
Pe fața lui trece zâmbire senină,
C-o mână el cartea cea veche a-nchis.
Văzut-am din carte-mi că viața bătrână
Curând se sfârșește – ș-asupra-ăstui gând
Uitat-am eu lumea – durere străină
În suflet pătrunse, cu-aripi de lumină
Și pân' mă uitasem scăpă din pământ
Furtuna turbată... Din mii de furtune
Ce-asupra pământului îmblă zburând
Sunt câteva cari de mult îs nebune,

De-aceea legate de pietre bătrâne
Le țin încuiate-ntr-a muntelui fund.
Și pân' m-apucase de tatăl tău jele,
Bag seama că una din de-a scăpat,
A rupt cu aripa vo câteva stele
Trântitu-le-a-n nourii și-n vânturi rebele
Și codrii mei vecinici i-a mai măturat.
Asteaptă, copile, să caut o vrajă
În carte... Să chem eu giganticul vânt,
Pe aripi să-i puie o mie de maje,
S-o lege de stânce, să-i steie de strajă
În neagra-nchisoare în fund de pământ...
Șoptește; vânt falnic furtuna o-nhață,
Aripele-i leagă – o bagă în stânci,
Acolo cu lanțuri o leagă de brațe;
Cu-ncetul a cerului nori se desfață,
Încet se-neretesc peste văile-adânci.
— Copile, acum pericol nu este
Urmează-mi în munte, în salele-mi mari,
Alcolo-mi vei spune de tatăl tău veste.
În viața-ne fost-am Pilad și Oreste
El moare – și-n lume rămân singur iar.
Nainte de moarte trimis-a pe tine,
Ca vieții-ți să dau eu bătrânul meu sfat
Și asta desigur făcut-a el bine:
Primejdii te-asteaptă și, fără de mine,
Se poate de ele că n-ai fi scăpat.
De-ai fi ca alți oameni, atuncea se poate
Ca soarta ta-n bine din rău aș schimba,
Dar semnul tău nu stă în cartea mea toată.
A sorților stele de mine-s purtate,
Da' tu în tot cerul nu ai nicio stea.
De-aceea nu pot face nimic pentru tine.
Scrisoarea-ți menită eu nu pot s-o schimb.

Ce e pot preface... Ce-n stele senine
Nu-i scris – eu nu pot ști. Sunt scrieri streine
Gândite de Domnu-ntr-a sorilor nimb.
Dar pot să-ți arăt a pierzărilor tale,
Ca-n ea să n-aluneci, ca neademenit
De-un înger c-ochi verzi, cu trăsurile pale,
Ce lumii aduce durere și jale,
De moarte, de care adânc ești iubit.
El zice ș-alene coboară la vale,
La porți uriașe ce duc în spelunci.
De stânci prăbușite gigantici portale
Descuie și intră în mândrele hale
De marmură neagră, întinse și lungi.
Pilastri de aur pe muri se coboară,
Pe jos sunt covoare țesute-n flori vii
Și stele în candeli dulci raze presară
Și aeru-i dulce ca-n noaptea de vară
Și razele-s calde și trandafirii.
Prin hala cea mare cu pasure line
Ei trec și prin bolite săpate-n granit
Ei [intră] -ntr-o sală cu miroase plină;
A murilor marmuri lucind ebenine
Ca negre oglinde de tuci lustruit.
Bătrânul în urmă-i el poarta o-nchide.
Adânc întuneric i-nconjur-atunci
Pe masa cea mare încet el aprinde
Potirul albastru viorelei cei blânde,
Ea-aruncă-n negru-aer raze, vinete dungi.
Pe-un tron; împăratul, de roșă mătășă
S-asază, se uită-n marmoreii muri,
Bătrânul alături pe-un scaun se lasă
Și flori răspândeșec adormite miroase
Ca mirosul proaspăt a verzii păduri.
Și razele-albastre prin sală aleargă,

Fantastic bătrânul s-ardică și blând
În aer înaltă puternica-i vargă.
Pe-oglanda cea neagră, profundă și largă
Încet-încet pare o umbră de-argint.
E vânător la față ca mărgăritarul,
Pe albiile lui umeri aripi se desfac
Și luciu c-argintul îi este talarul;
În mână lui mică el ține paharul
Somniei... Pe frunte-i flori roșii de mac.
Cad plețele, blonde și lungi spice de-aur,
Închisă-n lungi gene privirea lui stă;
O cupă cu versuri, cu cifre de maur
Ia-n mână bătrânul – ca sânge de taur,
Un vin roșu toarnă și regelui dă.
Văzând umbra albă pe negrul părete,
Din tron împăratul genunchie uimit,
În vis umbra râde – și lungile-i plete
Ca aurul blonde se las răschiețe
Pe netezii umeri, pe albul ei gât.
— E somnul – bătrânul-n ureche îi spune
O vorbă să nu spui, căci dacă nu taci,
Ca visul el pierde – cu greu se supune
La magica-mi vorbă – las stele să sune;
Ca-n tabla cea neagră să-l prind. — Tu să faci
Ce-oi spune. O cupă pe margini cu aur
El ia și-n ea varsă cristalicul vin.
Stau în jurul cupei cu cifre de maur
Obscurse vrăji scrise... Ca sânge de taur
E vinul și totuși a clar ca rubin.
— Bea – zice – atunci somnul din muri se coboară
Și ochii-ți sărută cu dulce sarâș;
Atunci tu grumazu-i cu brațu-nconjoară,
El aripi lui și-o ridică și zboară,
Te duce cu dânsul în lumea de vis.

Și junele bea și adoarme. Deodată,
Pe ochi buze calde și moi a simțit.
El brațul și-ntinde și-nlănțuie-ndată
A umbrei dulci umeri și netezi... Umflată
El simte aripa că-n sus a pornit.
Pe umerii umbrei el fruntea și-o lasă
Și-aude suflarea-i cea caldă bățând
Și dus el se simte în lumi luminoase,
În corure sfinte, prin stele-auroase
Aude cum sună aripa de-argint.
El ochii-și deschide, deasupra lui vede
Doi ochi mari albaștri, adânci visători.
A lui fericire el mai că n-o crede,
El gura și-apasă pe blondele-i plete
Și fața cea pală i-o mângâie-n dor.
E beat de a visului lungă magie,
În brațe-i pe înger mai tare-a cuprins
Și umbra surâde, cu-aripa-l mângâie
Și gura-și apleacă în dulce beție,
I-apasă pe buze-i sărutu-i aprins.
— Vezi to – zice umbra – pe-a haului vale:
Pământul cu munții-i ce fumegă stins,
Cu mări adormite ce murmură-n jale;
Dorm populi, țări și cetățile sale.
Deasupra-ți, oceanul de stele întins.
Pământul departe-ntr-un punct s-a contrage,
Căci lumi de departe în puncte se schimb,
Dispar a pământului viziune vage,
A stelelor țară curată se trage,
Aleargă, trăiește a astrilor timp.
O stea, un imperiu întins e și mare,
Cu sute de țări și cu mii de ființi.
Cetățile mari răspândite-s în soare,
Palate de-argint se ridic gânditoare

Și regii sunt îngeri cu aripi de-arginți.
Și sufletul liber privirea-i sântită
O nalță pe stelnicul, marele plai:
O patrie nouă sublimă, iubită,
De cântece plină din veacuri fugite
Aici lumea-antică urmează-a ei trai.
Vezi steaua că munții și-ntoarce și marea
Îmblând neclintită în vecinicu-i mers.
A anilor spațiu-l destină un soare:
La unu-i mai mic și la altu-i mai mare
Căci sorii scriu timpu-n acest univers.
Curând vom ajunge pe steaua senină,
Pe care în ceriuri numesc-o a mea.
De visuri, de umbre, de cântec e plină.
Curând vom intra în câmpia ei lină
Și-n urmă-ți pământul rămâne – o stea.

III

Magul rămas în munte, din el ieși afară,
Pe-o piatră detunată el șede peste văi,
Privește. — Codrii mângâi cu vânt de primăvară
A lui frunte uscată, adâncii ochi ai săi.
Se suie-n vârf de munte, o stea din cer coboară
O stea, vultur de aur, cu-aripele de foc,
Pe ea șezând călare, în infinit el zboară,
Stelele sclipeau sfinte și-n tale-i făceau loc.
Și răsfirați în spațiu îngeri duceau în poale
A lumilor adânce și blânde rugăciuni
Și întinzând în vânturi aripele regale
L-a lumii trepte-albastre le duc și le depun.
Pe magul cel puternic ei îl salută-n cale,
El trece dus de steaua ce zboară ca un gând
Și când veni sunt, mare, pe-a chaosului vale
Dă drum stelei, s-aruncă în hăul fără fund.
Deasupra vedea stele și dedesuptu-i stele,

El zboară fără preget ca tunetul rănit:
În sus, în dreapta, -n stânga lanurile de stele
Dispar. — El cade, -un astru în caos azvârlit.
Căci la un punct albastru privirea-i ațintită
L-a caosului margini un astru blând ușor;
Cale de mii de zile el cade-ntr-o clipită,
Zboară ca gândul care l-aruncă-în viitor.
Din ce în ce s-apropie de lumea depărtată,
O zi mai are încă ș-ajunge-n luna lui.
Acolo el răsufală de calea-i depărtată
De pe-un munte a lunei aruncă ochii lui.
Cu ochii plini de lacrimi la acea stea privește,
Ce luminează albastră mergându-și drumul său:
— Ce liniștită-i dânsa, în pace ea pășește,
O, cum iubesc eu steaua, unde m-am născut eu.
Mai e-n tot universul o stea plină de pace,
Neturburată vecinic de ură, de război;
În toate Creațiunea gura ei vecinic tace,
N-o bântuie griji rele, n-o bântuie nevoi.
E-un om, care pe dânsa nefericit se ține,
Dar nu-i nefericirea în stea, ci a în el,
Dar soartea lui schimba-voi, din rău oi face bine
Cobor acum în astru-mi să-l mângâi și pe el.
Din vârf de munte-n lună în spațiu iar s-aruncă,
În clipă-ajunge-n norii ai astrului natal,
Cu-amor el îl privește, cu o privire lungă,
În funii lungi el rupe al nourilor voal.
L-întinde, l-împletește, din el își face scară,
O-aruncă-în zarea lungă de flutură în vânt,
Apoi pe ea cu-ncetul bătrânul se coboară
Pe mare, care-și mișcă mii valuri tremurând.
Din norii cei mai deși el luase o bucată,
Își face din ea luntre, ce lunecă pe val,
A mării unde-albastre alunecă-nspumate

Și-l duc în leagăn dulce, pin cânturi de pe mal.
Din insule bogate cu mari grădini de laur,
Lebede argintoase aripele-ntinzând
Veneau sfâșiind apa la luntrea lui de aur
Și se-nhămau la dânsa și o trăgeau cântând.
Bătrânu-n manta-i albă înfășurat visează
Iar lebede-argintoase luntrea bogată trag,
A1 valurilor cântec pe el îl salutează
Pe fruntea-i ămpletită e-o ramură de fag.
Plutind cu repejune sub palida lumină
A lunei, ți se pare al mării Dumnezeu,
Cântat de înmiierea valurilor senină
Și îngânat de lebezi în dulce visul său.
Luntrea, un vis de aur, pânza-albastră-a mării
O sfâșie – și-aproape ea vine-acum de mal,
Un mal de pietre suie, de stânci frânte rebele,
Ce stau lovind cu poala în înspumatul val.
Acolo pintre stânce bătrâne și schelete,
Un templu în ruină, de apă înecat,
Pe jumătate murii și stâlpii și-i înclină
Și stă-n curând să cadă de vreme sfărâmat.
În scorburi de părete trăiește-un biet călugăr
Tânăr, frumos – dar însă ca umbra el e slab:
Din stânce năruite, din pietre și din bulgări
Făcu cărări spre fundul al templului arab.
Acolo prigonit stă de visuri și de gânduri.
Ce vrea nici el nu știe, se chinuie-n zădar,
Doarme pe-un pat de trențe ce-i pus pe două scânduri
Nu bea apă d-izvoare, ci valul mării-amar.
Astfel el vrea viața s-o sfarme, s-o scurteze.
De ce? și pentru cine, el singur n-a știut.
Astfel se chinuiește în rugăciuni asceze
În câte-o [biată] arfă din arcul sfărâmat,
O arfă de aramă cu coarde ruginite,

El zbârnâie pe dânsa un cântec dezolat.
Strune-amorțite tremur de mâna lui trezite...
El cheamă cu cântarea-i o umbră ce-a visat.
Ș-acum el sta în lună pe-o piatră risipită
Și cântecu-i în noapte zbura mult dureros.
Părea c-așteaptă-n aer pe umbra lui iubită
S-o vadă, astfel ochiu-i țintea întunecos.
Magul pe-o piatră seacă din luntre se coboară.
Pe-a valurilor fugă el drumu-apoi îi dă
Pe-o stâncă-apoi se suie – pe-ascetul îl măsoară
Cu ochiul. Ca geniul văzduhului el stă.
Călugărul îl vede, arfa scapă din mână,
Pe buze-i trece-un zâmbet ascet, slăbit, amar.
El stânca lui o lasă, la mag încet el vine
Și mâna lui o prinde și-ntreabă cu glas rar:
— Ce-ai mai făcut, părinte... iar ai venit la mine,
Crezi tu c-o să mă mângâi pe mine? nu, în veci
Surd este al meu suflet l-a tale vorbe line
Cum stâncele la glasu-mi surde rămân și reci,
O, vino colo-n scorburi ca să-ți arăt fereasta
Pe care umbra blândă ieri noaptea a venit
Pin stâlpilor-n prăbușeală... pin arcuri sparte... Asta...
Pe-aici pe-o scară de-aur ea blândă a intrat.
— De-aceea te-ai retras tu, îi zice magu-atuncea,
Să trăiești în asceze gândind la Dumnezeu,
Bând apa mării-amară în negrele spelunce
Ca să domini în tine ispita, geniul rău!
— Ispită neagră dânsa' un geniu rău, o, nu e!
Răspunse trist și dulce fantasticul ascet.
De-ar veni ceriul însuși aceasta să mi-o spuie,
De-ar spune-o dânsa însăși – eu totuși nu o cred.
Aș crede mult mai iute că vrea să mă înșele.
Că vrea să-mi cerce-amorul adânc însă fatal,
De-aș spune numai chipul cum privirilor mele

S-arată – n-ai mai crede că-i geniu infernal.
Când ca un vis argenteu plutește blonda lună
Prin marea-albastră-n ceruri, pin somnoroșii nori,
Când noaptea-i o regină lunatică și brună,
Când valuri lovesc țărmii cu spumele răcori,
Eu de pe stâpul negru iau arfa de aramă,
Arfa a cărei sunet e turbur, tremurat,
Arfa care din pietre durerile le cheamă,
Din stâncile stârpite, din valu-nfuriat...
Și cânt... Din valuri iese câte o rază frântă
Și pietrele din țărmuri] mi par a suspina.
Din nori străbate-o rază molatecă și blândă,
O rază diamantă cu-albeața ei de nea.
Și raza mă iubește, mângâie a mea frunte
Cu-a ei lumină blândă – o muzică de vis
Din aer și din mare cântului meu răspunde,
Cântec născut din ceruri și-al mării crunt abis.
La mijlocul de aer, în sfera de lumină,
Din frunte-mi se retrage raza cea de cristal,
Ea prinde chip și formă, o formă diafan [în] ă,
Îngeri cu aripi albe, ca marmura de pal.
Și se coboară palid pe drumul razei sale
Și se coboară-alene, cu cântecu-mi l-invoc
Și haine argintie coprind membrele sale,
Prin păru-i flori albastre, pe frunte-o stea de foc.
Eu stau uimit și palid... mâna-mi involuntară
Se mișcă tremurândă pe coardele de fier,
Ce caută-al meu suflet în acea sfântă oară
De la turburii creieri în van eu samă cer.
Cine-ar fi pare umbra aceea argintie
Ce vine la cântarea-mi când cu o rugă-o-nvoc,
Când provocați de arfă-mi răspund valuri o mie,
În nopți când pricep scrisul al stelelor de foc?
Cântând pe a mea arfă sălbatecă, vibrândă,

Am pus în ea o parte a sufletului meu.
E partea cea mai bună, mai pură și mai sfântă
Ce într-o noapte albă, pe-o rază tremurândă
Părăsi lemnul putred, zburând la Dumnezeu.
Când noaptea însă-i caldă, molatecă și brună,
Atunci o chem din mare, atunci o chem din lună
Pe-acea parte iubită a sufletului meu
Și ea venind pin noapte ca o rază de soare
Coboară pe-a mea frunte nebună visătoare,
Pin' se preface-n chipul ce l-am visat mereu.
Nu a vre o fantasmă nebună și deșartă,
E o făptur-aievea, cu gând din gândul meu,
Dintr-un nour de raze am întrupat-o eu
Și inima-mi o cheamă, [gândirea-mi] o desmiardă
Și sufletul din mine e și sufletul său.
Tot ce-am gândit mai tânăr, tot ce-am cântat. Mai dulce,
Tot ce a fost în cântu-mi mai pur și mai copil
S-a-mpreunat în marea aerului steril
Cu razele a lunii ce-n nori stă să se culce
Și a format un înger frumos și juvenil.
— Nebun ori ești lunatec – bătrânul murmurează...
E visul tinereții, e sete de amor.
Îngerul tău e-o rază și trupul ei un nor...
La cântecul tău eco răspunde plângător
Și tu-mpopulezi marea cu suflete de raze
Și stelele de cântec le împli visător.
la una câte una icoanele pălite,
la una câte una o und-, o stea de foc
Și toate sunt nimica... când toate la un loc
Pot în tine visarea și cântul să-l escite,
Mintea să-ți strice poate al razelor blând joc,
Ce se-mpreună-n aer, cari se sparg în nori,
Cari răsfrâng în valuri spumânzi și gemători.
— Și dac-ar fi, ce-mi pasă? Chiar pala nebunie

Se poate că trezită a-nfapt ochii cumpliți
În fruntea-mi veștețită, în creieri rătăciți
Și-n jurul ochilor mei gravă ca la stafie,
Afunde și teribili, lungi cearcăne de plumb
Fie așa – eu nu zic... Și totuși, nebunia
Cum e, cu chipul dulce, cu care m-a coprint
Îmi place – cum îmi place visul de raze nins,
Îmi place cum îmi place o umbră argintie.
Tu cugeți. Cugetarea cu raze reci pătrunde,
Lovește chipul dulce creat de fantazie.
Și acest chip devine palid ca o stafie
Și-ndată ce-l privești tu, el stă să se confunde
Cu locul de-unde vine, cu norii ori cu unde.
Dar eu... eu nu sunt astfel... Mie-mi place visarea.
Fie ea chiar un basmu, numai fie frumos,
Înger c-ochi mari albaștri, cu chipul luminos...
Și-i iert că el se stinge, cum aprind lumânarea.
Căci n-o aprind... din contră... Ca cel ce-i place-un vis
Și chiar trezit de friguri el ține ochiu-nchis,
Ca mai departe visul frumos să îl viseze,
Asemenea uit lumea și eu... sunt bucuros
De pot prelungi încă visul meu radios.
De n-ar fugi-nfidelul... O, de ar sta mereu
Să oglindez într-însul adânc sufletul meu,
Cu cântecu-mi ferice simțirea să-i desmierd
Și-n ochii mari și bolnavi ființa să mi-o pierd...
De n-ar fugi!... dar fuge... Fuge cum luna plină
Încearcă după codri greu capul de-l înclină
Și fuge și se duce pe-o rază iar în sus,
Se pierde în ruina castelului zdrobit...?
E sufletul meu palid, e sufletul meu dus
Ce părăsește lumea de cer ademenit.

.....

O, de-aș muri odată... Cu corpul meu de plumb

Să simt cum morții aspre molatec eu sucumb,
Iar sufletul... o parte ce-n mine-a mai rămas
Să zboare-unde-l așteaptă amorul în estas,
Să zboare unde partea-i cea jună, dulce, pală
Plutește printre stele... iar stelele-i ezală
Un corp de raze blonde... Căci am pluti-mpreună
Prin norii cei lunateci, prin stelele ce sună.
Și ne-am dori cum raza dorește-o altă rază,
Una în brațul altei lumină fac frumoasă.
Dar nu se poate încă... căci corpul meu de lut
Un sclav greoi și rece – e sclav – dar a astut.
Mă ține-n pieptul bolnav... și-n brațul încă tare,
Când sufletul meu liber vrea să s-arunce-n mare
Să scape d-el odată...
În astfel de momente mă speriu eu de mine.
O, de ar fi o moarte, fără ca eu să mor,
Eu aș cuprinde-o-n brațe și aș strânge-o cu dor.
Magul adânc gândește și-n minte-și desfășoară
Soarta omului care l-avea-naintea sa.
Sărac, uimit fusese în lume-odinioară,
Dar gândul lui puternic viața-i apăsă.
Acest cap trist și palid coroana vrea să poarte
Și azi pe el se vede un negru comanac.
Acești umeri voit-au să duc-a lumii soarte
Și azi acopăr trențe și rasa de șiac
Și capu-acest ce-n perini de tron ar fi dictat moarte
Azi doarme-n pat de trențe, drept perină un sac,
Picioarelor rănite-n sandale li-era dor
De salele de marmuri, de-a tronului covor.
Desculț îmbla pe uliți, de visuri mintea plină
Și-n lungele-i mizerii, ca-n mare cufundat,
Visa că-ntreaga lume la dânsul o să vină,
Că el de lumea-ntreagă va fi încoronat.
Coroane el împarte la regi. — Și la regine,

Iubindu-le, -ngenunche. Palate-a ridicat
Femeilor ce viața și-o-nchină la plăceri,
Ce trupul de zăpadă și-l scaldă-n negru păr.
Dar foaia se întoarce... Cu greață și scârbire
Îi păru-atunci că lumea e toată joc de cărți.
Atunci el se retrage în muri de mănăstire
Și capul și-l cufundă-ntr-a lumii sfinte cărți.
Pe murii în risipă o candelă subțire
Chilia înnegrită lumină. Și pin părți
Necunoscute-a lumii gândirea lui pribeagă
Străbate cu-aripi mândre nemărginirea-ntreagă.
În van pune pe suflet greoile cătușe
De gânduri uriașe, de-nalte rugăciuni.
În van în a lui urmă a-nchis a lumii ușă
La visele ei turburi, cu mari deșertăciuni;
Pe focul cugetărei a presurat cenușă,
Ci sub cenuș-and încă consumători cărbuni.
Atunci visul mării s-a șterge-n a lui gând.
Când peste spuza sură se va turna pământ.
Atunci claustrul-îl fuge – și-n țarmuri sterpi de mare
Se trage să găsească liniștea-i ce s-a dus,
Dar vai! ș-acolo-l urmă visările-i amare,
Căci lumea cu-a ei visuri gândirea i-au supus.
Aici însă visarea-i e-adânc-omorătoare,
Căci în chip de femeie s-arată-n aer sus.
Lumești gânduri într-alt chip împleau sufletul său.
El cugeta la toate, ci nu – la Dumnezeu.
Pe noaptea-i sufletească, tainică, rece, stinsă,
Căzu ploaie de raze cu cer senin și dalb
Și sufletu-i se împle iar cu icoane-aprinse,
O auroră-l împle cu aeru-i rozalb.
Din cer cade alene o dulce stea desprinsă
Și se prefăce-n înger, plâns de iubire, alb,
Și-n inimă-i aude un dulce glas de-argint

Ca sunetu-unui clopot prin noapte aiurind.
Magul își răzgândește-a călugărului soarte!
— E-aieva acea ființă, visele-ți nu te mint,
Dar nu-i aci în lume... E sufletu-unei moarte,
Pe care-nsă eu însumi pot ca să-l reaprind.
Pot s-o topese în forma de lut care s-o poarte
Și idealu-eteric în lut eu pot să-l prind,
Dar nu aici. — Aicea de viață n-are parte;
Vom merge-n lumea unde trăiește mai departe.
[1872]

* **MEMENTO MORI**

(Panorama deșertaciunilor)

Turma visurilor mele eu le pasc ca oi de aur,
Când a nopții întunerec – înstelatul rege maur – Lasă
norii lui molateci înfoiați în pat ceresc,
Iară luna argintie, ca un palid dulce soare,
Vrăji aduce peste lume printr-a stelelor ninsoare,
Când în straturi luminoase basmele copile cresc.
Mergi, tu, luntre-a vieții mele, pe-a visării lucii valuri,
Până unde-n ape sfinte se ridică mândre maluri,
Cu dumbrăvi de laur verde și cu lunci de chiparos,
Unde-n ramurile negre o cântare-n veci suspină,
Unde sfinții se preîmplă în lungi haine de lumină,
Unde-i moartea cu-aripi negre și cu chipul ei frumos.
Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei visuri fericite,
Alta-i lumea cea aieva, unde cu sudori muncite
Tu încerci a stoarce lapte din a stânței coaste seci;
Una-i lumea-nchipuirii cu-a ei mândre flori de aur,
Alta unde cerci viața s-o-ntocmești, precum un faur
Cearc-a da fierului aspru forma cugetării reci.
Las' să dorm... să nu știu lumea ce dureri îmi mai
păstrează.
Îmbătat de-un cântec vecinic, îndrăgit de-o sfântă raza,

Eu să văd numai dulceață unde alții văd necaz,
Căci ș-așa ar fi degeaba ca să văd cu ochiul bine:
De văd răul sau de nu-l văd, el pe lune tot rămâne
Și nimic nu-mi folosește de-oi cerca să rămân treaz.
N-au mai spus și alții lumii de-a ei rele să se lase
Cine-a vrut s-asculte vorba? Cine-aude?
Cui îi pasă? Toate au trecut pe lume, numai răul a rămas.
O, acele uriașe, însă mute piramide
Cari stau ca veacuri negre în pustiuri împietrite
Câte-au mai văzut și ele – ce-ar vorbi, de-ar avea glas!
Când posomorâtul basmu – vechea secolilor strajă
Îmi deschide cu chef de-aur și cu-a vorbelor lui vrajă
Poarta naltă de la templul unde secolii se torc-
Eu sub arcurile negre; cu stâlpi nalți suiți în stele,
Ascultând cu adâncime glasul gândurilor mele,
Uriașa roat-a vremii înapoi eu o întorc
Și privesc... Codrii de secol, oceane de popoare
Se întorc cu repejune ca gândirile ce zboară
Și icoanele-s în luptă – eu privesc și tot privesc
La vo piatră ce însamnă a istoriei hotară,
Unde lumea în căi nouă, după nou cântar măsoară
Acolo îmi place roata câte-o clipă s-o opresc!
Colo stau sălbateci negri cu topoarele de piatră.
În pustiu aleargă vecinic, fără casă, fără vatră,
Cap de lup e-a lor căciulă, pe-a lor umeri; piei de urs;
Colo-nchină idolatrul nențeslesul foc de lemne,
Colo magul lui îi scrie pe o piatră strâmbe semne
Să nu poat-a le-nțelege lungul secolilor curs.
Babilon, cetate mândră cât o țară, o cetate
Cu muri lungi cât patru zile, cu o mare de palate
Și pe ziduri uriașe mari grădini suite-n nori;
Când poporul gемеa-n piețe l-a grădinei lungă poală
Cum o mare se frământă, pe când vânturi o răscoală,
Cugeta Semiramide prin dumbrăvile răcori.

Acel rege – o lume-n mâna-i – schimbătoarea lui gândire
La o lume dă viață, la un secol fericire
Din portalele-i de aur ca un soare răsărea,
Dar puternica lui ură era secol de urgie;
Ce-i lipsea lui oare-n lume chiar ca Dumnezeu să fie?
Ar fi fost Dumnezeu însuși, dacă – dacă nu murea.
Asia-n plăceri molateci e-mbătută, somnoroasă.
Bolțile-s ținute-n aer de colonne luminoase
Și la mese-n veci întinse a culcat Sardanapal;
Și sub degete măiestre arfele cugetă mite,
După plac și-mpart mesenii a cântării flori uimite,
Vinuri dulci, – mirositoare și femei cu chipul pal.
Azi? Vei rătăci degeaba în pustia nisipoasă:
Numai aerul se-ncheagă în tablouri mincinoase,
Numai munții, garzi de piatră stau și azi în a lor post;
Ca o umbră asiaticul prin pustiu calu-și alungă,
De-l întrebi: unde-i Ninive? el ridică mâna-i lungă,
— Unde este? nu știu, zice, mai nu știu nici unde-a fost.

*

Vezi Iordanul care udă câmpii verzii Palestine:
Dintre vii cu struguri de-aur se ridic mândre coline,
Pe Sion, templul Iehovei, o minune, îl privim;
Codrii de maslin s-amestec printre lunci de dafin verde,
Chidron scaldă-n unda-i clară ierburi mari – ș-apoi se
pierde

În cetatea ce-n văi doarme – miticul Ierusalim.
Și în Libanon văzut-am rătăcite câprioare
Și pe lanuri secerate am văzut mândre fecioare,
Purtând pe-umerele albe auritul snop de grâu;
Alte vrând să treacă apa cu picioarele lor goale
Ridicăruș rușinoase și zâmbind albele poale,
Turburând cu pulpe netezi fața limpedelui râu.
Am văzut regii Iudecei în biserica măreață,

Unde marmura în arcuri se ridică îndrăzneță
Și columnele înalte cătră cer pare c-arat';
Văzui pe David în lacrimi rupând haina lui bogată,
Zdrobind arfa-i sunătoare de o marmură curată,
Genunchind să-i ierte Domnul osânditul lui păcat.
Solomon, poetul-rege, tocmind glasul unei lire
Și făcând-o să răsune o psalmodică gândire,
Moaie-n sunetele sfinte degetele-i de profet;
El cânta pe împăratul în hlamidă de lumină.
Soarele stetea pe ceruri, auzind cântarea-i lină,
Lumea asculta uimită glasu-i dulce și încet.
Dar ieșind din templul sacru lasă gândul lui să cadă,
Căci amorul îl așteaptă cu-a lui umeri de zăpadă,
Raze moi în ochii negri – el dă lirei alt acord:
Căci femeile-l așteaptă cu șireata lor zâmbire,
Brune unele ca gânduri din poveștile asire,
Alte blonde cu păr de-aur – vise tainice de Nord.
Dar venit-a judecata, și de sălcii plângătoare
Cântărețul își anină arfa lui tremurătoare;
În zădar rugați peirea – muri se năruie și cad!
Cad și scări, ș-aurite arcuri, grinzi de cedru, porți de-
aramă,

Soarele privește galben peste-a morții lungă dramă
Și s-ascunda în nori roșii, de spectacol speriat.
Și popor și regi și preoți îngropați-s sub ruine.
Pe Sion templul se sparge – niciun arc nu se mai ține,
Azi grămezi mai, sunt de piatră din cetatea cea de ieri.
Cedri cad din vârf de munte și Livanul pustiește,
Jidovimea risipită printre secolii rătăcește
În pustiu -se-nalță-n soare desfrunziții palmieri...
O, lăsați să moi în ape oceanici a mea liră!
Să-mbrac sunetele-i dalbe cu a undelor zâmbire,
Cu-ale stelalor icoane, cu a cerului azur;
Să înalț munții Greciei, scânteind muiați de soare,

Cu dumbrave prăvălite peste vaste răzătoare
Și cu stânci încremenite printre nouri de purpur.
Peste văile adânce repezite-n regioane
Nourate; stau ținute templele multicolore,
Parcă munții-n braț de piatră le ridică și le-arat
Zeilor din ceriuri. Vulturi peste văi înnegurate,
Grei atârnă cu întinse aripi și priviri ținute
Supra lumii ce sub dânșii stă adânc; împrăștiat.
Astfel Grecia se naște din întunecata mare.
Poartă-n ceruri a ei temple s-a ei sarcini de ninsoare,
Cer frumos; adânc-albastru, străveziu, nemărginit;
Din colanele de dealuri se întind văile pline
De dumbrave; de izvoare și de râuri cristaline,
Cari lunec zdromaticate pe-a lor bulgări de granit.
Și din turmele de stânce, risipite cu splendoare
Pe-ntinsori de codri negri rupeți de râuri sclipitoare,
Vezi oraș cu dome albe strălucind în verde crâng.
Marea lin cutremurându-și fața, scutur-a ei spume,
Repezind pe-alunecuşul undelor de raze-o lume,
Jos la poarta urbei mândre a ei sunete se frâng.
Mai albastră decât cerul, purtând soarele pe față,
Ea reflectă-n lumeari clară toată Grecia măreață.
Câteodată se-ncrețește și-și întunec-al ei vis
Nimfe albe ca-zăpada scutur ap-albastră, caldă,
Se împrășcă-n joacă dulce, mlădiindu-se se scaldă,
Scuturându-și părul negru, înecându-se de răs.
Și pe valuri luminoase oceânul lin le saltă;
Orice undă lingusește arătarea lor cea naltă,
Pe nisipul cald le-aruncă marea-n jocu-i luminos;
Oceanicele corpuri, ca statuie de ninsoare,
Ștrălucesc în părul negru, ce și-l uscă ele-n soare.
Pe-a lor perini nisipoase lenevite lănguros.
Apoi fug să-mpopuleze verdea noapte dumbrăvană.
Și vorbind mărgăritare culeg flori în a lor goană.

Dintr-o tuf-ivește Satyr capu-i chel, barba-i de țap,
Lungi urechi și gura-i strâmbă, cârnu-i nas. — De sus își
stoarce

Lacom poamă neagră-n gură – pituliș prin tufe-o-ntoarce,
Se strâmbă de râs și-n fugă se dă vesel peste cap.

Albe trec în balta neagră prin a trestiei verdeață:

De o cracă pe-ape-ntinsă una-și spânzur-a ei brațe,

Mișcă-n, aer, peste unde fructul mării de omăt;

Altele pe spate-ntinse cu o mână-noată numa,

Cu cealaltă rupând nuferi, plini de-o luminoasă spumă,

Pun în păr și ca-necate liniștit plutesc și-ncet.

Crengă lin îndoiaie Eros – schimă face; ce văzând-o

Ele-urmează în tăcere abia apa sfâșiind-o...

Într-o tufă, sub un brustur doarme Satyr, beat de must...

Chicotind, a lui ureche cu flori roșii o-ncoroană.

Lunca râde de răsună verdea noapte dumbrăvană

Ele pier prin bolți de frunze, pe-un drum verde și îngust...

Înserează și apune greul soare-n văi de mite.

Cu un roș fir de jeratic culmi de munte sunt tivite,

Lunga lor fulgerătură în senin a-ncremenit.

Marea aerului caldă, stelele ce-ntârzii line,

Limba râurilor blândă, ale codrilor suspine,

Glasul lumii, glasul mării se-mpreună-n infinit.

Codrii aiurează negri sub a stelelor povară.

Râuri calde ca și sara apa-n arcuri o coboară,

Prăvălind-o purpurie peste scările de stânci;

În albastru-adâne, în marea cerului cea liniștită,

Răpăd munții cu tărie fruntea lor încremenită

Și, în valuri verzi de grâne îmblă văile adânci.

Printre cremenea crăpată, din bazaltul rupt de ploaie,

Ridica copaci monastici, trunchii ce de vânt se-ndoaie,

Scoțând veche rădăcină din pietrișul sfărâmat;

Un vultur s-agață mândru de un pisc cu fruntea nins:

Nouri lunecă pe ceruri flota lor de vânt împinsă

Și răsună-n noaptea lumei cântul mării blând și mat.
Și atuncea peste ape fața sfânt-a lunei pline
Își ridică discul splendid în imperiul de lumine,
Mării mândre poleindu-i pânzăriile-i de-azur.
Ea adoarme-ale ei spume, ca mărgăritarul, sure,
Nisipișul strălucește, râuri scapără-n pădure – În oraș,
lumini ca stele presărate-n mii de muri.

Și-n poiana ce ridică nalții trunchi cu frunze rare,
Raza lunei alb părează umbra verde din cărare,
Filomela împle codrii cu suspine de-amoroși.
Joe preschimbă în tânăr, cu imobili ochi sub gene,
Pândea umbra mlădioasă unei fete pământene
Ei se văd, ca să se mire, cum de sunt așa frumoși.
A fi râu e-o fericire, căci în nopțile-argintie
Câte grații tănuite se descopăr, i se-mbie
Și ascultă cu iubire tot ce valurile-i mint.
Lui i se descopăr nimfe de-o marmoree zăpadă,
Ce în apa lui cea clară cursului se lasă pradă,
Duse de obraznici unde cu glăscioare de argint
Și cuminți frunzele toate își comunică misteruri.
Surâzând, clipind ascultă ochii de-aur de pe ceruri,
Crengile rele imitează pân' și zgomotul de guri
A cărărilor pierdute de pe valea cu izvoare.
De s-ar ști... câte mâni albe rupe-ar flori mirositoare,
Câte buze ar închide gândul sântelor păduri!
Cine are-urechi s-audă ce murmur gurile rele
Și vorbărețele valuri și prorocitoare stele
De-ale grațiilor amoruri, de-ale nimfelor iubit;
Cine-ascultă și nu-nstrună arfa-i de cântări bogată,
Căci comori de taine-ascunde orice râu... Lunca ingrată
De-ar șopti, viața-i toată n-ar sfârși de povestit.

.....
Dar în camera îngustă lângă lampa cea cu oliu
Palid stă cugetătorul, căci gândirea-i a în doliu:

În zădar el grămădește lumea într-un singur semn,
Acel semn ce îl propagă el în taină nu îl crede,
Adâncit vorbește noaptea cu-a lui umbră din părete
Umbră-și râde, noaptea face, mută-i masa cea de lemn.
Orbul sculptor în chilie pipăie marmura clară.
Dalta-i tremură... înmoaie cu gândirea-i temerară
Piatra rece. Netez iese de sub mână-i un întreg
Ce la lume își arată palida-i, eterna-i fire,
Stabilă-n a ei mișcare, mută-n cruda ei simțire
O durere-ncremenită printre secolii ce trec.
Iar pe piatra prăvălită, lângă marea-ntunecată
Stă Orfeu – cotul în razim pe-a lui arfă sfărâmată...
Ochiu-ntunecos și-ntoarce și-l aruncă aiurind
Gând la stelele eterne, când la jocul blând al mării.
Glasu-i, ce-nvase stânca, stins de-aripea disperărei,
Asculta cum vântu-nșală și cum undele îl mint.
De-ar fi aruncat în chaos arfa-i de cântări înflată,
Toată lumea după dânsa, de-al ei sunet atârnată,
Ar fi curs în văi eterne, lin și-ncet ar fi căzut...
Caravane de sori regii, cârduri lungi de blonde lune
Și popoarele de stele, universu-n rugăciune;
În migrație eternă de demult s-ar fi pierdut.
Și în urmă-le-o vecie din nălțimi abia-văzute
Și din sure văi de chaos colonii de lumi pierdute
Ar fi izvorât în râuri într-un spaț despulcat;
Dar și ele-atrase tainic ca de-o magică durere
Cu-a lor roiuri luminoase după-o lume în cădere
S-ar fi dus. Nimic în urmă – niciun atom luminat
Dar el o zvârli în mare... Și d-eterna-i murmurire
O urmă ademenită toată-a Greciei gândire,
Împlând halele oceanici cu cântările-i de-amar.
De-atunci marea-nfiorată de sublima ei durere,
În imagini de talazuri, cânt-a Greciei cădere
Și cu-albastrele ei brațe țărmi-i mângâie-n zădar

Dar mai știi?... N-auzim noaptea armonia din pleiade?
Știm de nu trăim' pe-o lume, ce pe nesimțite cade?
Oceanele-nfinirei o cântare-mi par c-ascult.
Nu simțim lumea pătrunsă de-o durere lungă, vană?
Poate-urmează-a arfe-antice suspinare-aeriană,
Poate că în văi de chaos ne-am pierdut de mult... de mult.

*

Sau ghicit-ați vreodată ce socoate-un mândru soare
Când c-o rază de gândire ține lumi ca să nu zboare,
Să nu piard-a lor cărare, să nu cadă-n infinit?
Zvârcolindu-se aleargă turburate și rebele
Și să frâng-ar vrea puterea ce le farmăcă pre ele
Și s-alerge-ar vrea în caos de-unde turburi au ieșit.
Vecinicia cea bătrână, ea la lumi privea uimită.
Mii.. De ani cugetă-n minte la enigma încâlcită
Care spațiul i-o prezintă cu-a lui lumi și cu-a lui legi;
Și din secolii ce trecură ea s-apucă să adune
Toată viața și puterea, sucul tot de-nțelepciune
Și să pune să zideasc-un uriaș popor de regi.
Și atunci apare Roma în uimita omenire.
Gânduri mari ca sori-n caos a puternica-i gândire
Și ce zice-i zis pe veacuri, e etern, nemuritor;
Iar popoarele-și îndreaptă a lor suflete mărețe,
A lor fapte seculare, uriașele lor viețe,
După căi prescrise-odată de gândirea-ăstui popor.
Auzit-ați de-mpărații stând pe tron cu trepte multe?
Fruntea-ncinsă în luceferi făcea lumea să-i asculte,
Vorba lor era o rază în viața lumii-ntregi,
Țări bogate și-nflorite, mări vuinde-n adormire,
Cetăți vechi, popoare mândre stau sub falnica-i domnire
Și cezarii-mpart pământul în Senatul cel de regi.
Pe sub arcuri triumfale trece mândru-nvingătorul
Și-amețit abia aude cum vuiește surd poporul,

Cum a mării glasuri multe se repetă, gem și fug;
Iar la carul lui de aur, cu coroane pe-a lor frunte
Și înfrânți de uimilire, cu priviri stinse și crunte,
Regii țărilor învinse gem cu greu trăgând în jug.
Roma arde și furtuna chiuind în ea se scaldă
Și frământă-n valuri roșii marea turbure și caldă
Și aruncă-n loc de spume nori de fum scânteii și vânt:
Și în nunta ei grozavă turnuri negre ea aprinde
Și făcliile-uriae cătră stele le întinde...
Evul arde – Roma este oceanicu-i mormânt.
Norii sunt o spuză-n ceruri și prin ei topite stele.
Și, ca oceanul negru răscolit de visuri grele;
Urbea își frământă falnic valuri mari de fum și jar;
Din diluviul de flăcări, lung întins ca o genune,
Vezi neatins cu arcuri de-aur un palat ca o minune
Și din frunte-i cântă Neron... cântul Troiei funerar.
Lângă râuri argintoase, care mișcă-n mii de valuri
A lor glasuri înmiite, printre codri, printre dealuri,
Printre bolți săpate-n munte, lunecând întunecos,
Acolo-s dumbrăvi de aur cu poiene constelate,
Codrii de argint ce mișcă a lor ramuri luminate
Și păduri de-aramă roșă răsunând armonios.
Munți se-nalță, văi coboară, râuri limpezesc sub soare,
Purtând pe-albia lor albă insule fermecătoare,
Ce par straturi uriae cu copacii înfloriți
Acolo Dochia are un palat din stânce sure,
A lui stâlpi-s munți de piatră, a lui streșin-o pădure,
A cărei copaci se mișcă între nouri adânciți.
Iar o vale nesfârșită ca pustiiile Saharei,
Cu de flori straturi înalte ca [și] oaze zâmbitoare,
Cu un fluviu care poartă a lui insule pe el,
E grădina luminată a palatului în munte
A lui scări de stânci [înalte] sunt crăpate și cărunte,
Iar în halele lui negre strălucind ca și oțel

Sunt păduri de flori, căci mari-s florile ca sălci pletoase
Tufele cele de roze sunt dumbrave-ntunecoase,
Presărate ca cu lune înfoiete ce s-aprind;
Vioarelele-s ca stele vinete de dimineață,
Ale rozelor lumine împlie stânca cu roșeață,
Ale crinilor potire sunt ca urne de argint.
Pintre luncile de roze și de flori mândre dumbrave
Zbor gândaci ca pietre scumpe, zboară fluturi ca și nave,
Zidite din nălucire, din colori și din miros
Curcubău sunt a lor aripi și oglindă diamantină,
Ce reflectă-n ele lumea înflorită din grădină,
A lor murmur împlie lumea de-un cutremur voluptos.
Într-un loc crăpată-i bolta, cu-a ei streșin-arboreasă
Și printr-înșă-n cer vezi luna trecând albă și frumoasă
O regină jună, blondă și cu brațe de argint,
Ce unesc încrucișate a ei mantie-nstelată
Și albastră peste pieptu-i alb, ca virgină zăpadă,
Ochii ei cei mari albaștri peste nori aruncă blând,
Cari se-ntind albi ca zăpada și ca straturi argintoase
Oferindu-i flori de aur și viole-ntunecoase;
Ea din când în când plivește câte una, aruncând
Flori de neauă peste ape ce alerg fulgerătoare,
Raze albe peste lumea văilor celor în floare,
Dungi de-argint în verzii codri, duioșie pe pământ.
Dar un nor pe ceruri negru se înalță și se-ncheagă.
Se formează, -ncremenește și devine-o domă-ntreagă.
Plin de umbra de colonne ce-l înconjură-mprejur;
Prin columnele-i mărețe trece câte-o rază mată,
A lui cupolă boltită a cu-argint înconjurată,
Pe arcatele-i ferestre sunt perdele de azur.
Luna înspre ea îndreaptă pasuri luminoase, -ncete,
Diadem de topiți aștri arde-n blondele ei plete,
Încălzind aerul serei, strălucindu-i fruntea ei;
Ale domei scări negrite se-nsenin – ca neaua-

Sara intră-n domă. Ard colonne sub lumina ei cea clară
Și-și aruncă unu-ntr-altul umbra neagră dintre ei.
Stelele în câduri blonde pe regină o urmează,
Aerul, în unde-albastre, pe-a lor cale scânteiază
Și rămân întunecate nalte-a cerurilor bolți;
Doma strălucește-n noapte ca din marmură zidită,
Prin o mreajă argintoasă ca prin vis o vezi ivită,
A ei scări ajung din ceriuri a stâncimei negri colți.
Iară fluviul care taie infinit-acea grădină
Desfășoară-în largi oglinde a lui apă cristalină,
Insulele, ce le poartă, în adâncu-i nasc și pier;
Pe oglinzile-i mărețe, ale stelelor icoane
Umede se nasc în fundu-i printre ape diafane,
Cât uitându-te în fluviu, pari a te uita în ceri.
Și cu scorburile de tămâie și cu prund de ambră de-aur,
Insulele se înalță cu dumbrăvile de laur,
Zugrăvindu-se în fundul râului celui profund,
Cât se pare că din una și aceeași rădăcină
Un rai dulce se înalță, sub a stelelor lumină,
Alt rai s-adâncește mândru într-al fluviului fund.

Pulbere de-argint pe drumuri, pe-a lor plaiuri verzi – [o ploaie-]

Snopi de flori cireșii poartă pe-a lor ramuri ce se-ndoaie
Și de vânt scutură grele omătul trandafiriu
A-nfloririi lor bogate, ce mânat se grămădește
În troiene de ninsoare, care roză strălucește,
Pe când sălcii argintoase tremur sânte peste râu.
Aeru-i văratic, moale, stele izvorăsc pe ceruri,
Florile-izvorăsc pe plaiuri a lor viață de misteruri,
Vântu-ngreunând cu miros; cu lumini aerul cald;
Dintr-un arbore într-altul mreje lungi diamantine
Vioriu sclipesc suspinse într-a lunei dulci lumine,
Rar și diafan țesute de painjeni de smarald.
Pe când greieri, ca orologii, răgușit pin iarbă sună,

De pe-un vârf de arbor mândru Țes în nopțile cu lună
Pod de pânză diamantină peste argintosul râu,
Și cât ține podul mândru, pintre pânza-i diafană,
Luna râul îl ajunge și oglinda lui cea plană
Ca-ntr-o mândră feerie strălucește vioriu.
Peste podul cel ușure, zâna Dochia frumoasă
Trece împletindu-și părul cel de-auree mătasă,
Albă-i ca zăpada noaptea, corpul ei e mlădîet,
Aurul pletelor strecoară prin mânuțele-i de ceară
Și prin haine argintoase străbat membrele-i ușoare,
Abia podul îl atinge mici picioarele-i de-omăt.
Trece râul și ușoară nalte scări de stânci ea suie
La ivirea-i zi se face în spelunci de cetățuie,
Ca o zi ea intră mândră în palatul ei de stânci;
Luna e plină de raze – sub căldura-i – argintoase,
Orice stea e-o piatră scumpă— iară florile focose,
Giuvaeruri umezite cu luminile adânci.
Umede tremur lumine pe boltirea cea albastră.
Zâna Dochia cu glasul ei cheamă o pasăre măiastră,
Ce zburând prin aer vine cu-a ei pene de păun;
Când acea pasăre cântă, lumea râde-n bucurie,
Pe-umărul cel alb o-așează și coboară-n văi aurie;
Unde-a râului lungi unde pintre papură răsun:
Într-o luntre – lemn de cedru – ce ușor juca pe valuri,
Zâna Dochia se suie dezlegând-o de la maluri
Și pe-a fluviului spate ea la vale îi dă drum;
Repede luntrea aleargă spintecând argintul apei,
Culcată pe jumătate, Dochia visa, frumoasă,
Și la luntrea ei bogată lebede se-nham-acum.
Dar din ce în ce coboară râul lat, el s-adâncește
În păduri întunecate, unde apa-abia sclipește,
Mai agiunsă de a lunii raze doar din când în când;
Tot mai nalți trunchii pădurii ca stâlpi mari și suri se
urcă,

Pân-ajung de a lor ramuri în bolți mândre se încurcă,
Pân-acopăr cu-aste arcuri fluviul lat și profund.
Ca prin bolțile crăpate unei gotice ruine,
Mai străbat prin bolți de frunze razele lunei senine,
Împlând p-ici, pe colo râul cu fulgerătoare dungi;
Pe-umărul Dochiei mândre cântă pasărea măiastră,
Valuri râd și-ntunecoasă mână lumea lor albastră,
Repezind luntrea bogată pe șiroiurile lungi.
Pin pădurile de basme trece fluviul cântării.
Câteodată între codri el s-adună, ca a mării
Mare-oglină, de stânci negre și de munți împiedecat
Ș-un gigantic lac formează, într-a cărui sân din soare
Curge aurul tot al zilei și îl împle de splendoare,
De -poți număra în fundu-i tot argintul adunat.
Apoi iar se pierde-n codrii cu trunchi groși cu frunza
deasă,

Unde-n arborul din mijloc e vrăjita-mpărăteasă,
Unde-n sălcii mlădioase sunt copile de-mpărat;
Codrul – înaintea vrajei o cetate fu frumoasă.
A ei arcuri azi îs ramuri, a ei stâlpi sunt trunchiuri
groase,

A ei bolți streșini de frunze arcuite-ntunecat.
Sara sună glas de bucium și cerboaice albe-n turme
Pin cărările de codru; pe de frunze-uscate urme,
Vin rupând verzile crengi cu talangele de gât;
Și în mijlocul pădurii ocolesc stejarul mare
Pân' din el o-mpărăteasă iese albă, zâmbitoare,
Pe-umăr gol doniță albă – stemă-n părul aurit.
Din copaci ies zâne mândre, de-npărat frumoase fete,
Ținând donițe pe umeri; gingașe; nalt-mlădiete,
Albe trec pin umbra verde, la cerboaice se înclin;
Ce sub dulcile lor mâne își oferă răbdătoare
Ugerele lor împlute, și în doniți sunătoare
Laptele-n cadență curge, codru-implând c-un murmur lin.

Luntrea cea de lebezi trasă mai departe; mai departe
Fuge pe-albele oglinde ale apei ce se-mparte
Sub a luntrei plisc de cedru în lungi brazde de argint
Și din ce în ce mai mândre, mai înalte mai frumoase
Sunt pădurile antice – ele-ngroapă-ntunecoase
Cu-a lor vârfuri munții mândri, stâncile ce-n cer se-ntind.
Cât de lat să miște-un fluviu ale apei lui revolte,
Arbori de pe mal deasupra-i se ajung în mândre bolte,
Ramurile se-ntrețese, crengile se împletesc;
Frunza deasă smâlțuiește nalta, verdea boltitură,
Râu-n vecinica lui umbră în adânc suspină, cură...
Pea-a lui maluri înflorite cai în umbră rătăcesc.
Soarele trecând pe codri a lui roată de-aur moale,
Vârfurile verzi de codri le îndoaie-n a lui cale,
Și sosind la vreo luncă însuși el vede mirat
Ce departe e pământul și ce nalți trunchii pădurii,
Și deși călătorește pe-a lor vârfuri, totuși murii – Bolțile
groase de frunze – a lui raze nu străbat.

Lâng-izvoarele-nflorite pasc cai albi c-a mării spume
Zi ori noapte nu văzură de când sunt pe-această lume,
Luna sănătă, stele de-aur, soare alb și zâmbitor,
Pentru ei necunoscute-s. Umbra verde clarobscură
Și mirositorul aer, fluvii ce sclipinde cură
În adâncile dumbrave pintre țărmi plini de flori
Astea numai le cunosc ei. — Coamele flutur c-argintul,
Ca la lebede se-ndoaie gâtul lor, iară pământul
Abia-atins e de picioare potcovite cu-aur roș;
Colo-n umbra îndulcită de miroase-mbătătoare,
Capul mic ei și-l ridică, nări înflând spre depărtare
Și urechea ascuțind-o glas de-aud prin arbori groși.
Luntrea cea de lebezi trasă, mai departe, mai departe
Fuge pe-albele oglinde ale apei și se-mparte
Sub a luntrei plisc de cedru în lungi brazde de argint;
Și deodată zi se face – un ocean de lumină

Fluviul a ieșit din codri în câmpii fără de fine,
Care verzi și înflorite, mândre-n soare se întind.
Dar cât ține răsăritul se înalț-un munte mare
El de două ori mai nalt e decât depărtarea-n soare
Stâncă urcată pe stâncă, pas cu pas în infinit
Pare-a se vrea – iar fruntea-i, cufundată-n înălțime,
Abia marginile-arată în albastra-ntunecime:
Munte jumătate-n lume – jumătate-n infinit.
Iar în pieptu-acestui munte se arat-o poartă mare
Ea: înalt este boltită și-ntră-adânc în piatra tare,
Iar de pragu-i sunt unite nalte scări de negre stânci,
Cari duc adânc în valea cea de-acol-abia văzută
Și-n pădurile umbroase cu-adâncimi necunoscute,
Și-n câmpii unde mii râuri s-argintesc plane ș-adânci.
Pe acea poartă din munte iese zori în coruri dalbe,
Ridicându-se în cerul dimineții dulci, rozalbe,
Pe-acolo soarele-și mână car cu caii arzători,
Pe-acolo noaptea răsare blonda lună argintoasă
Și popoarele de stele iese-n roiuri luminoase,
Și pe cer se împrăștie ca de aur sfinte flori.
Zei Daciei acolo locuiau – poarta solară
În a oamenilor lume scările de stânci coboară
Și în verdea-ntunecime a pădurilor s-adun;
Și pe negre stânci trunchiate stau ca-n tron în verdea

lume

Și din cupe beau auroră cu de neguri albe spume,
Pe când mii de fluvii albe nasc în umbră și răsun.
Câteodată-un corn de aur ei răsună-n depărtare,
Trezind sufletul pădurii, codrilor adânci cântare,
Cheamă caii lor ce-aleargă cu-a lor coame-mflate-n vânt;
Vin în herghelii de neauă, pe cărări de mult bătute
Și pe ei zeii încalic străbătând pe întrecute
Codrilor nalt întuneric, făr' de capăt pe pământ.
Dar adesea pe când caii dorm în neagră depărtare,

Luna, zâna Daciei, vine la a zeilor serbare;
Soarele, copil de aur al albastrei sfinte mări,
Vine ostenit de drumuri și la masă se așază.
Aerul se aurește de-a lui față luminoasă,
Sala verde din pădure strălucește în cântări.
Și ca zugrăviți stau zeii în lamina cea de soare.
Părul lor cel alb lucește, barba-n brâu li curge mare,
Creții buzei lor să numeri poți în aerul cel clar;
Hainele întunecate albe par în strălucire
Și ei râd cu veselie l-a păharelor ciocnire,
Iară luna rușinoasă pe sub gene s-uită rar.
Haina lungă și albastră e cusută numa-n stele.
Iară albi sâni de neaună strălucesc, cu de mărgele
Și mărgăritare salbă, pe un fir de aur prins;
Păru-i lung de aur galbăn e-mpletit în cozi pe spate,
Ochii ei căprii se uită la cerescu-i mândru frate
Și de melancolici gânduri al ei suflet e cuprins.
Înainte de plecare – ea, doinind din frunză, cheamă
Zimbrii codrilor cei vecinici, li desmiardă sura coamă.
Li îndoiaie a lor coame, pe grumaz îi bate lin
Și pe frunți ea îi sărută, de rămân steme pe ele,
Apoi urcă negrul munte, pe șivoaiele de stele,
Lin alunecă ș-alene drumul cerului senin.
Îndărătu-acelui munte, infinita întinsoare
E frumoasa-mpărăție [mândră] a sântului soare
Și pe coaste sunt palate, ce din verzile grădini
Strălucesc marmora albă, și senină ca zăpada,
Cu intrări în veci deschise, cu scări netezi, colonade
Lungi de marmure ca ceara în lungi bolte se îmbin.
Pe-a ferestrelor mari [arcuri] sunt lăsate largi perdele,
Mreje lungi de aur rumăn – au țesut ani mulți la ele
Mânile aurorei albe. Aeru-i de diamant,
El plutește-n unde grele de miroase-mbătătoare
Peste văile ca râuri desfășurate sub soare,

Pe dumbrăvi cu rodii de-aur, peste fluvii de brilliant.
Și oștiri de flori pe straturi par a fi stele topite,
Fluturi ard, sclipesc în soare, orbînd ochii ce îi vede,
Ca idei scăldate-n aur și-n colori de curcubău;
Pe grădinile-nflorite, peste mândrele dumbrave
Norii mișcă sus în ceruri înfoiatele lor nave
Rostre de jeratec ș-a-ur, vele lungi de curcubău.
A-mpăratului de soare bolți albastre și cu stele
Se ridică-n caturi nalte tot castele pe castele.
Cu ferești de aur d-Ofir, cu oglinzi de diamant,
Cu scosuri de [albe] marmuri, cu covoare de purpură;
Printre mândrele coloane o cântare blând murmură
E un vînt cu suflet [dulce] într-un aer de brilliant.
Și nici umbra nu se prinde d-atmosfera radioasă.
Ca prin apă cristalină trec cu frunțile frumoase,
Trec a soarelui copile printre aerul cel cald;
A lor păr e ca și ambra, ca și crinul a lor față,
Abia-atinse-s a lor umbre de o tainică roșată
Auroră trandafirie prin ferestre de smarald.
Într-o lume fără umbră e a soarelui cetate,
Totul e lumină clară, radioasă voluptate,
Florile stau ca topite, râurile limpezi sunt;
Numai colo în departe și-n albastră depărtare
Ale zorilor grădine [clar] se văd strălucitoare,
Cu boschetele de roze și cu crinii de argint.
Acolo sunt lacuri limpezi, rumene în a lor fire,
De-a grădinilor de roze tăinuită oglindire,
Și din curtea argintie zorile rîzînde ies;
Haine verzi și transparente coprind membrele rozalbe
Și în lac ele aruncă roze cu mânuțe albe,
Netezind a lor sprîncene, dînd din frunte părul des.
Într-o dulce și umbroasă, viorie atmosferă,
Se ridică dintre lunce, cu-a ei cupole de ceară
Închegate ca din umbră verde și argint topit,

Transparând prin diamantoasă fină de paingân pânză,
Monastirea alb-a lunei ce prin lunci va să s-ascunză,
Cu cologne-nconjurată de a viței-ncolăcit.
Ai grădinei arbori mândri cu întunecatul verde
Conjurați s-acoperiți-s cu-iederă ce-n vârf se pierde;
Mișcând: florile ei albe – flamuri cu-nfloriții creți
Și în muri de frunzi lucinde, și în scări de flori pendente
Și în poduri legănate de zefire somnolente
Dintr-un arbore într-altul iedera trece măreț.
Spânzură din ramuri nalte vițele cele de vie,
Struguri vineți și cu brumă, poamă albă curie,
Și albine roitoare luminoasă miere sug;
Caii lunei albi ca neaua storc cu gura must din struguri
Și la vinul ce-i îmbată pasc mirositorii ruguri
Și în sara cea eternă veseli nechezând ei fug.
Și în monastirea lunei cu-argintoasă colonadă,
Vezi cum trece ea frumoasă – corpu-i dulce de zăpadă,
Umerii, cu-a lor lumine, par de aur moale blond,
Abia corpul coperit e de-un gaz moale ce transpare
Astfel. Trece ea frumoasă, cu-a ei brațe sclipitoare,
Reflectată-n mii oglinde de pe muri și din plafond.
Și-n odăile înalte din frumoasa monastire
Sunt pe muri tablouri mândre, nimerită zugrăvire
Ale miturilor dace, a credinței din bătrâni;
Pin grădini cu albe-izvoare sunt a lunei dulci amoruri,
Sau palate argintoase unde zori trăiesc în coruri,
Sau pădurea cea vrăjită cu frumoasele-i regini.
Ăsta-i raiul Daciei veche, -a zeilor împărăție:
Într-un loc e zi eternă – Sara-n altu-n vecinicie,
Iar în altul, zori eterne cu-aer răcoros de mai;
Sufletele mari viteze ale-eroilor Daciei
După moarte vin în șiruri luminoase [ce învie]
Vin pin poarta răsăririi care-i poarta de la rai.
Colo Dunărea bătrână, liberă-ndrăzneță, mare

C-un murmur rostogolește a ei valuri gânditoare
Ce mișcându-se-adormite merg în marea de amar;
Astfel miile de secoli cu vieți, gândiri o mie,
Adormite și bătrâne s-adâncesc în vecinicie
Și în urmă din izvoare timpî răcori și clari răsar.
Dar pe-arcade negre-nalte ce molatec se-nmormântă
În a Dunării lunge valuri ce vuiesc și se frământă,
Trece-un pod – un gând de piatră repezit din arc în arc
Valurile-nfuriate ridic frunțile răstite,
Și izbind cu repejune arcurile neclintite,
Gem, picioarele le scaldă la stâncosul lor monare.
Peste pod cu mii de coifuri trece-a Romei grea mărire
Soarele orbește-n ceruri de a armelor lucire,
Scuturi ard, carăle treier și vuiesc asurzitor;
Iar Saturn, cu fruntea ninsă stând pe steaua-i alburie
Și-aruncând ochii lui turburi peste-a vremii-mpărăție,
Aiurind întreabă lumea: – Și aceia-s muritori?
Colo unde stau Carpații cu de stânci înalte coaste,
Unde paltinii pe dealuri se înșir ca mândră paste,
Munții țeapăna lor frunte o suiau-n-albastre bolți,
Stau tăcuți ostașii Romei, ridicând fruntea lor lată
Străluciteșe lor coifuri, la stâncimea detunată,
Unde ultima cetate ridica-n nori a ei colți
Nori ca de bazalt de aspri se zidesc pe-albastra boltă,
Parc-auzi a Mării Negre și a Dunării revoltă
Și a lumii-ncheieture parcă le auzi trosnind;
Răsculatu-s-a-Universul contra globului din aer?
Stelele-n oștiri se mișcă? Împărații sori se-ncaier?
Moare lumea? Cade Roma? Surpă cerul pe pământ?
Nu. Din fundul Marii Negre, din înalte-adânce hale,
Dintre stânce arcuite în gigantice portale
Oastea zeilor Daciei în lungi șiruri au ieșit
Și Zamolx, cu uraganul cel bătrân, prin drum de nouri,
Mișcă caii lui de fulger și-a lui car. Călări pe bouri,

A lui oaste luminoasă îl urma din răsărit.
Ca o negur-argintie barba lui flutură-n soare,
Pletele-n furtună-nflăte albe ard ca o ninsoare,
Colțuroasa lui coroană e ca fulger împietrit,
Împletit cu stele-albastre. Răsturnat în car cu rune,
Cu-a lui mân-arată drumul la oștirile-i bătrâne
Și de dor de bătlăie crunt e ochiul strălucit.
Astfel arcul nalt din ceruri el îl urcă cu grandoare.
Munții lungi își clatin codrii cei antici, și-n răsunare
Prăvălesc de stânci căciule, salutând întunecat;
Iar flamida lui cea albă zvârle falduri de zăpadă,
Când el brațul își ridică strigând stâncelor să cadă,
Mișcând codrii de răsună în imperiul lor urcat.
Și-n zenit opri oștirea-i peste armia romană.
— Decebal! el strigă-n nouri – îi detun, îi iau la goană
Și Danubiul o să beie a lor sacre legiuni.
Decebal s-arată palid în fereasta naltă-ngustă
Și coroana și-o ridică cătr-imaginea augustă
Și se uită cu durere la divinii săi străbuni.
Iar pe plaiuri verzi de munte oștile-urbei risipite
Privesc cerul, zeii dacici, armiiile lor pornite
Rupt e șirul lor pe-alocuri de al soarelui foc roș.
Pe un trunchi înalt de stâncă chiar cezarul stă-n uimire:
— Ridicați semnele urbei înspre-a cerului oștire
Și strigați: Cu noi e Roma! — Codri-adânci și-ntunecoși
Clocotesc de lungul freamăt și de-a armelor sunare.
Armia: „Cu noi e Roma!” Acvilele-i ard în soare.
Van din Sarmisegetuza vin săgeti în roșii ploi,
Scuturi se îndrept spre dânsa, oprind grindina de-aramă,
Zeii urlă – stânci se clatin, norii-n fâșii se distramă
Și de fulgeri lungi șiroaie curg în munții ruți și goi.
Din apus vin zeii Romei: Pe o stea de vulturi trasă,
Zeus de nori-adunătorul urcă bolta maiestoașă,
Mart încoardă arcul falnic spre Zamolxe ațintit;

Ca să scape neamul nobil răsărit din a lui coaste,
Însuși el a urbei semne le ridică înspre oaste,
Și de-antica lui turbare tremur norii de granit.
Lumea pare răsculată din caotic-adâncime.
Nori se suie-n stâlpi și-n globuri. Din eternă-ntunecime
Ca să lupte-acuma Joe pe titani i-a liberat;
Și tunând ei urcă cerul; surpând scările de nourî,
De sub scuturi de fier negru arcurile-ntind în bouri
De se năruie văzduhul de-al săgeților vărsat.
Negurile-n stâlpi se-ncheagă, suind vârful lor în soare
Par un codru 'sur și vecinic. Lunci albastre lucitoare
Se deschid ca loc de luptă în păduri de nori ș-argint;
Pintre stâlpîi suri s-arată coifuri mândru așezate,
Pe pletoase frunți divine – pavezi de-aur ridicate,
Lănci ce fulgeră în soare, arcuri ce se-mind în vânt.
Joe-ncruntă-a lui sprânceană și ca un copil tresare
Vechiul glob – munții se clatin, ceruri tremur, marea
moare.

E semnalul cel de luptă într-armiile de zei;
Și Zamolx frânele lasă cailor lui de jeratic,
Coama lor se îmfală-n limbe de-aur – tremur nebunatic,
Bouri daci răstindu-și fruntea surpă norii toți cu ei.
Lupta-i crudă, lungă, aspră. Lumin pavezele dave,
Sori și lune repezite printr-a norilor dumbrave
Ard albastrele armure ale zeilor romani;
Pașii lor amestec cerul – caii tropotă, iar bouri
Ca de tunete un secol împlu halele de nourî
Și se frâng crâșnind în scuturi spadele-albe-a lui Vulcan.
În zădar, căci neînvînse șiruri lungi de bătalie
Își zdrobesc armele-n scuturi pe a cerului câmpie:
Neînvînși ș-unii și alții – ș-unii ș-alți nemuritori.
În zădar Marte s-aruncă spre a sparge șiruri dace
Și în van fulgeră Joe supra coifelor audace,
Neclintiți stau ș-unii ș-alții în măreață lupta lor.

Pe un arc de cer albastru în senină depărtare,
Rezimați pe lănci și scuturi, zeii nordici stau în soare,
O eternă auroră răcorește lumea lor;
Iar în fruntea-acelei bolte, pe un tron cu spata mare,
Odin adâncit în gânduri vede-a luptei lungi grandoare
Și coroana-i de-aur luce pe-a lui, frunte arzător.
Pletele-albe cad c-argintul pe-umere-n fir îmbrăcate.
Lin își netezește barba și priviri întunecate
Ochii lui cei mari albaștri spre luptași au îndreptat;
Freea albă ca zăpada; zveltă, în albastră haină,
Capul ei muiat în aurul pletelor, c-o dulce taină,
Razimă de-umerii aspri l-al Valhalei împărat:
Cântăreț e uraganul pentru lupta care arde,
Bolta lirei lui e cerul, stâlpi de nori sunt a lui coarde
Vânturând stelele roșii prin argintul neguros,
Ele lunecă frumoase prin înflarea sântă-a strunii,
Gânduri d-aur presărate în cântările furtunii;
Codri-antici de vânt se-ndoaie și răspund întunecos.
Joe vulturilor lasă frânele. Cu-a lor aripe
Lungi și negre ei întunec' soarele. Iară în râpe
Goale și adânci de nouri e Zamolxe. —n a lui car
El văzu capul lui Joe, cum l-apus de soare-n vale
Vezi un vârf de munte negru scris cu raze triumfale,
Pe când el cu întunerice peste văi stă temerar.
Ochii-olimpicului negri ațintesc carul. Cu frică,
Spre-a opri acea privire, dacul manta și-o ridică.
Caii speriați nechează, tremurând ei se înalță;
C-o strigare rece Joe fulgerul înfinge-n coaste
Și a zeilor Daciei cruntă și măreață oaste
Orbită aude glasul părintelui lor rănit
Și-o întorc la fugă; caii, carul rupt în nori răstoarnă,
Din titanicele arcuri ploaie de săgeți se toarnă,
Nimerind, în agate goale pe fugarii cei divini;
Și răniți, urlând ei bolta o coboară; ș-o coloră.

Cu-a lor sânge care-n râuri ude, roșii, de-auroră,
Împle-a norilor spărture cu mari lacuri: de rubin.
Nori fug și se desfășur – bolta limpede se-ndoaie.
În zenit stau zeii Romei în auritele lor straie,
Lăncile și-ncrucișează privind armia din văi;
A lor chipuri luminoase strălucesc frumoase-n soare,
Ei și-ntorc caii cei falnici și-auritele lor care
Spre apus – iar roșul soare îi urmează-ncet pe ei.
Zeii daci ajung la marea, ce deschide-a ei portale,
Se reped pe trepte nalte și cobor în sure hale.
Cu lumina, ei îngroapă a lor trai întunecos;
Dară ea, înfiorată de adâncă ei durere,
În imagini de talazuri cânt-a Daciei cădere
Și cu-albastrele ei brațe țărmi-i mângâie duos.
Se constelă sara. Ziua a fugit în lumea mării
Și pe culmile de munte focuri au aprins străjerii;
Ca și pete mari de aur-n-umbra văilor adânci,
Ele par suspinse-n nouri. Lângă foc străjerii-aruncă
Pe pereții suri de piatră umbra lor fantastic-lungă.
Armia doarme pe pajiști ridicate și sub stânci.
Sub o stâncă lângă focul ce pereții îi afumă,
Cezaru-i culcat pe paie, singur, cu-a lui grije numa;
Sub el, văile adânce pline de neguri și somn.
El privea la focuri roșii și la stânci de umbră pline;
Ca un clopot clar albastru și stropit cu mii lumine
Cerul lumea o cuprinde cu sinistru-i mândru domn.
Amorțit el mișcă limba lui de tunet printre nouri,
Trezea, scăpărând printr-înșii, ale văilor ecouri,
Iar în câduri cuvioase stelele se mișcă-ncet,
Intră-n domele de neguri argintii, multicolore;
De-a lor rugă-i plină noaptea. A lor dulci și moi icoane
Împlu văile de lacrimi, de-un sclipit împrăștiat.
Ale focurilor raze cearcă neguri să străbată
Și de lunge de lumină umbra văii e tăiată,

Cari trec prin întuneric râuri și izvoare-albind;
Luminând în ochi de codri, scăpărind pe rezezi unde,
Vântul c-o suflare plânsă codrii negri îi pătrunde
Și vrăjește lin din frunze, și vorbește aiurind.
Pe un vârf de munte negru rari în lună stau stejarii,
Iar Traian pare că vede răsărind prin ei cezarii,
Salutând a Romei semne cu-a lor mort, adânc surâs;
Și încet ei trec prin aer, privind lung cetatea dacă,
Binecuvântând oștirea spre apus ei iarăși pleacă,
A lor șiruri luminoase împlu aerul de vis.
Înrădăcinată-n munte cu trunchi lungi de neagră stâncă,
Răpezită nalt în aer din prăpastia adâncă,
Sarmisegetuza-ajunge norii cu-a murilor colți;
Și prin arcurile-nguste, făclii roșii de rășină
Negrul nopții îl părează cu bolnava lor lumină,
Rănind asprul întuneric din a halelor lungi bolți.
Și prin arcuri îndoite la lumini de roșii torții,
Adunați văzu cezarul la cumplita mas-a morții:
Ducii daci. Făclii de smoală sunt înfipite-n stâlpi și-n
muri. Luminând halele negre, armuri albe și curate,
Atârdate de colonne, lănci și arcuri răzimate
De păreți – pavezi albastre strălucind pe stâlpii suri.
Ducii-s nalți ca brazi de munte, tari ca și săpați din
stâncă,
Crunt e ochiul lor cel mare, tristă-i raza lor adâncă,
Pe-a lor umeri spânzur roșii piei de tigru și de leu,
Tari la braț și drepti la suflet și pieptoși, cu spete late,
Coifuri ca granit de negre au pe frunte așezate
Și-a lor plete lungi și negre pe-umeri cad de semizeu.
Cupele – țeste de dușman – albe, netede, uscate,
În argint, cu toarte de-aur prea maestru cizelate-
Și cu ele-n mână-nconjur lunga masă de granit;
Vor mai bine-o moarte crudă decât o viață sclavă,
Toarnă-n țestele mărețe vin și peste el otravă,

Și-n tăcerea sânt-a nopții ei ciocnese, vorbesc și râd.
Râd – și râsul însenină adâncita lor paloare.
Se sting una câte una faclele mirositoare,
Se sting una câte una viețile ducilor daci;
De pe scaune cad pe piatra rece, sură, ce podește
Sala. — Toți, toți pân' la unul. Unul încă tot trăiește,
Arde sânta lui coroană, fulger ochii lui audeci.
Luna-n ocean albastru scaldă corpul ei de aur,
Luminând culmile sure și adâncul colcântaur,
Dintru care-ieșit se vâă-n nourii anticul castel;
Decebal (palid ca murul vărut în nopți cu lună)
Se arată în fereastă și-și întinde alba mână
Moartă din flamida neagră ce-l acopere pe el.
El vorbește. Și profetic glasul-i secolii pătrunde:
Sufletul-i naintea morții luminează vremea unde;
Gândul lui – o prorocie, vorba lui – mărgăritar;
Și l-aude valea-adâncă și l-aud stelele multe
De pe stânca lui cezarul stă-n uimire să-l asculte,
Vorbele-una câte una lunecă-n ureche-i clar:
— Vai vouă, romani puternici! — Umbră, pulbere și spuză
Din mărirea-vă s-alege! Limba va muri pe buză,
Vremi veni-vor când nepoții n-or pricepe pe părinți
Cât de naltă vi-i mărirea tot așa de-adânc căderea.
Pic cu pic secând paharul cu a degradării fiere,
Îmbăta-se-vor nebunii – despera-vor cei cumiști.
Pe-a istoriei mari pânze umbre-a sclavelor popoare
Prizărite, tremurând trec – o lungă acuzare
Târând sufletul lor veșted pe-al corupției noroi.
Voi nu i-ați lăsat în voia sorții lor. Cu putrezirea
Sufletului vostru propriu ați împlut juna lor fire,
Soarta lor vă e pe suflet – ce-ați făcut cu ele? Voi?
Nu vedeți -că în furtune vă blăstamă oceâne?
Prin a craterelor gure răzbunare cer, vulcane
Lava de evi grămadită o reped adânc în cer,

Prin a evului nori negri – de jeratic cruntă rugă
Cătrei zei – ca neamul vostru cel căzut, ei să-l distrugă
Moartea voastră: firea-ntreagă și popoarele o cer.
Va veni: Stârniți din pace de-a prorocilor cântare,
Din hăduri eterne; hale verzi; vor curge mari popoare
Și gândiri de predominire vor purta pe fruntea lor;
Constelații sângeroase ale boltelor albastre
Zugrăvi-vor a lor cale spre imperiile voastre,
Fluvii cu de pavezi valuri înspre Roma curgători.
De pe Alpi ce stau deasupra norilor cu fruntea ninsă,
De prin bolți de codru verde, de prin stâncile suspinse,
Pe a pavezelor sănii coborâ-vor în șivoi;
Cu cenușa pocăinței și-a împlă pământul fruntea,
Cu cenușa Romei voastre – moarte legioane – punte
Peste râuri. Și nimica nu se v-alege din voi.
Veți ajunge ca-n tâmpire, în sclavie, degradare.
Pas cu pas cade-n rușine neamul vostru sunt și mare:
Că-n iloți se va preface gîntea de-nțelepți și crai;
Când barbarii vor aduce delta sântelor lor vise;
Îmbrâncind în întuneric toate cele de voi zise.
Vai vouă, romani puternici, vai vouă, de trei ori vai!
Astfel zise. În blăstămu-i mîna-i albă și uscată
El o scoate pe fereastă și coroana-ntunecată
De pe frunte o aruncă în abisul văii-adânci;
Palid, adâncit ca moartea, ca o umbră stă în lună,
Părul lui de vînt se îmfLă, iară vorbele-i răsună
Și blestemu-i se repetă repezit din stânci în stânci!
Și uimit stătea cezarul... — Cugeți tu; pămînt? — el zise –
Avem noi în mîni a lumii soarte sau cortegi de vise?
Hotărâți de-a ta gândire urmăm azi ziua de ieri?...
Și în ordinele-eterne mișc-asupra-i universul
Oceanele-i de stele. Ce ironic li e mersull
Cezare! cât pai de mare – și ce mic în adevăr!
Sâmburele crud al morții e-n viață... Și-n mărire

Afli germenii căderei. Astfel toate sunt în fire.

Astfel au căzut romanii, mari în bine, mari în rău.

Da-i cumplit să vezi un popul osândit să fie mare

Chiar în rău, că mereu crește rușinoasa-i degradare

Și nici moartea nu-i trimite nenduratul Dunmezeu.

Căci a morții braț puternic... când stă viața s-o despartă,

Nu se-ndură să ridice sângeroasa-i lungă bardă;

Cum călăul greu se-ndeamnă la un cap d-imperator;

Zei pregetă să-și deie-a lor sentință... Și-n uimire

Cugetă – de au fost popul destinat, spre nemurire;

Au fost ei – și dacă mor ei – suntem noi nemuriiori...

Strănepoții?... Rupti din trunchiul ce ni da viață fertilă

Pe noi singuri ne uitarăm pîntre secolî făr de milă.

Ei purtau coroane de-aur, noi ducem juguri de lemn...

Exilați în stânci bătrâne au umplut ei cu noi lumea,

Am uitat mărirea veche, cu rușine chiar de nume,

Multe semne de peire și de viață niciun semn.

Au fost vremi când pe pământul lor n-aveau loc să-
nmormânte

Morții lor... P-inimi regale și pe membrele lor sfinte

Spânzura zdrențe-umilite de sclavi [și] de cerșitori

Căci simțiră-n ei scânteia care secolii aprinde.

Întronați au fost în tronuri arse-n foc... Și pe-a lor frunte

Pusu-ș-au de fier coroane arse-n foc sfășiitor.

Și deși-n inima noastră sunt semințe de mărire,

Noi nu vrem a le cunoaște; căci străina-ne gândire

Au zdrobit a vieții veche uriaș, puternic lanț;

Secoli lungi ce-au rămas văduvi de a Romei spirit mare

L-au creat... În noi el este noi îl stingem. Dacă moare

Noi murim... ramul din urmă din trupina de giganți.

Când îi cugeți, cugetarea sufletu-ți divinizează.

În trecut mergem, cum zeii trec în cer pe căi de raze.

Peste adâncimi de secolî ne ridică curcubeii;

Un popor de zei le trecem, căci prin evi de vecinicie

Auzim cetatea sfântă cu-nmiita-i armonie...

Și ne simțim mari, puternici, numai de-i gândim pe ei...

Miazănoaptea-n visuri d-iarnă își petrece-a ei viață.

Doarme-n valurile-i sfinte și-n ruinele-i de gheață,

Însoțită de-ani o mie cu bătrânul rege Nord,

Ce, superb în haina-i albă, barba-n vânturi, fruntea ninsă

Rece suflă, -n nori aruncă vocea-i turbure și plânsă,

Îmbătat de mândre stele și cântat de-al mării-acord.

Reci și triști petreceau soții; iarna-n zilele-i eterne

Văl de-argint peste pustiuri ca lînțoliu îl așterne.

Vânturi reci îs respirarea undelor ce-au amorțit;

Arfa lui prin nouri strigă – inima-i e ger și gheață

Marea, ca să delireze, vânturi să mugească-nvață

Stelele s-oglundă-n neauă pe pustiul nesfârșit.

Dar atuncea când sosește blânda miezenopții oră,

Ceru-albastru ca safirul mândre raze îl coloră

Și din a Nordului frunte plin se nalță-astrul polar

Atunci marea nu răsare printre stânci de vânt gonită,

Vântul pe-aripi nu mai duce pulberea iernei-aurită,

Toate tac când raza-i albă cade-n marea de amar.

Și când steaua se înalță de pe fruntea lui de rege,

Nordul-atunci cu visuri mândre noaptea lungă și-o
petrece.

De pe stânca-n care tronă, el picioare de granit

Le întinde-n fundul mării cel amar și fără fine.

Păru-i alb flutură-n vânturi, stuf de raze lungi, senine,

Umerii, dealuri de neauă se înalță-n infinit.

Iară fruntea lui uscată stă prin viscole rebele,

Surpând nourii cei aspri și amestecați cu stele

Jos e-nmormântat [de mare „] sus e-ncununit de cer;

Atunci luciul mării tulburi se aplană, se-nsenină

Și din fundul ei sălbatec auzi cântec, vezi lumină

Visul unei nopți de vară s-a amestecat în ger.

Și în fundul mării aspre, de safir mândre palate

Ridic bolțile lor splendizi, s-a lor hale luminate,
Stele de-aur ard în facle, pomi în floare se înșir;
Și prin aerul cel moale, cald și clar prin dulci lumine
Vezi plutind copile albe ca și florile vergine,
Îmbrăcate-n haine-albastre, blonde ca-auritul fir.
Albe sunt ca neaua noaptea, fața înecată-n raze
Priivește însuși cerul dintre nouri să le vază:
Despletit flutură pe-umeri, moale, dulce, părul blond.
Noaptea-n nori visează stele și se uită-n fund de mare,
Luna fin roșește-n față de amor și de mirare,
Se aplană de uimire valu-albastru vagabond.
Dară una-i fiica mării ca o lacrimă de aur.
Păru-i curge la călcâie ca un lung și scump tezaur:
E a stelelor regină, e al nopții meteor.
Ades albă dintre valuri de-a înnot marea despică
Și albastrul blând al mării albul sânilor ridică,
Valurile-n cânt salută sântul apelor odor.
Acolo în fundul mării, în înalte-albastre hale,
Șed la mere lungi de piatră zeii falnicei Valhale;
Odin stă-n frunte – cu părul de ninsoare încărcat;
Acolo decid ei moartea Romei și o scriu în rune,
Presun de argint și zale pun pe caii ca furtune
Astfel se găsesc de ducă pentru drumu-ndelungat.
Și atunci furtuna mândră dezrădăcinat-a marea.
Ea zvârlea frunți de talazuri către stelele-arzătoare.
Ridica sloiuri de gheață, le-arunca în șanț de nori,
Vrând să spargă cu ei cerul. —Într-un colț de cer e vară
Și pe scările de-ivoriu unii dintre zei coboară-
Strălucea-n noaptea bătrână fețele ca palizi sori.
Pin a valurilor vaiet, pin a norilor strigare,
Deschidea portale-albastre mândra și bătrâna mare.
Desfăcu apele-n două dumnezeilor călări
Și la țarm cu stânce rupte de a undelor bătaie
S-adun toți. Aurul din plete lucea-n luna cea bălaie,

Coifuri străluceau albastre ca lumina sfintei mări.
Și pornesc. Odin ș-aruncă sulița prin nori de-aramă,
Care trece – un ac de aur într-a cerului maramă,
Arătând pe neauă drumul l-al Italiei pământ.
Ei se duc se duc prin câmpii așternuți cu-albă ninsoare,
Strălucea albastru-oțelul de pe membrele barbare,
Pletele le-îmfla furtuna bărbile sclipeau în vânt.
Ei apar pe-un dâmb al, Romei – ea dormea sfântă ș-antic
Peste lumea-i adormită câte-o stea din ceruri pică,
Secoli grămădiți într-ânsa dorm ca și când n-ar fi fost.
Cugetat-ați vreodată noaptea ce-i lumea întinsă?
Visurile Omenirei, dorurile ei nenvinse
Dorm... dacă ar dormi vecinic – cine-ar ști că ele-au fost
Țara pare-a fi a lunei mândră veselă grădină.
Lumină un gând de aur, sus pin nori, luna cea plină,
Roma-n stele strălucește pe-a ei dâmburi, lângă râu;
Ei privesc urbea eternă, ce pe dealuri fin străluce,
Sulița pe loc s-oprește, se preface-n d-aur cruce.
Odin moare – Tibrul este a Credinței lui sicriu.
Cum sub stânci, în întuneric, măruntaile de-aramă
A pământului, în lanțuri, țin legat și fără teamă
Sufletul muiat în flăcări a vulcanului grozav,
Astfel secol de-ntuneric țin în lanțuri d-umilire
Spiritul, ce-adânc se zbate într-a populilor fire,
Spiritul, ce-a vremii fapte, de-ar ieși, le-ar face prav.
Dar de secol fierbe lumea din adâncuri să se scoale.
Cum vulcanul, ce irumpe, printre nori își face cale
Și îngroapă sub cenușă creațiunea unei țări,
Astfel fiii tari și tineri unor secole bătrâne
Lumea din încheieture vor s-o scoată, din țâțâne
Să o smulgă, s-o arurce în zbucnirea nouiei eri.
Tricolorul plin de sânge e-implântat în baricade,
Clopoțele url-alarmă pe Bastilia ce cade
Și poporul muge falnic, ca un ocean trezit;

Sfarmă tot, și pe-a lui valuri, ce le urcă cu mândrie,
Îl înalță firi cumplite, cari-l duc, o vijelie,
Să îngroape sub ruine, ce-n picioare a strivit.
Și prin negrele icoane unor zile fără frâuri,
Unde viața e-o scânteie, unde sânge, curge-n râuri,
Palid, adâncit, sinistru, trece tigrul Robespierre;
Și privirea-i sângeroasă s-ațintează ca spre pândă:
Căci ce scrie e-o sentință, ce gândește e-o osândă
Într-un cran săpat ca-n piatră fierb gândirile-i de fier.
Dar el cade – și s-așază ale mării nalte unde.
A dreptății aspră rază în popor adânc pătrunde,
Zilele de îngrozire s-a contras într-un fantom;
Dar puteri neliniștite, ce trăiesc în adâncime,
Ar vrea țărmul să-l evadă, să înece cu mărime
Lumea. Ele se concentrează în suflarea unui om,
Mare, că-i purtat pe umeri de adânci și mândre vremuri:
Căci gândiri, cari ieșise dintr-a lumii lung cutremur,
El le poart-unite-n frunte și le scrie pe stindard;
Când în lumea subjugată pentru drepturi ridic-arma,
Arătarea-i salutată de popoare... regi se sfarmă
Și a gloriei mândre stele într-a lunei noapte ard.
Și de-accea a lui flamuri le-nsoțesc cu-n suflete.
El îi duce la învingeri, el îi duce la peire.
Cine moare – moare-n cuget c-a rămas trăind în el;
Tot ce-i nobil și puternic în ăst secol de mândrie
Îl urmează... Căci prin noaptea unei lumi în bătaie
Lin lucește-eterna pace, luminos și mândru țel.
Cătră țelul care-n noapte le lucește ca un soare
Ei se duc prin zeci de lupte, urmărindu-l cu ardoare,
Zeci de mii cad, pe-a lor urme răsar alte zeci de mii,
Steaua-i duce, ei urmează printre veri și printre ierne
Până unde-eterna iarnă munți de neauă-n câmpi aștern
Unde crivățul visează uriașe vijelii.
Ș-atunci Nordul se stârnește din ruinele-i de gheață,

Munții plutitori și-i sfarmă și pe-a câmpurilor față
El ridică visuri nalte... volburi mari de frig se văd
Și trecând pestes oștire o îngroapă... Și cu fală
El ridică drept făclie aurora-i boreală
Peste-oștirea-ntroienită în pustiul... de omăt.
Nordul m-a ânvinș – ideea m-a lăsat. Și ca un soare
Vezi că-ncepe a apune într-a secolilor mare,
Aruncând ultima-i rază peste Domul d-Invalizi.
La apus privește lumea în duioasa ei uimire.
N-a fost om acel ce cade, ci a veacului gândire
A trăit în el... Cu dânsul cartea lumii iar s-a-nchis.
Exilat în stânce sure și-n titanica-i gândire,
Ca Prometeu ce-a-adus lumei a luminei fericire,
De pe-o piatră el privește lingușirea mării-adânci;
Acolo, gonit de soarte și de gânduri el adoarme,
Cu durere-adâncă marea vrea pământul să-l răstoarne
Și izbea mugind de doliu în mormântul lui de stânci.
Sori de stâng și cad în caos mari sisteme planetare,
Dar a omului gândire să le măsure e-n stare...
Cine-mi măsur-adâncimea – dintr-un om?... nu – dintr-un
gând

Neaprofundabil. Vană e-a-nvățaților ghicire.
Cum în fire-s numai margini, e în om nemărginire.
Cât geniu, câtă putere – într-o mână de pământ.
Într-un cran uscat și palid ce-l acoperi cu o mână,
Evi întregi de cugetare trăiesc pacinic împreună,
Univers; râuri de stele – fluvii cu mase de sori;
Viața turbure și mare a popoarelor trecute,
A veciei văi deschise-s cu-adâncimi necunoscute,
Vezi icoana unui secol lângă chipul unei flori!
Tu, ce în câmpii de caos semeni stele – sfânt și mare,
Prin ruinele gândirii-mi, o, răsari, clar ca un soare,
Rupe vălurile d-imagini, ce te-ascund ca pe-un fantom;
Tu, ce scrii mai dinainte a istoriei gândire,

Ce ții bolțile tăriei să nu cadă-n risipire,
Cine ești?... Să pot pricepe și icoana ta... pe om.
Fulgeră-n norii de secoli unde-ngropi a ta mărire,
Printre bolțile surpate să mă uit în adâncime:
De-oi vedea a ta comoară, nu regret chiar de-oi muri.
Oare viața omenirii nu te caută pe tine?
Eu un om de te-aș cunoaște, chiar să mor mi-ar părea
bine.

Dar să știu – semeni furnicei ce cutează-a te gândi?
Cine-a pus rite semințe, ce-arunc ramure de raze,
Într-a caosului câmpuri, pintre veacuri numeroase,
Ramuri ce purced cu toate dintr-o inimă de om?
A pus gânduri uriașe într-o țeastă de furnică
O voință-atât de mare-ntr-o putere-atât de mică,
Grămadind nemărginirea în sclipitu-unui atom.
Vai! în van se luptă firea-mi să-nțeleagă a ta fire!
Tu cuprinzi întregul spațiu cu a lui nemărginire
Și icoana-ti n-o inventă omul mic și-n margini strâns.
Jucăria sclipitoare de gândiri și de sentințe,
Încurcatele sofisme nu explic' a ta ființă
Și asupra cugetării-ți pe mulți moartea i-a surprins.
Oamenii au făcut chipuri ce ziceau că-ți seamăn ție,
Te-au săpat în munți de piatră, te-au sculptat într-o cutie
Ici erai zidit din stânce, colo-n așchii de lemn sfânt;
Ș-apoi vrură ca din chipu-ți să explice toate. Mută
La rugare și la hulă idola de ei făcută
Rămânea!... Un gând puternic, dar nimic – decât un gând.
În zădar trimit prin secoli de-ntrebări o vijelie,
Să te cate-n hieroglife din Arabia pustie,
Unde Samum își zidește zise-n aer, din nisip.
Ele trec pustiul mândru ș-apoi se coboară-n mare,
Unde mitele cu-albastre valuri lungi, strălucitoare,
Înecând a mele gânduri de lungi maluri le risip.
Prefăcute-n vulturi ageri cu aripi fulgerătoare,

C-ochi adânci și plini de mite, le-am trimis în cer să zboare

Dar orbite, cu-aripi arse pe pământ cad îndărăt;
Prefăcute-n stele de-aur merg pân' l-a veciei ușă,
Dară arse cad din ceriuri și-mi ning capul cu cenușă
Și când cred s-aflu-adevărul, mă trezesc – c-am fost poet
Ca s-explic a ta ființă, de gândiri am pus popoare,
Ca idee pe idee să clădească pân-în soare,
Cum popoarele antice în al Asiei pământ
Au suit stâncă pe stâncă, mur pe mur, s-ajungă-n ceruri.
Un grăunte de-ndoială mestecat în adevăruri
Și popoarele-mi de gânduri risipescu-se în vânt
Cum ești tu nimeni n-o știe. Întrebările de tine,
Pe-a istoriei lungi unde, se ridică ca ruine
Și prin valuri de gândire mitici stânce se sulev;
Niciun chip pe care lumea ți-l atribuiește ție
Nu-i etern ci cu mari [cete] d-îngeri, de ființi o mie,
C-un cer încărcat de mite asfințești din ev în ev.
Timp, căci din izvoru-ți curge a istoriei gândire,
Poți răspunde la-ntrebarea ce pătrunde-a noastră fire,
La enigmele din cari ne simțim a fi compuși?
Nu!... Tu măsură intervalul de la leagăn pân' la groapă.
În ăst spaț' nu-i adevărul. Orologiu ești [ce sapă...]
Tu, nedând vo dezlegare, duci l-a dezlegărei uși.
Ș-astăzi punctul de solstițiu a sosit în omenire.
Din mărire la cădere, din cădere la mărire,
Astfel vezi roata istoriei întorcând schițela ei;
În zădar palizi, siniștri, o privesc cugetătorii
Și vor cursul să-l abată... Combinații iluzorii
E apus de Zeitate ș-asfințire de idei.
Nimeni soarele n-oprește să apuie-n murgul serei,
Nimeni Dumnezeu s-apuie de pe cerul cugetării,
Nimeni noaptea să se-ntindă pe-a istoriei mormânt;
Mulți copii bătrâni crezut-au cum că ei guverna lume,

Nesimțind că-s duși ei singuri de un val fără de nume,
Că planetul ce îi poartă cugetă adânc și sfânt.
Se-nmulțesc semnele vremii, iară cerul de-nserare
Roșu-i de războaie crunte, de-arderi mari, de disperare
Și idei a zeci de secole sunt reduse la nimic;
Soarele divin ce-apune varsă ultimile-i raze
Pe-a istoriei câmpie mult iubită și se lasă
În oceanul de-ntuneric, ce s-arată inamic.
Spune-o veste cum că-n țara unde fug a lumii zile
Să trăiască mai departe, strălucite și copile;
Într-a nopților grădine stele crest în lot de flori;
Unde-n codrii de aramă cântă-n crengi arfe-atârdate,
Zmeii-și fac din câte-un munte uriașele palate
E un lac eu apă vie într-un șes încântător.
Cine bea din el nu moare... O, aș bea, să văd anume
C-a venit domnia morții, sfărâmând bătrâna lume
Stele cad și în cădere alte lumi rup cu lovire;
Într-a cerurilor domă tunetele să vuiască
Ca mari clopote de jale, fulgere să strălucească
Ca făclii curate, sfinte pe pământu-nmormântat.
Marea valurile să-și miște și să tremure murindă,
Norii, vulturii mariumbrii, a for aripi să-și aprindă,
Fulgeri rătăciți s-alerge spintecând aerul mort;
În catapeteasma lumii soarele să-ngălbenească,
Ai peirii palizi îngeri dintre flacăre să crească
Și să rupă pânz-albastră pe-a cerimei întins tort.
Fulgerele să înghețe sus în nori. Să amortească
Tunetul și-adânc să tacă. Soarele să pâlpâiască,
Să se stingă... Stele-n ceruri tremurând să cadă jos:
Râurile să se-nfioare și-n pământ să se ascundă
Și să sece-a lumii față, să se facă neagră. Frunze
Galbene, uscate, cerul lumile să-și cearnă jos.
Moartea-ntindă peste lume uriașele-i aripe:
Întunericul e haina îngropatelor risipe.

Câte-o stea întârziată stinge sufletul ei mic.
Timpul mort și-ntinde membrii și devine veșnicie.
Când nimic nu se-ntâmpla-va pe întinderea pustie
Am să-ntreb: Ce-a rămas [oare], din puterea ta? — Nimic!
Dar la ce să beau din lacul ce dă viață nesfârșită,
Ca să văd istoria lumii dinainte-mi repezită,
Cu aceleași lungi mizerii s-obosesc sufletu-mi mut?
Și să văd cum nasc popoare, cum trăiesc, cum mor. Și
toate

Cu virtuți, vicii aceleași, cu mizerii repetate...
Vrei viitorul a-l cunoaște, te întoarce spre trecut.
Din agheazima din lacul, ce te-nchină nemuririi,
E o picătură-n vinul poeziei s-a gândirii,
Dar o picătură numai. Decât altele, ce mor,
Ele din mai mult. Umane, vor pieri și ele toate.
În zădar le scrii în piatră și le crezi eternitate,
Căci eternă-i numai moartea, ce-i viață-i trecător.
Și de-aceea beau paharul poeziei înfocate.
Nu-mi mai chinui cugetarea cu-ntrebări nedezlegate
Să citesc din cartea lumii semne, ce mai nu le-am scri:
La nimic reduce moartea cifra vieții cea obscură
În zădar o măsurăm noi cu-a gândirilor măsură,
Căci gândirile-s fantome, când viața este vis.
[1872]

* EGIPETUL

Nilul mișcă valuri blonde pe câmpii cuprinși de maur,
Peste el cerul d-Egipt, desfăcut în foc și aur,
Pe-a lui maluri gălbii, șese, stuful crește din adânc;
Flori giuvaeruri în aer, sclipesc tainice în soare,
Unele-albe, nalte, fragezi, ca argintul de ninsoare,
Alte roșii ca jaratec, alte-albastri, ochi ce plin;
Și prin tufele de măhuri, ce cresc verzi, adânce, dese,
Păsări, îmblânzite-n cuiburi, distind penele alese,

Ciripind cu ciocu-n soare, giugulindu-se cu-amor;
Înecat de vecinici visuri, răsărit din sfinte-izvonre,
Nilul mușc-a lui legendă și oglinda-i galben-clară
Cătră marea liniștită, ce îneacă a lui dor
De-a lui maluri sunt unite câmpii verzi și țări ferice;
Memphis, colo, -n depărtare, cu zidirile-i antice,
Mur pe mur, stâncă pe stâncă – o cetate de giganți
Sunt gândiri arhitectonici de-o grozavă măreție,
Au zidit munte pe munte în antica lor trufie,
I-a-mbrăcat cu-argint ca-n soare să lucească într-un lanț
Și să pară răsărită din visările pustiei,
Din năsipuri argintoase în mișcarea vijeliei,
Ca un gând al mării sfinte, reflectat de cerul cald
Ș-aruncat în depărtare... Colo se ridic trufașe
Și eterne ca și moartea piramidele-uriaeșe,
Racle ce încap în ele fantazia unui scald.
S-înserează. Nilul doarme și ies stelele din strungă,
Luna-n mare își aruncă chipul și prin nori le-alungă
Cine-a deschis piramida și înuntru a intrat?
Este regele. În haină de-aur roș și pietre scumpe;
El intră să vād-acolo tot trecutul. — I se rumpe.
A lui suflet când privește peste-a vremurilor vad.
În zădar guverună regii lumea cu înțelepciune;
Se-nmulțesc semnele rele, se-mpuțin faptele bune;
În zădar caut-al vieții înțeleș nedeșlegat.
Iese-n noapte... S-a lui umbră lung-întins se desfășoară...
Pe-ale Nilului mari valuri. — Astfel pe-unde de popoare
Umbra gândurilor regii se aruncă-ntunecat...
Ale piramidei visuri, ale Nilului reci unde,
Ale trestiiilor sunet, ce sub luna ce pătrunde
Par a fi snopuri gigantici de lungi sulite de-argint,
Toat-a apei, a, pustiei și a nopții măreție.
Se unesc să-mbrace mândru vechea-acea împărăție,
Să învie în deșerturi șir de visuri ce te mint.

Râul sfânt ni povestește cu-ale undelor lui gure
De-a izvorului său taină, despre vremi apuse, sure;
Sufletul se-mbată-n visuri, care-alunecă în zbor,
Palmii risipiți în crânguri, auriți de-a lunei. Rază,
Naltă zveltele lor trunchiuri. — Noaptea-i clară,
luminoasă,

Undele visează spume, ceriurile-nșiră nori.
Și în templele mărețe – colonade-n marmunri albe,
Noaptea zeii se preumblă în veșmintele lor dalbe
Ș-ale preoților cânteci sună-n arfe de argint;
Și la vântul din pustie, la răcoarea nopții brună,
Piramidele, din creștet, aiurind și jalnic, sună;
Și sălbatec se plâng regii în giganticul mormânt.
În zidirea cea antică sus în frunte-i turnul, maur.
Magul privea pe gânduri în oglinda lui de aur.
Unde-a ceriului mii stele ca-ntr-un centru se adun.
El în mic privește-acolo căile lor tănuite
Și cu varga zugrăvește drumurile lor găsite
Au aflat sâmburul lumii, tot ce-i drept, frumos și bun.
Și se poate că spre răul unei ginți efeminate,
Regilor pătați de crime, preoțimei desfrânate,
Magul, paza răzbunării, a citit semnul întors
Ș-atunci vântul ridicat-a tot năsipul din pustiuri,
Astupând cu el orașe, ca gigantice seciuri
Unei ginți, ce fără viață-ngreuia pământul stors.
Uraganu-acum aleargă pân' ce caii lui îi crapă;
Și în Nil numai deșertul năsipișul și-l adapă,
Așternându-l peste câmpii cei odată înfloriți;
Memphis, Theba, țara-ntreagă coperită-i de ruine,
Prin deșert străbat sălbatec mari familii beduine,
Sorind viața lor de basme prin câmpie răsipiți.
Dar ș-acum, turburând stele pe-ale Nilului lungi unde,
Noaptea, flamingo cel roșu, apa-ncet-încet pătrunde
Și-acum luna argintește tot Egiptul antic:

Ș-atunci sufletul visează toată-istoria străveche,
Glasuri din trecut străbate l-a prezentului ureche,
Din a valurilor sfadă prorociri se aridic.
Ș-atunci Memphis se înalță argintos gând al pustiei,
Închegare măiestrită din suflarea vijeliei...
Beduini ce stau în lună, o minune o privesc,
Povestindu-și basme mândre îmbrăcate-n flori și stele
De orașul care iese din pustiile de jele.
Din pământ și de sub mare, s-and sunete ce cresc.
Marea-n fund clopote are, care sună-n orice noapte,
Nilu-n fund grădine are, pomi cu mere de-aur coapte,
Sub năsipul din pustie cufundat e un popor,
Ce cu-orașele-i deodată se trezește și se duce
Sus, în curțile din Memphis, unde-n săli luminează luce;
Ei petrec în vin și-n chiot orice noapte pân-în zori.

* **DOI AȘTRI**

Am văzut doi aștri
Strălucind albaștri
Sub o frunte-n vis
M-a-necat seninul,
Când privii divinul,
Blândul lor surâs.
Și mi-am zis în mine:
„Înger cu lumine
De-un adânc noroc...
Din a vieții tale
Înflorită cale
Cum nu stai în loc?”
[1872]

* **CUGETĂRILE SĂRMANULUI DIONIS**

Ah! garafa pântecoasă doar de sfeșnic mai e bună!
Și mucoasa limănare sfârâind săul și-l arde.

Și-n această sărăcie, te inspiră, cântec barde
Bani n-am mai văzut de-un secol, vin n-am mai băut de-o
lună.

Un regat pentr-o țigară, s-umplu norii de zăpadă
Cu himere!... Dar de unde? Scârțâie de vânt fereasta,
În pod miaună motanii – la curcani vânătă-i creasta
Și cu pasuri melancolici meditând umblă-n ogradă.
Uh! ce frig... îmi văd suflarea, – și căciula cea de oaie
Pe urechi am tras-o zdravăn – iar de coate nici că-mi
pasă,

Ca țiganul, care bagă degetul prin rara casă
De năvod – cu-a mele coate eu cerc vremea de se-nmoaie.
Cum nu sunt un șoarec, Doamne – măcar totuși are
blană,

Mi-aș mânca cărțile mele – nici că mi-ar păsa de ger...
Mi-ar părea superbă, dulce o bucată din Homer,
Un palat, borta-n părete, și nevasta – o icoană.
Pe păreți cu colb, pe podul cu lungi pânze de painjen,
Roiesc ploșnițele roșii, de ți-i drag să te-uiți la ele!
Greu li-i de mindir de paie, și apoi din biata-mi piele
Nici că au ce să mai sugă. — într-un roi mai de un
stânjen

Au ieșit la promenadă – ce petrecere gentilă!
Ploșnița ceea-i bătrână, cuvios în mers pășește;
Cela-i cavaler... e iute... oare știe franțuzește?
Cea ce-ncunjură mulțimea i-o romantică copilă.
Bruh! mi-i frig. — lată pe mână cum codește-un negru
purec;

Să-mi moi degetul în gură – am să-l prind – ba las',
săracul!

Pripășit la vreo femeie, știu că ar vedea pe dracul,
Dară eu – ce-mi pasă mie – bietul „îns!” la ce să-l purec?
Și motanul toarce-n sobă de blazat ce-i. — Măi motane,
Vino-ncoa să stăm de vorbă, unice amic și ornic.

De-ar fi-n lume-un stat de mâțe, zău! că-n el te-aș pune
vornic

Ca să știi și tu odată boieria ce-i, sărmane!

Oare ce gândește hâtrul de stă ghem și toarce-ntr-una?

Ce idei se-nșiră dulce în mâteasca-i fantazie?

Vreo cucoană cu-albă blană cu amoru-i îl îmbie,

Rendez-vous i-a dat în șură, ori în pod, în găvăună?

De-ar fi-n lume numai mâțe – tot poet aș fi?

Totuna; Mieunând în ode nalte, tragic miorlăind – un
Garrich,

Ziua tologit în soare, pândind cozile de șoarec,

Noaptea-n pod, cerdac și streșini heinizând duios la lună.

Filosof de-aș fi – simțirea-mi ar fi vecinic la 'aman!

În prelegeri populare idealele le apăr

Și junimei generoase, domnișoarelor ce scapăr,

Le arăt că lumea vis e – un vis sarbăd – de motan.

Sau ca popă colo-n templul, închinat ființei, care

După chip ș-asemănare a creat mățescul neam,

Aș striga: o, motănime! motănime! Vai... Haram

De-al tău suflet, motănime, nepostind postul cel mare.

Ah! Sunt printre voi de-aceia care nu cred tabla legii,

Firea mai presus de fire, mintea mai presus de minte,

Ce destinul motănimei îl desfășură-nainte!

Ah! atei, nu tem ei iadul s-a lui Duhuri – liliecii?

Anathema sit! — Să-l scuipe oricare motan de treabă,

Nu vedeți ce-nțelepciune e-n făptura voastră chiară?

O, motani fără de suflet! — La zgâriet el v-a dat gheară

Și la tors v-a dat mustețe – vreți să-l pipăiți cu laba?

Îi! că în clondir se stinge căpețelul de lumină!

Moșule, mergi de te culcă, nu vezi că s-a-ntunecat

Să visăm favori și aur, tu-n cotlon și eu în pat.

De-aș putea să dorm încalea. — Somn, a gândului odină,

O, acopere ființa-mi cu-a ta mută armonie,

Vino somn – ori vino moarte. Pentru mine e totuna:

De-oi petrece-ncă cu mâțe și cu pureci și cu luna,
Or de nu – cui ce-i aduce? — Poezie – sărăcie!

* ÎNGER ȘI DEMON

Noaptea-n Doma întristată, prin lumini îngălbenite
A făcliilor de ceară care ard lângă altare.
Pe când bolta-n fundul Domei stă întunecoasă; mare;
Nepătrunsă de-ochii roșii de pe mucuri ostenite,
În biserica pustie, lângă arcul în părete,
Genuncheată stă pe trepte o copilă ca un înger;
Pe-a altarului icoană în de raze roșii frângerii,
Palidă și mohorâtă Maica Domnului se vede.
O făclie e înfiptă într-un stâlp de piatră sură:
Lucii picături de smoală la pământ cad sfârâind
Și cununi de flori uscate fâșâiesc amirosind
S-a copilei rugăciune tainic șopotit murmură.
Cufundat în întuneric, lâng-o cruce mărmurită,
Într-o umbră neagră, deasă, ca un demon El veghează,
Coatele pe brațul crucii le distinde și le-așază,
Ochii cufundați în cape-i, fruntea tristă și-ncrețită.
Și bărbia lui s-apasă de al pietrei umăr rece,
Părul său negru ca noaptea peste-al marmurei brad alb;
Abia candela cea tristă cu reflectul ei roz-alb
Blând o rază mai aruncă ce peste-a lui față trece.
Ea un înger ce se roagă – El un demon ce visează;
Ea o inimă de aur – El un suflet apostat;
El, în umbra lui fatală, stă-ndărătnic răzemat
La picioarele Madonei, tristă, sfântă, Ea veghează.
Pe un mur înalt și rece de o marmură curată,
Albă ca zăpada iernei, lucie ca apa lină,
Se răsfrânge ca-n oglindă a copilei umbră plină
Umbră ei, ce ca și dânsa stă în rugă-ngenuncheată.
Ce-ți lipsește oare ție blond copil cu-a ta mărire,
Cu de marmur-albă față și cu mânilor de ceară,

Văl – o negură diafană mestecată-n stele – clară
E privirea-ți inocentă sub a genelor umbrire
Ce-ți lipsește să fii înger – aripi lungi și constelate.
Dar ce văd: Pe-a umbrei tale umeri vii ce se întinde?
Două umbre de aripe ce se mișcă tremurânde,
Două aripe de umbră cătră ceruri ridicate.
O, nu-i umbra ei aceea. — este îngeru-i de pază;
Lângă marmura cea albă văd ființa-i aeriană.
Peste viața-i inocentă, viața lui cea sântă plană,
Lângă dânsa el se roagă, lângă ea îngenunchează.
Dar de-i umbra ei aceea – atunci Ea un înger este,
Însă aripile-i albe lumea-a le vede nu poate;
Muri sfințiți, de-a omenirii rugăciuni îndelungate
Văd aripele-i diafane și de dânsule dau veste.
Te iubese! — era să strige demonul în a lui noapte,
Dară umbra-naripată a lui buze le înmoaie;
Nu spre-amor, spre-nchinăciune el genunchii-și încovoaie
Și ascultă, dus din lume, a ei dulci și timizi șoapte.
Ea? — O fiică e de rege, blondă-n diadem de stele,
Trece-n lume fericită, înger, rege și femeie;
El? — răscoală în popoare a distrugerii scânteie
Și în inimi pustiite samănă gândiri rebele.
Despărțiți de-a vieții valuri, între el și între dânsa
Veacuri sunt de cugetare, o istorie, -un popor,
Câteodată – deși arare – se-ntâlnește, și ochii lor
Se privesc, par a se soarbe în dorința lor aprinsă.
Ochii ei cei mari, albaștri, de blândețe dulci și moi,
Ce adânc pătrund în ochii lui cei negri furtunoși!
Și pe fața lui cea slabă trece-ușor un nour roș
Se iubesc. — Și ce departe sunt deolaltă amândoi!
A venit un rege palid, și coroana sa antică,
Grea de glorie și putere, l-a ei poale-ar fi depus,
Pe-ale tronului covoare ea piciorud de-ar fi pus
Și în mâna-i însceptrată, mâna ei îngustă, mică.

Dară nu – mute rămas-au buzele-i abia deschise,
Mută inima în pieptu-i, mâna ei trasă-ndărăt:
În a sufletului taină, ea iubea. Clar și încet
Se ivea fața de demon fecioreștilor ei vise.
Ea-l vedea mișcând poporul cu idei reci, îndrăznețe;
Ce puternic e – gândi ea; cu-amoroasă dulce spaimă;
El prezentul îl răscoală cu-a gândirilor lui faimă
Contra tot ce grămădiră veacuri lungi și frunți mărețe.
El ades suit pe-o piatră cu turbare se-nfășoară
În stindardul roș și fruntea-i aspră-adâncă, încrețită,
Părea ca o noapte neagră de- fortune-acoperită,
Ochii fulgerau și vorba-i trezea furia vulgară
Pe un pat sărac asudă într-o lungă agonie
Tânărul. O lampă-ntinde limb-avară și subțire,
Sfârșind în aer bolnav. — Nimeni nu-i știe de știre.
Nimeni soartea-i n-o-mblânzește, nimeni fruntea nu-i
mângâie.

Ah! acele gânduri toate îndreptate contra lumii,
Contra legilor ce-s scrise, contra ordinii-mbrăcate
Cu-a lui Dumnezeu numire – astăzi toate-s îndreptate
Contra inimii murinde, sufletul vor să-i sugrume!
A muri fără speranță! Cine știe-amărăciunea
Ce-i ascunsă-n aspre vorbe? — Să te simți neliber, mic,
Să vezi marile-aspirații că-s reduse la nimic,
Că domnesc în lume rele căror nu te poți, opune,
C-opunându-to la ele, to viața-ți risipești
Și când mori să vezi că-n lume viețuit-ai în zadar!
O astfel de moarte-i iadul. Alte lacrimi, alt amar
Mai crud nici e cu puțință. Simți că nimica nu ești.
Și acele gânduri negre mai nici a muri nu-l lasă.
Cum a intrat el în viață! Cât amor de drept li bine,
Câtă sinceră frăție adusese el cu sine!
Și răsplata? — Amărârea, care sufletu-i apasă.
Dar prin negurile negre, care ochii îi acopăr,

Se apropie-argintoasă umbra nalt-a unui înger,
Se aşază lin pe patu-i; ochii lui orbiți de plângeri
Ea-i sărută. De pe dâșii negurile se descopăr...
Este Ea. C-o multămire adâncă, nemaisimțită,
El în ochii ei se uită. — Mândră-i de înduioșere;
Ceasul ultim îi împacă toată viața-i de durere;
Ah! șoptește el pe moarte – cine ești găcesc, iubită.
Am urmat pământul ista, vremea mea, viața, poporu
Cu gândirile-mi rebele contra cerului deschis;
El n-a vrut ca să condamne pe demon, ci a trimis
Pre un înger să mă-mpace, și-mpăcarea-i... e amorul.
[1873]

* FLOARE ALBASTRĂ

„Iar te-ai cufundat în stele
Și în nori și-n ceruri nalte?
De nu m-ai uita încalte,
Sufletul vieței mele.
În zadar râuri în soare
Grămădești-n a ta gândire
Și câmpiile asire
Și întunecata mare;
Piramidele-nvechite
Urcă-n cer vârful lor mare
Nu căta în depărtare
Fericirea ta, iubite!”
Astfel zise mititica,
Dulce netezindu-mi părul.
Ah! ea spuse adevărul;
Eu am răs, n-am zis nimica.
„Hai în codrul cu verdeață,
Und-izvoare plâng în vale.
Stânca stă să se prăvale
În prăpastia măreață.

Acolo-n ochiu de pădure,
Lângă balta cea senină
Și sub trestia cea lină
Vom șede în foi de mure.
Și mi-i spune-atunci povești
Și minciuni cu-a ta guriță,
Eu pe-un fir de romăniță
Voi cerca de mă iubești
Și de-a soarelui căldură
Voi fi roșie ca mărul,
Mi-oi desface de-aur părul,
Să-ți astup cu dânsul gura.
De mi-i da o sărutare,
Nime-n lame n-o s-o știe,
Căci va fi sub pălărie-
Ș-apoi cine treabă are!
Când prin crengi s-a fi ivit
Luna-n noaptea cea de vară,
Mi-i ține de subsuoară,
Te-oi ține de după gât.
Pe carare-n bolți de frunze,
Apucând spre sat în vale,
Ne-om da sărutări pe cale,
Dulci ca florile ascunse.
Și sosind l-al porții prag
Vom vorbi-n întunecime:
Grija noastră n-aib-o nime,
Cui ce-i pasă că-mi ești drag?"
Încă-o gură – și dispăre...
Ca un stâlp eu stau în lună
Ce frumoasă, ce nebună
E albastra-mi, dulce floare!
Și te-ai dus, dulce minune,
S-a murit iubirea noastră

Floare-albastră! floare-albastră!...
Totuși... este trist în lume!

* **DACĂ TRECI RÂUL SELENEI...**

Dacă treci râul Selenei se face pare că sara
Deși-ntr-a soarelui lume eternă noapte nu ține.
E-o sară frumoasă – adormită deși este ziua.
Aerul ea vioriu, miroasele florilor mândre
Adormitor se ridică din oștile florilor mândre;
Într-un codru măreț, unde arbor legat e de arbor,
De liane ce spânzură-n aer snopii de flori,
Unde prin vechii copaci-și fac albinele stupii sălbateci,
Plini de faguri de miere, ce curge ca aurul-n soare,
Cu de ghirlânzi uriașe copaci, din a lor rădăcine
Până la vârfii din nori cu liane încolăciți-s,
Care cu snopi de flori i-nconjoară, mărirea le-ngroapă.
Dacă prin codri pătrunzi dai de-o vale frumoasă și verde
Pe-al căreia deal se întinde o mândră grădină.
Mari cireși cu boabele negre, cu frunza lor verde,
Crengile-ndoaie de greul dulcilor; negrelor boabe,
Mari, cu merele roșii ca fața cea dulce-a Aurorei,
Mișcă în vânt frumoasele, mari, odorantele roade;
Iară pe marginea mândrei grădini înălțată-i în huciuri
Vița de vie cu frunza întoarsă ce umbră dorește
Și cu strugurii vineți și galbeni ce îmfiați stau în soare.
Vineți cu brumă sunt unii, iar alții cu boabele galbene c-
aurul, Fluturii le-nconjoară ca dulci corăbioare de colorii și
lumini,
Iară albine din bobițe crăpate sorb lamura mierei;
Iar în mijloc de grădine, într-o luncă de verzi portocale
Nalță-se ca într-un flor invălit palatal Selenei.
Mare-i, cu zece intrări, la care duc scări înălțate
Și cerdacuri în aer – ținut de-argintoase columne
Și în trei caturi se-nalță palatul cu mii de ferestre

Mari și boltite prin care pătrunde-o lumină albastră;
Și prin bold de ferestre se văd argintoase coloane,
Muri cu oglinzi de diamant, ce lucesc mai clare ca ziua,
Mândre icoane cu fete de crai îmbrăcate-n albastru,
Codri de basme cu arbori vrăjiți și cu albe cerboaice,
Iar prin coloane pare că vezi trecând o minune;
Lung cu părul ei blond desfăcut, care curge ân valori
Pe umeri în jos, înflăt cu dulce de miroase și cântec
Care tremură-n veci în aerul fin al serei.
D-umerii goi abia se ține o mantie albastră,
Mânile albe de ceară se joacă cu cozile blonda
Și cu mărgearul ce cade pe sâni și cu creștii de mentă.

* **ADÂNCA MARE...**

Adâncă mare sub a lunii față;
Înseninată de-a ei blondă rază,
O lume-ntreagă-n fundul ei visează
Și stele poartă pe oglinda-i creață.
Dar mâni – ea falnică, cumplit turbează
Și mișcă lumea ei negru-măreață,
Pe-ale ei mii și mii de nalte brațe
Ducând peire – țări înmormântează.
Azi un diluviu, mâne-o murmuire,
O armonie, care capăt n-are
Astfel e-a ei întunecată fire,
Astfel e sufletu-n antica mare.
Ce-i pasă – ce simțiri o să ni-nspire
Indiferentă, solitară – mare!
[1873]

* **CUM OCEANU-NTĂRÂTAT...**

Cum oceanu-ntărâtat turbatu-i!
Răcnind înaltă brațele-i spumate,
De nori s-acată, -n bolta lumii bate,

Până furtuna-l reîmpinge-n patu-i.
Sălbatecull 'Van fulgeri fricoșate
Apără cerul... El încredințatu-i
Că bolta cea albastră e palatu-i;
Cu-asalt so ia el vrea – ca pe-o cetate.
Rănit de fulgere, el se înmoaie
Și c-o poveste îl adoarme-o boare
Și-n vis – un cer în fundu-i se îndoaie.
Tot ce-a dorit în visul lui el are:
Tărie, stele, luna cea bălaie...
Dormind murmură – murmurând tresare.
[1873]

* **AH, MIEREA BUZEI TALE**

Ah, mierea buzei tale am gustat-o,
A buzei tale coapte; amorul meu;
Zăpada sânului eu am furat-o,
Pe ea mi-am răcorit suflarea eu;
Ah, unde ești, demonico, curato,
Ah, unde ești să mor la sânul tău!
Ce sunt eu azi? — o frunză, o nimică
Și-mi pare că am fost un împărat;
Simțirea care sufletu-mi despică
E ca și când o lume mi-a furat;
Ah, mierea buzei tale, păsărică,
Am nebunit de când o am gustat!
Ah, cum nu ești, să-ți mistuiesc viața,
Să-ți beau tot sufletul din gura ta,
Să-ți sorb lumina pân' ce-or fi de gheață
Frumoșii-ți ochi – să-ți devastez așa
Tot ce tu ai frumos... o, mă învață
Să te ucid cu respirarea mea!
Să murim amândoi... La ce trăiesc eu,
La ce trăiești tu pe a lumii spume?

Sărmane inimi închegate-n vreme,
Sărmane patimi aruncate-n lume;
Ah, să murim, nu plânge, nu te teme,
Că undeva s-afla al nostru nume!
Încet, încet... să ne culcăm în raclă,
Încet de pe pământ ne-om furișa.
O, stinge a privirei tale faclă,
Închide ochii tăi... așa, așa;
Ce bine a să dormi adânc în raclă,
Să dormi adânc, să nu mai știi ceva.
Lubito, vremea-n loc să steie,
Să stingă universu-ntreg în noi:
O rază încă, încă o scânteie,
Ș-apoi dispare tot... ș-apoi, ș-apoi
Simt încă gândul tău iubit, femeie,
Ș-apoi nu vom mai fi nimic... not doi.
[1873]

* **O ARFĂ PE-UN MORMÂNT**

Prin gândurile-mi triste și negre treci frumoasă,
Ca marmura de albă, în haine de argint,
Cu ochii mari albaștri în bolți întunecoase
Și desfăcut ți-a părul în valuri de-aur moale...
Deasupra frunței tale e-un mândru cerc de stele
Astfel treci tu, copilă, făptura minții mele,
Minune-a Creațiunei, ș-o singură gândire
Te face ca să tremuri: o arfă pe-un mormânt.
Da, da! În viața-mi tristă tu treci cu-a tale stele
Albastre și în zboru-ți tu murmuri surâzând...
E-amor? copilărie?... Sunt versurile mele
Ce-ocupă a ta minte de murmurezi visând?
Surâzi!... Nu plânge numai la finele poemei
Ca-o arfă pe-un mormânt.
Ah! de-aș muri... tu, înger, fără să știi vodată

Că te-a iubit acela, ce zace în pământ,
C-un rai întreg de visuri, cerimea înstelată
De cugetări înalte cu dansu-i îngropată,
Că acea lume-ntreagă ție-a fost închinată
Tu inocentă, albă, ai trece surâzând...
Doar luna-n cer atuncea s-ar îndoi în liră
S-ar suspina în noapte: o arfă pe-un mormânt!
[1873]

* MITOLOGICALE

Da! din porțile mândre de munte, din stânci arcuite,
Iese-uraganul bătrân, mânând pe lungi umeri de nouri,
Caii fulgerători și carul ce-n fuga lui tună.
Barba lui flutură-n vânturi ca negura cea argintie,
Părul îmflat e de vânt, și prin el colțuroasa coroană,
Împletită din fulgerul roș și din vinete stele.
Hohot-adânc bătrânul când vede că munții își clatin
Și-și prăvălesc căciule de stânci când vor să-l salute...
Codrii bătrâni râd și ei din adânc și vuind îl salută
Paltenii nalți și bătrânii stejari și brazil cei vecinici.
Numai marea-albastră murmură-n contra orgiei,
Care bătrânul rege-o făcea: -n beiția lui oarbă,
El mân-oștiri de nori contra mării... ș-armia-i neagră,
Ruptă pe-ici, pe coala de-a soarelui roșă lumină
Șiruri lungi fug repede grei pe cerul cel verde.
Și netezindu-și barba, trece prin ei uraganul
Dus de fulgerătorii cai în bătrâna căruță,
Care scârțâie hodorogind, de-ai crede că lumea
Stă să-și iasă din vechile-i vecinice încheieture.
Groaznic s-a îmbătat bătrânul – soarele zice:
Nu-i minune – a băut jumătate d-Oceanul Pacific.
Rău îi mai împlă prin pânțece-atom băutura amară.
Însă-s eu de vină... c-umplut-am de nouri păhare

Cu apele mării adânci, boite cu roșă lumină – Cine dracul
știa acum că de cap o să-și facă!

Ah! moșneagul bețiv e-n stare-ntr-o zi să ruine

Toate societățile de-asigurare din țară.

Soarele-și bagă capul prin nori și limba și-o scoate

Și c-o rază gâdilă barba bătrânului rege.

— Hehe! zice bătrânul, râzând, ce faci tu, Pepeleo?

Tânăr, hai? De mii de ani tot tânăr te văd eu,

Pare-mi că dai pe obraz cu roș după moda de astăzi,

Altfel nu-nțeleg cum tânăr de-o mie de evi ești.

— Taci, moșnege fără' de obraz, te du, te trezește...

Vezi în ce stare te afli, coroana îți stă pe-o ureche

Și cu veselia ta proastă lumea ruini tu!

Însă-a popoarelor blonde de stele guverne-îndărătnici,

Vai! nu făcuse șosea cumsecade pe câmpii albaștri

Și se răstoarnă carul și rău se-nglodează bătrânul.

Mai că era să-i rămâie ciubotele-n glodul de nouri.

Hei, ce-i pasă! El norii frământă jucând mocăneasca

Și pe-un vânt l-apucă de cap, făcându-i morișcă.

Se tăvălea peste cap și, pișcat de-un purce de fulger,

Se scârpina de-un șir de păduri ca de-un gard de răchită.

Norii roșese de rușine și fug iar vântul se culcă

Între codri și munți... Uraganul mahmur poticnește

Spre castelul de stânci, ce-și deschide uriașa lui poartă,

Spre-a-l primi pe bolnavul bătrân în surele hale

El își ia coroana din cap și în cui o atârână

De sclipește-n noapte frumoasă și roșă – un fulger

Încremenit în nori. Cojocul l-anină

El de cuptor... ciubote descaltă și negrele-obiile

Cât două lanuri arate le-ntinde la focul Gheenei

Să se usuce... Chimirul descinge și varsă dintr-însul

Galbeni aprinși într-un vechi căuș afumat de pe vatră,

Mare cât o pivniță... —N patu-i de pâclă-nfoiată

Regele-ntinde bătrânele-i membre și horăiește.

Până-n fundul pământului urlă: peștere negre
Și rădăcinile munților mari se cutremură falnic
De horăitul bătrânului crai. Iară-afară
Vezi un ger bătrân și avar cu fața mâhnită,
Cărăbănind al zorilor aur în saci de-ntunerice
Ca să-l usuce-n rubine. Cu-ncetul, cu-ncetu-nserează...
Soarele, ca să împace marea, la ea se apleacă,
Lin netezește-a ei față albastră și-adânc se uită
În luminoasele valuri a ei și sânu-i desmiardă
Cu tot aurul razelor lui. La pământ se mai uită.
Florile toate ridică la el cochetele capuri
Copilăroase și ochii lor plini de zădarnice lacrimi...
Pe grădini se mai uită; pe-alei de vișini în floare
Și de cireși încărcați de salcâmi cu mirosul dulce.
Pe-acolo se primblă o fată-în albastru-mbrăcată,
Părul cel blond împletit într-o coadă îi cade pe spate.
Ca Margareta din Faust ea ia o floare în mână
Și șoptea: mă iubește... nu mă iube... mă iubește!
Ah! boboc... amabilă ești... frumoasă și – proastă,
Când aștepți pe amant, scriitor la subprefectură,
Tânăr plin de speranțe, venind cu luleaua în gură...
Soarele-a apus, iar luna, o cloșcă rotundă și grasă,
Merge pe-a cerului aer moale ș-albastru și lasă
Urmele de-aur a labelor ei strălucinde ca stele.
Iar de-a doua zi se scoală bătrânul și urcă Rarăul
Numai în cămeșoi, desculț și fără căciulă
Și se scarpină-n cap – somnoros – uitându-se-n soare.
[1873]

* DUMNEZEU ȘI OM

Cărții vechi, roause de molii, cu păretț-ii afumați,
I-am deschis unsele pagini, cu-a lor litere bătrâne,
Strâmbe ca gândirea oarbă unor secole străine,
Triste ca aerul bolnav de sub murii afundați:

Dar pe pagina din urmă, în trăsură greoaie, seci,
Te-am văzut născut în paie, fața mică și urâtă,
Tu, Christoase, -o ieroglifă stai cu fruntea amărâtă,
Tu, Mario, stai tăcută, țeapănă, cu ochii reci!
Era vremi acelea, Doamne, când gravura grosolană
Ajuta numai al minții zbor de foc cutezător...
Pe când mina-ncă copilă pe-ochiul sunt și arzător
Nu putea să-l înțeleagă, să-l invite în icoană.
Însă sufletul cel vergin te gândea în nopți senine,
Te vedea râzând prin lacrimi, cu zâmbirea ta de înger.
Lângă tine-ngenuncheată, muma ta stetea-n uimire,
Ridicând frumoasă, sântă, cătră cer a sale mâne.
În pădurile antice ale Indiei cea mare,
Printre care, ca oaze, sunt imperii fără fine,
Regii duc în pace-eternă a popoarelor destine,
Închinând înțelepciunii viața lor cea trecătoare:
Dar un mag bătrân ca lumea îi adună și le spune
C-un nou gând se paște-n oameni, mai puternic și mui

mare

Decât toate pân-acuma. Și o stea strălucitoare
Arde-n cer arătând calea la a evului minune.
Fi-va oare dezlegarea celora nedezlegate?
Fi-va visul omenirii grămadit într-o ființă?
Fi-va brațul care șterge-a omenimei neputință
Ori izvorul cel de taină a luminii-adevărate?
Va putea să risipească cea neliniște eternă
Cea durere ce-i născută din puterea mărginită
Și dorința fără de margini?... Lăsați vorba-vă pripită
Mergeți regi spre închinare la născutul în tavernă
În tavernă?... —n umilință s-a născut dar adevărul?
Și în fașe d-înjosire e-nfășat eternul rege?
Din durerea unui secol, din martiriul lumii-ntrege?
Răsări o stea de pace, luminând lumea și cerul...
Sarcini de-aur și de smirnă ei încarcă pe cămile

Și pornesc în caravană după steaua plutitoare,
Ce în aerul cel umed pare-o așchie din soare,
Lunecând pe bolta-albastră la culcușu-eternei mile
Ș-atunci inima creștină ea vedea pustia-ntinsă
Și pin ea plutind ca umbra împărați din răsărit,
Umbre regii și tăcute ce-urmasu astrul fericit...
Strălucea pustia albă de a lunii raze ninsă,
Iar pe muntele cu dafini, cu dumbrave de măslin
Povestind povești bătrâne, au văzut păstorii steaua
Cu zâmbirea ei ferice și cu razele de neauă
S-au urmat sfințita-i cale către staulul divin.
Azi artistul te concepe ca pe-un rege-n tronul său,
Dară inima-i deșartă mâna-i fină n-o urmează...
De a veacului suflare a lui inimă e trează
Și în ochiul lui cuminte tu ești om – nu Dumnezeu
Azi gândirea se aprinde ca și focul cel de paie
Ieri ai fost credința simplă – însă sinceră, adâncă,
Împărat fuși Omenirei, crezu-n tine era stâncă...
Azi pe pânză te aruncă, ori în marmură te, taie.
[1873]

* **GHAZEL**

Tu, cu cruzime m-ai respins, când am voit, copilă,
Să devastez frumsețea ta cea dulce, făr' de milă
Și totuși corpul tău e plin de-o coaptă tinereță,
Tu, al amorului duios demonică prăsilă!
Nu am plecat purtând în piept durerea-mi toată scrisă,
Precum al primăverii vânt duce-n văzduh o filă;
Dar noaptea când am adormit, atunci durerea-mi toată
Se ghemuiește-n inima-mi, o arde ș-o împilă;
Părea din somn că m-am trezit și te-am văzut pe patu-mi,
Boțind cerșaful meu cel alb cu mâna ta gentilă;
Abia al hainei tale gaz de umăru-ți se ține
Și sânii tăi s-au liberat de-a hainei crudă silă

Și proaspeți, albi, rotunzi și tari ei se ridic, se lasă
Și ochii tăi în lacrimi ard, în lacrimi dulci de milă.
La răsuflarea cald-a ta se coace-uscata gură;
Se văd frumoși mărgăritari ce-ntredeschiși defilă.
Cu brațul meu eu șelele ți le-ncleștai sălbatec
Și-am vrut să-ți mușc gurița ta de tremurai febrilă
Și tu te aperi surâzând, c-o mân-acoperi sânii,
Privirea ta înoată ud, când blândă, când ostilă,
De bunăvoie, lângezind, te lași de șold răpită,
Dar retrezită din amor tu te dasfăci cu silă
Și de turbare s-a-ncleștat, s-a strâns gurița-ți creață:
Tu de pe frunte păru-ți dai, plângi tremurând, copilă,
În șolduri boiul ți-l îndoi ș-ai vrea să-mi scapi din mână,
Precum se-ndoaie, vrând s-o rupi, în degete-o zambilă.
Dar sângele tău dulce-acum ca mursa cea de struguri
În vine-ți fierbe nebunit, și mintea o exilă.
Atunci căzuși pe pieptul meu o sarcină în friguri,
Un fruct răscopt de-amorului căldură fără milă,
Ai mai gemut o dată clar ca omul care moare,
Apoi tu lăsași patimei ce te ardea, Sibyllă,
Și-n lupta noastră te-am adus sub greul vieții mele,
Pecetea-am rupt, ce pân-acum junețea ți-o sigilă
Un corp am fost îngemănat trăind o viață-obscură,
Demonic-dulce, amoros, spasmodică, febrilă,
Și sufletele noastre-atunci pe buze atârinate
S-au contopit în sărutări, în desmierdări, în milă,
Parc-am trecut noi amândoi în noaptea neființei,
Ne-am zugrumat în sărutări, ne-am omorât, copilă!
[1873]

* **CARE-I AMORUL MEU ÎN ASTĂ LUME**

Care-i amorul meu în astă lume:
Este-al bravurei coiful de aramă,
Sau al mării aspru rece nume?

Sau este claustrul cernit, ce cheamă
Cu-a lui icoane sânte-ngălbenite,
Cu clopotu-i vestind a morții dramă?
Sau este chipul blând unei iubite,
Ce, dulce, pură, sântă și frumoasă,
Să-mi facă zile albe, ore-aurite?
O văd adesea steauă radioasă
'N-oglanda sufletului meu – o zeie
S-a ei privire-asupra mea se lasă:
De înger suflet, chipul de femeie;
În visul vieții ei ea sfânt surâde
Și mă-namor de-oricare-a ei idee,
Când lumea-amar de visu-acesta râde:
Nu e femeia ce crezi tu, nebune,
Și chipul care inima-ți l-închide
Nu este-n lume. Cine-atunci mi-a spune
Unde e îngerul cu-aripi senine,
A sufletului meu scumpă minune?
Na n-a fost niciodată... doar în tine
De-a fost vreodată ea, de mult e moartă,
Astfel, de chip o dată-n lume vine.
Dar de nu e, mângâie-ți a ta soartă
Crede: că ea dodată cu-a ta fire
Trecut-a-n lume-a ceriurilor poartă,
Dar înainte de-a-i-ntâlni privirea,
Ea a murit și-a ei ființă bună
E colo în lume, umbră în gândire!
De-aceea-n înstelate nopți cu lună,
Pasu-ți îndreaptă, cată cimitirul
Și un mormânt ți-alege, ți-ncunună,
Încordă-ți lira scumpă, iară mirul
Al vorbelor iubirei tu îl varsă
Pe-acel mormânt ce-l înverzește pirul
Și zi: Dormi dusă, inima mea arsă.

[1873]

* PRIVESC ORAȘUL-FURNICAR

Privesc orașul – furnicar
Cu oameni mulți și muri bizari,
Pe strade largi cu multe bolți,
Cu câte-un chip l-a stradei colț.
Și trec foind, râzând, vorbind,
Mulțime de-oameni pași grăbind.

Dar numai p-ici și pe colea
Merge-unul de-a-nletelea,
Cu ochii-n cer, pe şuierate,
Țiindu-și mânila la spate.
S-aude clopot răsunând,
Cu prapuri, cruci, icoani, viind,
Preoții lin și în veștminte
Cântând a cărților cuvinte.
În urmă vin ca în prohod
Tineri, femei, copii, norod;
Dar nu-i prohod – sfințire de-apă,
Pe uliți lumea să nu-ncapă;

Se scurg încet – tarra bumbum – Ostașii vin în marș
acum

Înaintea lor tambur-major,
Voinic el calcă din picior
Și tobe tare-n tact ei bat
Și pașii sună apăsător;
Lucesc și armele în șir,
Frumos stindarde se deșir;
Ei trec mereu – tarra bumbum
Și după-un colț dispar acum...
O fată trece c-un profil
Rotund și dulce de copil,
Un câine fuge spăriet,

Șuier-un lotru de băiet,
Într-o răspântie uzată
Și-ntinde-un orb mina uscată,
Hamalul trece încărcat,
Și orologiile bat
Dar nimeni mai nu le ascultă
De vorbă multă, lume multă.
[1873]

* **DIN BERLIN LA POTSDAM**

Din Berlin la Potsdam merge
Drum de fier, precum se știe.
Dară nu se știe încă
C-am luat bilet de-a trie,
C-am plecat de dimineată
Cu un taler și doi groși...
Și de gât cu blonda Milly,
C-ochi albaștri, buze roși.
Zice Brahma, tata Brahma,
C-Gum că lumea asta nu e
Decât arderea-unei jertfe
Într-o vecinică cățuie.
Am aprins și eu luleaua
Și jertfesc lui tata Brahma,
Lângă mine-un șip cu Kummel!
Ș-o bucată de păstramă.
Zice Darwin, tata Darwin,
Cum că omul e-o maimuță.
Am urme de maimuțoi,
Milly-nsă de pisicuță.
Și mă urc în tren cu grabă
Cu o foame de balaur,
Între dinți o pipă lungă.
Subsuori pe Schopenhauer.

Ș-acum șuieră mașina.
Fumul pipei lin miroasă,
Sticla Kummel mă invită,
Milly-mi râde. — Ce-mi mai pasă!
[1873]

* **BISMARQUEURI DE FALSĂ MARCĂ**

Bismarqueuri de falsă marcă,
Mie-mi pare cumcă, parcă
De iubirea nemțărimei
Niciun rău nu vă înțarcă.
În zădar Alsasul, Posen
Cu-a lor stare vă încarcă
Ochii voștri; să pricepeți
Unde duce-a țării barcă
Și ce rău ne prorocește
A cobirii neagră țarcă.
Voi ne duceți spre pieire,
Bismarqueuri de falsă marcă.
[1873]

* **EXCELENȚA, BEZEDEAUA**

Excelența, bezedeaua
Cu mândrie poartă steaua,
Ce cu stimă i-a fost dată
C-a putut a fi licheaua
Ce la rus și-a plecat capul
Și la turc a-aprins luleaua.
Ei, în loc de ștreangul care
Se cădea, i-au dat cordeaua,
Căci nevasta-i pentru-o târlă
De cătane fu cățeaua;
În zădar cu-a ta mândrie
Tu îngreuni canapeaua,

Crezi că lumea te admiră.
Când cutreieri lung șoseaua;
În zadar mai taie mutre
Serioase mascaraua,
Cu blazoane-nchipuite
Și-a împodobit cupeaua.
Știm ce-aramă este-ntr-însul
Și-i cunoaștem noi turaua.
'N-alte țări e-onoare mare
Decorația și steaua,
Dar ce merite-are dânsul
Escelența, bezedeaua?
E o carte măsluită
Toată viața lui – licheaua,
Și noi știm ce însemnează
De pe pieptu-i tinicheaua.
[1873]

* **EȘTI ÎN ȚARĂ...**

Ești în Sara berei mândre și-a cârnaților cu piele,
Ești în sânul măslinoasei și brigandei d-azi Elade;
La muscal vii și la turcul ce domnește multe neamuri,
Ești în patria musteții iubitoare de pomade.
Ba, tu ești în România, căpătâiul de venituri
Unde-a fi calmuc, iubite, e frumos și ți se șade.
Unde cel venit scutitu-i de-orice greu și datoria
Ș-unde vita cea străveche de român ce-l sudui, bade,
Poartă-n spatele-i nătânge pe-orîșicare-i vine-n minte
Să clocească-a lui semințe pe-ăst popor ce-i duce-n spate.
Unde prazi fără de milă, făr'să-ți pese, spre-a te-ntoarce
Înstărit în a ta țară, să trăiești din aste prade.
Unde fiii proprii țării îi sug măduva din oase
Spre-a o da-n Paris, Viena pe nimicuri și parade,
Unde-n casă se vorbește orice limbă vrei din lume,

Numai limba strămoșească s-o vorbești nici nu se cade,
Unde-a oamenilor fală și mândrie nu consistă
Decât c-au știut mai bine s-uite limba țării toate,
Unde chiar numirea țării este doar o ironie,
Căci român nu e nimica nici în case, nici pe strade.
[1873]

* ÎMPĂRAT ȘI PROLETAR

Pe bănci de lemn, în scunda tavernă mohorâtă,
Unde pătrunde ziua pintre ferești murdare,
Pe lângă mese lunge, stătea posomorâtă,
Cu fețe-ntunecoase, o ceată pribegită,
Copii săraci și sceptici ai plebei proletare.
Ah! — zise unul – spuneți că-i omul o lumină
Pe lumea asta plină de-amaruri și de chin?
Nicio scânteie-ntr-însul nu-i candidă și plină,
Murdară este raze-i ca globul cel de tină,
Asupra cărui dânsul domnește pe deplin.
Spuneți-mi ce-i dreptatea? — Ce-i tari se îngrădiră
Cu-averea și mărirea în cercul lor de legi;
Prin bunuri ce furară, în veci vezi cum conspiră
Contra celor ce dânsii la lucru-i osândiră
Și le subjugă munca vieții lor întregi.
Unii plini de plăcere petrec a lar viață,
Trec zilele voioase și orele surâd.
În cupe vin de ambră – iarna grădini, verdeață,
Vara petreceri, Alpii cu frunțile de gheață
Ei fac din noapte ziua s-a zilei ochi închid.
Virtutea pentru dânsii – ea nu există.
Însă v-o predică, căci trebui să fie brațe tari,
A stelelor greoaie care trebuie-mpinse
Și trebuiesc luptate războaiele aprinse,
Căci voi murind în sânge, ei pot să fie mari.
Și flotele puternici ș-armatele făloase,

Coroanele ce regii le pun pe fruntea lor,
Ș-acele milioane, ce în grămezi luxoase.
Sunt strânse la bogatul, pe cel sărac apasă,
Și-s supte din sudoarea prostitului popor.
Religia – o frază de dâșii inventată
Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug,
Căci de-ar lipsi din inimi speranța de răsplată,
După ce-amar muncirăți mizeri viața toată,
Ați mai purta osânda ea vita de la plug?
Cu umbre, care nu sunt, v-a-ntunecat vederea
Și v-a făcut să credeți că veți fi răsplătiți...
Nu! moartea cu viața a stins toată plăcerea
Cel ce în astă lume a dus numai durerea
Nimic n-are dincolo, căci morți sunt cei muriți.
Minciuni și fraze-i totul ce statele susține,
Nu-i ordinea firească ce ei a fi susțin;
A verea să le aperi, mărirea s-a lor bine,
Ei brațul tău înarmă ca să lovești în tine,
Și pe voi contra voastră la luptă ei vă mân.
De ce să fiți voi sclavii milioanelor nefaste,
Voi ce din munca voastră abia puteți trăi?
De ce boala și moartea să fie partea voastră,
Când ei în bogăția cea splendidă și vastă,
Petrec ca și în ceruri, n-au timp nici de-a muri?
De ce uitați că-n voi e și număr și putere?
Când vreți, puteți prea lesne pământul să-mpărțiți.
Nu le mai faceți ziduri unde să-nchid-avere,
Pe voi unde să-nchidă, când împinți de durere
Veți crede c-aveți dreptul și voi ca să trăiți.
Ei îngrădiți de lege, plăcerilor se lasă,
Și sucul cel mai dulce pământului i-l sug;
Ei cheamă-n voluptatea orgiei zgomotoase
De instrumente oarbe a voastre, fici frumoase:
Frumsețile-ne, tineri, bătrânii lor distug.

Și de-ntrebați atuncea, vouă ce vă rămâne?
Munca, din care dânșii se-mbată în plăceri,
Robia viață toată, lacrimi pe-o neagră pâne,
Copilelor pătate mizeria-n rușine...
Ei tot și voi nimica... ei cerul, voi dureri!
De lege n-au nevoie: virtutea a ușoară
Când ai ce-și trebuiește... iar legi sunt pentru voi,
Vouă vă pare lege, pedepse vă măsoară
Când mâna v-o întindeți la bunuri zâmbitoare,
Căci nu-i iertat nici brațul teribilei nevoi.
Zdrobiți orânduiala cea crudă și-nedreaptă,
Ce lumea o împarte în mizeri și bogați!
Atunci când după moarte răsplată nu v-așteaptă,
Faceți ca-n astă lume să aibă parte dreaptă,
Egală fiecare, și să trăim ca frați!
Sfarmați statuia goală a Venerei antice,
Ardeți acele pânze cu corpuri de ninsori;
Ele stârnesc în suflet ideea neferice
A perfecției umane și ele fac să pice
În ghearele uzurei copile din popor!
Sfarmați tot ce ațâță inima lor bolnavă,
Sfarmați palate, temple, ce crimele ascund,
Zvârliți statui de tirani în foc, să curgă lavă,
Să spele de pe pietre până și urma scalvă
Celor ce le urmează pin' la al lumii fund!
Sfarmați tot ce arată mândrie și avere,
O! dezbrăcați viața de haina-i de hrănit,
De purpură, de aur, de lacrimi, de urât
Să fie un vis numai, să fie o părere,
Ce făr' de patimi trece în timpul nesfârșit.
Ziditi din dărinăture gigantici pi. Ramide
Ca un memento mori pe al istoriei plan;
Aceasta este arta ce sufletu-ți deschide
Naintea veciciei, nu corpul gol ce râde

Cu mutra de vândută, cu ochi vil și viclean.
O! aduceți potopul, destul voi așteptarăți
Ca să vedeți ce bine prin bine o să ias';
Nimic... Locul hienei îl luă cel vorbareț,
Locul cruzimii vechie, cel lins și pizmătareț.
Formele se schimbă, dar răul a rămas.
Atunci vă veți întoarce la vremile-aurite,
Ce mitele albastre ni le șoptese ades,
Plăcerile egale egal vor fi-mpărțite,
Chiar moartea când va stinge lampa vieții finite
Vi s-a păre un înger cu părul blond și des.
Atunci veți muri lesne fără de-amar și grijă,
Feciorii-or trăi-n lume cum voi ați viețuit,
Chiar clopotul n-a plânge cu limba lui de spijă
Pentru acel de care norocul avu grijă;
Nimeni de-a plânge n-are: el traiul și-a trăit.
Și, boale ce mizeria ș-averea nefirească
Le nasc în oameni, toate cu-ncetul s-or topi;
Va crește tot ce-n lume este menit să crească,
Va bea pân-in fund cupa, pân' va vrea s-o zdrodească,
Căci va muri când nu va ave la ce trăi.

.....
Pe malurile Seinei, în faeton de gală,
Cezarul trece palid, în gânduri adâncit;
Al undelor greu vuiet, vuirea în granit
A sute d-echipajuri, gândirea-i n-o înșală;
Poporul loc îi face tăcut și umilit.
Zâmbirea lui deșteaptă, adâncă și tăcută,
Privirea-i ce citește-în suflete-omenești,
Și mâna-i care poartă destinele lumești,
Cea grupă zdrențuită în, cale-i o salută.
Mărirea-i e în taină legată de acești.
Convins ca voi el este-n nălțimea-i solitară
Lipsită de iubire; cum că principiul rău,

Nedreptul și minciuna al lumii duce frâu;
Istoria umană în veci se desfășoară;
Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău.
Și el – el vârful mândru al celor ce apasă
Salută-n a lui cale pe-apărătorul mut.
De ați lipsi din lume, voi cauza-ntunecoasă
De răsturnări mărețe – mărirea-i radioasă,
Cezarul; chiar cezarul de mult ar fi căzut.
Cu ale voastre umbre nimica crezătoare,
Cu zâmbetu-vă rece, de milă părăsit,
Cu mintea de dreptate și bine răsătoare.
Cu umbra voastră numai, puteri îngrozitoare,
La jugu-i el silește pe cei ce l-au urât.

.....
Parisul arde-n valuri, furtuna-n el se scaldă,
Turnuri ca facle negre, trăsnesc arzând în vânt
Prin limbile de flăcări, ce-n valuri se frământ;
Răcnete, vuiet de arme pătrund marea cea caldă,
Evul e un cadavru – Paris al lui mormânt.
Pe stradele-ncrușite de flăcări orbitoare,
Suiți pe baricade de bulgări de granit,
Se mișc batalioane a plebei proletare,
Cu cușme frigiene și arme lucitoare,
Și clopote de-alarmă răsună răgușit
Ca marmura de albe, ca ea nepăsătoare,
Prin aerul cel roșu femeii trec cu-arme-n braț,
Cu păr bogat și negru ce pe-umeri se coboară
Și sânii lor acopăr – e ură și turbare
În ochii lor cei negri, adânci și desperați.
O! luptă-te-nvălită în pletele-ți bogate,
Eroic este astăzi capilul cel pierdut!
Căci flamura cea roșă cu umbra-i de dreptate
Sfințește: a ta viață de tină și păcate;
Nu! nu ești tu de vină, ci cei ce te-au vândut!

Scânteie marea lină și placele ei sure
Se mișc-una pe alta ca pături de cristal
Priri lance prăvălite; din tainica pădure
Apare luna mare câmpiilor azure,
Umplându-le cu ochiul ei mândru, triumfal.
Pe undele încete își mișcă legănate
Corăbii învechite scheletele de lemn;
Trecând încet ca umbre – țin pânzele umflate
În fața lunci, care prin ele-atunci străbate,
Și-n roată de foc galbăn stă fața-i ca un semn.
Pe maluri zdrumicate de aiurirea mării
Cezaru-ncă veghează la trunchiul cel plecat.
Al salciei pletoase, și-ntinse-a apei arii
În cerecuri fulgerânde se pleacă lin suflării
A zefirului nopții și sună cadențat.
Îi pare că prin aer în noaptea înstelată,
Călcând pe vârf de codri, pe-a apelor măriri,
Trecea cu barba albă – pe fruntea-ntunecată
Cununa cea de paie îi atârna uscată
Moșneagul rege Lear.
Uimit privea cezarul la umbra cea din nouri,
Prin creții cărei stele lin tremurând transpar,
I se desechide-n minte tot sensul din tablauri
A vieții sclipitoare... A popoarelor ecouri
Par glasuri ce îmbracă o lume de amar:
„În orice om o lume își face încercarea,
Bătrânul Demiurgos se opintește-n van;
În orice minte lumea își pune întrebarea
Din nou: de unde vine și unde merge? — Floare-a
Dorințelor obscure sădite în noian.
Al lumii-ntregul sâmbur, dorința-i și mărirea,
În inima oricărui i-ascuns și trăitor,
Zvârlire hazardată, cum pomu-n înflorire
În orice floare-ncearcă întreagă a sa fire,

Ci-n calea de-a da roade cele mai multe mor.
Astfel umana roadă în calea ei îngheață,
Se petrifică anul în sclav, altu-mpărat,
Acoperind cu noime sărmana lui viață
Și arătând la soare-a mizeriei lui fațe
Fața – căci înțelesul e-același la toți dat.
În veci aceleași doruri mascate cu-altă haină,
Și-n toată omenirea în veci același om
În multe forme-apare a vieții crudă taină,
Pe toți ea îi înșală, la nime se distaină,
Dorinți nemărginite plântând într-un atom.
Când știi că visu-acesta cu moarte se sfârșește,
Că-n urmă-ți rămân toate astfel cum sunt, de dragi
Oricât ai drege-n lume – atunci te obosește
Eterna alergare... ș-un gând te-ademeneste:
Că vis al morții-eterne e viața lumii-ntregi.”
[1874]

* **MURMURĂ GLASUL MĂRII**

Murmură glasul mării stins și molcom
Încunjurând a Italiei insulă mândră
O, luminați, a cerului stelele albe,
Câmpilor noștri.
Vă vărsați icoanele voastre în Tibur,
Nori, zugrăviți pe câmpie umbre fuginde,
Tu, măreție a nopții, a mării, a lunei
Împle Italia.
Mare, poartă pe undele tale corăbii,
Unele goale ni-aducă aur din Ofir,
Altele înfoiate de roze d-Egipet,
Vinuri și smirnă.
Ah, trimiteți popoare vulturii voștri
Cei de lemn să zboare pe marea măreață;
Căci a Romei eterne picioare marmorei

Daruri aşteaptă.
Numai singur asupra lumii în pace,
Nepesător tămâii şi laudei voastre,
Învăluit în maiestatea tăcerii
Stă-mperatorul.
Vezi-l atins de umbra gândirilor regii!
Vorba-i va să fie o rază-n lume;
Orele lui sunt izvoare la anii istoriei,
Salve-imperator!
[1874]

* **CUM NEGUSTORII DIN CONSTANTINOPOL**

Cum negustorii din Constantinopol
Întind în piaţă diferite mărfuri,
Să ieie ochii la efenzi şi popul,
Astfel la clăi de vorbe eu fac vârfuri
De rime splendizi, să le dau de trampe,
Sumut o lume s-astfel ochii lor fur.
Dactilu-i cât, trocheele sunt stampe,
Şi-i diamant peonul, îndrăzneţul.
Dar astăzi, cititori, eu vă vând iambe.
Şi mare n-o să vi se pară preţul:
Nu bani vă cer, ci vremea şi auzul.
Aprinde-ţi pipa şi aşază-ţi jeţul
La gura sobei cum o cere uzul;
Citeşte cartea ce îţi cade-n mână
Şi vezi de nu-i mărgăritar hurmuzul
Ce-n mână-l ai de-acum o săptămână.

* **ÎN CĂUTAREA ŞEHERAZADEI**

În mări de nord; în hale lungi şi sure
M-am coborât şi am ciocnit cu zeii,
Atârnând arfa-n vecinica pădure.
M-am îndulcit cu, patima femeii,

În stele i-am topit aurul din plete,
În poale-am scuturat piatra cameii,
Din ochi i-am sărutat priviri șirete,
De-umeri-i rezemat am răs cu dânsa
Și-am potolit din gură-i lunga sete
De-amor. Apoi m-am dus – ea plâns-a,
Mi-a deschis marea porțile-i albastre
Și Nordul frig durere-mi caldă stins-a
M-am dus spre sud – und-insule ca glastre
Gigantici se ridic din sfânta mare,
C-oștiri de flori, semănături de astre.
Și și-a înflăt eterna mea cântare
Aripele de pară-n cer pornite
Pân-am pierdut pământu-n depărtare,
De unde-albastre scândure-s unite.
De gânduri negre-i grea antica-mi navă:
Nu știu pe vane căi-s ori menite?
Viața mea-i ca lanul de otavă:
E șeasă făr-adânc și înălțime.
Vulcanul mort și-a stins eterna lavă
Dar ah, ce vād? E vis? O-ntunecime
Ridică colți înalți din frânta mare.
Cine îmi spune ce minune-i? Nime?
Din ce în ce un rai în depărtare
Se desfășoară dintre stânci trunchiete,
Plesnite lin de undele amare.
Munții înalți la cer străbat, se vede;
Văi cu izvoare s-adâncese sub soare
Și dealuri mari păduri înalță-n spete:
E Orientul. Codrii cu grandoare,
Cu vârfii nalți vor norii să-i disfețe.
Cetăți prin ei își pierd a lor splendoare.
Prin codrii lui, prin șesurile crețe,
De-a vântului suflare-mbălsămată,

Pin munții-n nori și pin pustii mărețe,
Urbile-antice strălucind s-arată
Și albe par și mitice – cu basme
Urieșești e țara presărată.
Și norii spânzură pe cer, fantasme
De foc și aur ce-n oștiri se-nșiră,
Codrii se plâng și marea doarme-n spasme.
Ajung la țărm – se-ndoaie ca o liră
Cu valuri înstrunită-n lunge rânduri,
Un mic liman, ce raze blând respiră.
Corabiei apusene grea de gânduri
Sinistre – eu pe valuri îi dau drumul,
Frântă de stânci se risipește-n scânduri.
Ce întâlnesc întâi pe țărm e-un tumul – Proroc prea
singur al vieții umane,
Tu ești cenușa iară viața-i fumul.
Nu crede însă că în doruri vane
Caut norocul spre-a te-afla pe tine,
Noroc lumesc – zâmbiri aeriene!
Las pe-alții să zidească din ruine
Zidiri de-o zi pe răbdătoarea spată
A vechiului pământ, ce nu-s de mine.
În furnicarii din Apus ei toată
Viața-și fac doruri vane, nebune,
Nu știi că-n lume nu-i ceea ce cată.
Ei caut adevăr – găsesc minciune.
Neam vine și neam trece – toți se-nșală.
Eu adevăr nu cat – ci-nțelepciune.
Căci mintea cea de-nțelepciune goală,
Oricât de multe adevăruri știre-ar
Îzvor de amărâre-i și de boală.
În ladă aur oricât grămădire-ar
Cu aur nu se stinge-n veci amarul
Și Pace numa-n inimă-i găsi-re-ar.

Ușor trage prezentul la cântarul
Înțelepciunii... Și ea-i fericirea.
Cu-a răsăritului averi samarul
Eu mi-l încarc, cu-a lui gândiri – gândirea.
Eu pasu-ndrept colo înspre cărunții,
Gigantici muri ce-n câmpi îi sădi firea.
Din codri-adânci, ce înmormântă munții,
Ce-abia și-arăt al lor cap în ninsoare,
Urcând în negre stânci diadema frunții,
Pin -sir, de cedri, palmi nălțați în soare,
Prin lunci de dafin, pe-unde cresc măslinii
Smochini, ș-ațiu pe verzi cărări în floare.
Din prund înalță trunchii lor arinii
În lunce risipiți sub stânci ce pică
Izvoare sar, prin mușchii rădăcinii.
Pin mândrele grădini în cer ridică
Saraiuri albe cupole de aur
Cu sori pare plouată urbea-antică.
Și risipite prin dumbrăvi de laur
Stau casele-albe, azile liniștite.
Pe porți sunt stihuri scrise-n limbi de maur
Iar căile-s cu mamură podite
Și fără punți sunt sfintele dumbrave.
Pe scări înalte flori de foc sădite.
Pe scări culcate fete albe, suave
Părui cel negru-l piaptână în soare,
Ori visătoare stau de-amor bolnave.
Ah!, e cetatea cea strălucitoare
Unde-npăratul Indiei reșade:
Un soare însuși este el sub soare:
Nevasta lui e-acea Șeherazade;
De-nțelepciune plină și frumsețe
S-a o privi doar soarelui se cade.
Într-un sarai cu cupola rotundă,

Pe scări ele marmură îmi urc piciorul,
Pe stâlpi; înalți las, umbra să pătrundă,
Sub bolta porții calc de flori covorul-
Cărare-i el prin de-aur nalte glastre
În ele crinii mari întrec ivorul.
Pe murii albi marmorei s-urc pilastre,
Ce netezi, roși, oglinde de purpură,
Reflectă: frunze verzi și flori albastre.
Un miros răcoros simțirea-mi fură.
Deschisă, lin e ușa unei sale
Și noi minuni uimiții ochi văzură.
Cu umbre moi a gândurilor sale
Un pictor a-nflorit plafondul, murii,
Cu chipuri zvelte, basme-orientale.
Pe perini lungi culcate-s hurii – Și din cățui de-argint
copăr miroase
Cu fum albastru formele picturii.
De roșă catifea cu fir de aur trase
Se nalță într-un baldachin perdele,
Umbrind un pat cu perini de mătase
Pe acel pat, un tron cusut cu stele,
Stă înșirând mărgăritare-n poale
Regina cea-nțeleaptă. — Dintre ele
Picioare de zăpadă, mici și goale,
Ea-ntinde surâzând ca-n vis pe-un scaun
De vișinie catifea și moale.
Dureri și ani, și toate îmi disdaun
Acele vise-aieva la vedere:
Mă mir cum în Olimp se mir-un faun.
Frumoasă e în visu-i de plăcere,
Cu fața albă ea lumină sale
Și ochii ei izvoară de mistere,
Mari și adânci tăiați-s ca migdala
Și-n păru-i negru corpu-i de zăpadă

E cufundat – o virgină Itală.
Cine-ar vedea făr-în genunchi să cadă?
Am genuncheat. — Eu am știut, străine,
Că ai să vii – a dorurilor pradă
Ca să m-ascuți și să duci de la mine
A-nțelepciunii s-a frumuseții floare,
Să luminezi gândirile din tine.
Eu am știut – profetă vrăjitoare
S-atrag cu-a tainelor și-a basmei rază
Poeți cu inimi ceruri-doritoare.
Ridică-te și vino de te-așază.
Ici, lângă mine, sui pe perna asta...
Cu brațu-i gol și alb ea o-nfoiază.
Am ascultat... M-am răzimat cu coasta
De dulci gătite perini – iar genunchiul
Plecat... c-adoratori din vremea foastă.
[1874]

*** O, ADEVĂR SUBLIME...**

O, adevăr sublim – o, tinichea și paie!
O, poezie mândră – o, buiguit nerod!
Istorie spirată – minciună și bătaie,
Amor ceresc și dulce – a mucoșilor plod.
O, om, oglind-a lumii cu capul sui și sec,
Cu creierul ca ceata, cu coaste cie berbec,
Stăpân pe-a ta gândire – cum ești p-instinct stăpân
Se vede când femeia golește al ei sân.
Când poala ș-o ardică, de pulpa-i vezi, stăpâne,
Tu nu surâzi cu râsul cel lacom și murdar,
Tu nu ești ca un taur și nu ești ca un câne,
Ce umil dă din coadă cățelei lui cu har.
Tu ești gelos – ferit-a... cucoșii doar și vierii
Au numai obiceiul de-a se lupta-n duel.
Tu nu ai patimi scumpe și lacrima muierii

Nu mișcă al tău suflet, nu-ntunecă de fel.
Ești bun cu ai tăi semenii, nu c-alte animale.
Tu îi iubești atâta încât îi strângi de gât...
Și-i faci s-admire geniul – sunarea unei oale
Și limba ta de flacări și plină de urât.
Istoria omenirii cu regi de poezie,
Cu regii de războaie e ca și un poem;
Dar totuși rog divina ca depărcior rămâie
De corpul meu nevrednic – nu-mi vine la cherem.
Cugetători ai lumii! o, împruțiți eterul
Cu sis teme înalte, puneți-le-n săltar.
O ladă este lumea cu vechi buclucuri – ceriul
De stele și comedii vă este un hămbar.
Preoți cu crucea-n frunte, visternici de mistere,
Voi sunteți sarea lumii, formați inima ei.
E rău numai că ziua stați pe mâncat și bere
Și sara pe minciune și noaptea pe femei.
O, drăngăniți pe gânduri voi, muzici; voi, sculptor,
Îmi pipăiți cu mâna un corp tremurător;
Și, voi, artiști dramatici, strâmbați-vă la lună,
Pictori, eternitatea v-așteaptă c-o cunună.
Tu, timp, nu poți cununa în degete s-o sfermi
Căci zugrăvir-atâta de bine saci de viermi.
O, regi, ce puși pe tronuri de Dumnezeu sunteți,
Vă plătiți balerine și țitori s-aveți,
O, diplomați cu graiul politicos și sec,
Lumea cea pingelită o duceți de urechi.
Îmi place axiomul cel tacit, ființi spurcate:
Popoarele există spre a fi înșelate.

* **NAPOLEON**

Cerul bolnav d-astrelor lui rănit fu,
Semne numai mari ale vremii gloriei,
Leagăn tu avut-ai stâncile mării-n

Corsica gravă.

Și în jurul vieții tale-ncepute
Negru-oceanul mișcă lumile de valuri,
Arătând duios puterile, geniul
Singurătății.

Dai oceanul, ce singur de o mie de evi e,
El a fost proorocul căilor tale,
Numai cu dânsul în viață samăn avut-ai,
O, imperator!

Trist, adânc, gânditor, dar trist prin tine,
Fără păsare de a lumii lacrimi ori doruri,
Indiferentă stai, nemișcată și mare,
Frunte de marmot.

N-ai admirat nimica în scurta ta viață,
Nu piramidele vechi în jurul cărora
Te-au văzut renviat din noaptea veciei
Jupiter Ammon.

Nu, de-a Nordului mari pustii de zăpadă,
Unde purtat de vânt prin ruine de gheață
Tu auziși strigarea nebună de secoli
Mândrului Odin!

Peste pământ ai mișcat a popoarelor valuri,
Mândru, bătrânul titan în încunjur de soare
Poartă războaiele tale ca pete pe manta-i
Și-a ta cenușă.

Nu te-a mirat nimica... Doară ca zeii
Singur tu te-ai mirat de tine, o Cezar,
Până când trezit din mirarea adâncă
Te-ai văzut singur.

Și din nou privit-ai atunci în oglinda-ți,
În oceanul bătrân ce își mișcă-a lui apă,
Furia lui îndrăzneată, puternică, mare indiferentă.
Ai murit tu? Lumea și astăzi n-o crede
Înfășurat în mant-ai coborât pedestalul

Ș-amestecat în popor l-au mișcat cu putere
Ochii-ți imobili.
Apoi sătul de icoana-ți de tine singur,
Te-ai reurcat pe scări de marmură albă,
Ai resuit pedestal-ul și iarăși imobil
Stai printre secolii.

[1874]